



GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2008 ROKU
WRAZ Z OPINIĄ I RAPORTEM BIEGŁEGO REWIDENTA**

SPIS TREŚCI

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	1
Skonsolidowany bilans	2
Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych	3
Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych	4
Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitałach własnych	5
Dodatkowe informacje i objaśnienia	6
1. Informacje ogólne	6
2. Skład Grupy	7
3. Skład Zarządu jednostki dominującej	8
4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego	9
5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach	9
5.1. Profesjonalny osąd	9
5.2. Niepewność szacunków	10
6. Istotne zasady rachunkowości	10
6.1. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego	10
6.2. Oświadczenie o zgodności	10
6.3. Waluta pomiaru i waluta sprawozdań finansowych	11
6.4. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości	11
6.5. Nowe standardy, zmiany i interpretacje, które zostały już opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie	11
6.5.1 Nowe standardy, zmiany i interpretacje, które na dzień 31 grudnia 2008 roku zostały zatwierdzone przez Unię Europejską	11
6.5.2 Nowe standardy, zmiany i interpretacje, które na dzień 31 grudnia 2008 roku nie zostały jeszcze zatwierdzone przez Unię Europejską	12
6.6. Korekta błędów	14
6.7. Zasady konsolidacji	14
6.8. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	14
6.9. Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej	14
6.10. Rzeczowe aktywa trwale	15
6.11. Koszty finansowania zewnętrznego	16
6.12. Nieruchomości inwestycyjne	16
6.13. Wartości niematerialne	17
6.14. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	18
6.15. Odzyskiwalna wartość aktywów długoterminowych	19
6.16. Aktywa finansowe	19
6.17. Utrata wartości aktywów finansowych	20
6.17.1 Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu	20
6.17.2 Aktywa finansowe wykazywane według kosztu	20
6.17.3 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	20
6.18. Pochodne instrumenty finansowe	21
6.19. Zapasy	21
6.20. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	21
6.21. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	21
6.22. Oprocentowane kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne	22
6.23. Rezerwy	22
6.24. Odprawy emerytalne i nagrody jubileuszowe	22
6.25. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	23
6.26. Leasing	23
6.27. Przychody	24
6.27.1 Sprzedaż towarów i produktów	24

SPIS TREŚCI

6.27.2	Świadczenie usług.....	24
6.27.3	Umowy o usługi budowlane.....	24
6.27.4	Odsetki.....	25
6.27.5	Dywidendy.....	25
6.27.6	Przychody z tytułu wynajmu.....	25
6.27.7	Dotacje rządowe.....	25
6.28.	Podatki.....	26
6.28.1	Podatek bieżący.....	26
6.28.2	Podatek odroczony.....	26
6.28.3	Podatek od towarów i usług.....	27
6.29.	Zysk netto na akcje.....	27
7.	Informacje dotyczące segmentów działalności.....	27
8.	Informacje dotyczące umów o usługę budowlaną.....	30
9.	Przychody i koszty.....	31
9.1.	Przychody ze sprzedaży.....	31
9.2.	Koszty sprzedanych produktów i materiałów.....	33
9.3.	Amortyzacja środków trwałych i wartości niematerialnych, odpisy aktualizujące ujęte w rachunku zysków i strat.....	33
9.4.	Koszty świadczeń pracowniczych.....	33
9.5.	Pozostałe przychody operacyjne.....	34
9.6.	Pozostałe koszty operacyjne.....	34
9.7.	Przychody finansowe.....	35
9.8.	Koszty finansowe.....	35
10.	Podatek dochodowy.....	35
10.1.	Obciążenie podatkowe.....	35
10.2.	Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej.....	36
10.3.	Odroczony podatek dochodowy wyliczony na dzień 31 grudnia 2008 roku.....	36
11.	Działalność zaniechana.....	37
12.	Majątek socjalny oraz zobowiązania ZFŚS.....	39
13.	Zysk przypadający na jedną akcję.....	39
14.	Dywidendy wypłacone i zaproponowane do wypłaty.....	40
15.	Rzeczowe aktywa trwale.....	40
16.	Rzeczowe aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży.....	41
17.	Nieruchomości inwestycyjne.....	42
18.	Wartości niematerialne.....	42
19.	Połączenia jednostek gospodarczych.....	44
20.	Wartość firmy z konsolidacji.....	44
21.	Udział we wspólnym przedsięwzięciu.....	44
22.	Akcje/udziały w spółkach nie notowanych na giełdzie.....	44
23.	Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności.....	47
24.	Pozostałe aktywa finansowe (długoterminowe).....	47
25.	Świadczenia pracownicze.....	48
25.1.	Świadczenia emerytalne oraz inne świadczenia po okresie zatrudnienia.....	48
25.2.	Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.....	48
26.	Zapasy.....	48
27.	Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności.....	49
27.1.	Należności z tytułu dostaw, robót i usług (brutto) – o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty:.....	49
27.2.	Należności z tytułu dostaw, robót i usług, przeterminowane (brutto) – z podziałem na należności nie spłacone w okresie:.....	50
27.3.	Należności krótkoterminowe brutto (struktura walutowa).....	50
28.	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.....	51
29.	Inwestycje krótkoterminowe przeznaczone do obrotu.....	51

SPIS TREŚCI

30. Lokaty krótkoterminowe	51
31. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	52
32. Kapitał podstawowy i kapitały zapasowe/rezerwowe	52
32.1. Kapitał podstawowy.....	52
32.2. Wartość nominalna akcji	52
32.3. Prawa akcjonariuszy	53
32.4. Akcjonariusze jednostki dominującej o znaczącym udziale	53
32.5. Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej.....	54
32.6. Kapitał zapasowy.....	54
32.7. Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych.....	54
32.8. Zyski zatrzymane	54
33. Kapitał akcjonariuszy mniejszościowych.....	55
34. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	56
35. Rezerwy	58
35.1. Zmiany stanu rezerw	58
35.2. Rezerwa na przewidywane straty na kontraktach.....	58
35.3. Rezerwa na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne.....	58
35.4. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	58
36. Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	59
37. Zobowiązania z tytułu umów leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	61
38. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe	62
38.1. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	62
38.2. Pozostałe zobowiązania niefinansowe.....	63
38.3. Rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychody przyszłych okresów	63
38.4. Rezerwa na koszty niewykorzystanych urlopów	63
38.5. Rezerwa z tytułu premii.....	63
38.6. Rezerwa na koszty napraw gwarancyjnych.....	63
39. Należności i zobowiązania warunkowe	64
39.1. Należności warunkowe	64
39.2. Zobowiązania warunkowe	64
39.3. Zobowiązania inwestycyjne.....	64
39.4. Sprawy sądowe	65
39.5. Gwarancje	65
39.6. Rozliczenia podatkowe	66
40. Informacje o podmiotach powiązanych	67
40.1. Jednostka dominująca Grupy	67
40.2. Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę.....	67
40.3. Jednostka stowarzyszona.....	68
40.4. Wspólne przedsięwzięcia, w których jednostki wchodzące w skład Grupy są współnikami	68
40.5. Warunki transakcji z podmiotami powiązanymi	68
40.6. Transakcje z udziałem innych członków Zarządu.....	68
40.7. Akcje w posiadaniu członków organów zarządzających i nadzorujących	68
40.8. Wynagrodzenie wyższej kadry kierowniczej Grupy.....	68
40.9. Udziały wyższej kadry kierowniczej w programie akcji pracowniczych	72
41. Informacja o umowie z biegłym rewidentem lub podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych.....	72
42. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym.....	73
42.1. Ryzyko stopy procentowej	74
42.2. Ryzyko walutowe	74

SPIS TREŚCI

42.3. Ryzyko cen towarów	75
42.4. Ryzyko kredytowe.....	75
42.5. Ryzyko związane z płynnością	76
43. Instrumenty finansowe	76
43.1. Wartości godziwe poszczególnych klas instrumentów finansowych.....	76
43.2. Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w rachunku zysków i strat w podziale na kategorie instrumentów finansowych	78
43.3. Ryzyko stopy procentowej	81
44. Struktura zatrudnienia	83
45. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym	83

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku oraz za rok zakończony dnia 31 grudnia 2007 roku (w tysiącach złotych)

		Rok zakończony 31 grudnia 2008 roku	Rok zakończony 31 grudnia 2007 roku
	Nota		
Działalność kontynuowana			
Przychody ze sprzedaży produktów i materiałów		1 125 735	970 955
Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług	9.1	1 116 512	967 959
Przychody ze sprzedaży materiałów	9.1	9 223	2 996
		<u> </u>	<u> </u>
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	9.2	(1 004 533)	(911 498)
		<u> </u>	<u> </u>
Zysk brutto ze sprzedaży		121 202	59 457
Pozostałe przychody operacyjne	9.5	18 711	14 139
Koszty sprzedaży		(16 459)	(13 604)
Koszty ogólnego zarządu		(24 582)	(16 209)
Pozostałe koszty operacyjne	9.6	(37 661)	(25 341)
		<u> </u>	<u> </u>
Zysk z działalności kontynuowanej		61 211	18 442
Przychody finansowe	9.7	19 064	17 546
Koszty finansowe	9.8	(31 418)	(21 182)
Udział w zysku jednostki stowarzyszonej			
		<u> </u>	<u> </u>
Zysk brutto		48 857	14 806
Podatek dochodowy	10	(11 430)	(4 793)
		<u> </u>	<u> </u>
Zysk netto z działalności kontynuowanej		37 427	10 013
Działalność zaniechana			
(Strata) brutto za rok obrotowy z działalności zaniechanej	11	(51 399)	3 577
(Strata) za rok obrotowy z działalności zaniechanej	11	(50 344)	2 539
		<u> </u>	<u> </u>
Zysk /(strata) netto za rok obrotowy		(12 917)	12 552
Przypisany:			
Akcjonariuszom jednostki dominującej		(11 565)	12 191
Akcjonariuszom mniejszościowym		(1 352)	361
		<u> </u>	<u> </u>
		(12 917)	12 552
Zysk/(strata) na jedną akcję			
	13		
– podstawowy z zysku za rok		(0,17)	0,25
– podstawowy z zysku z działalności kontynuowanej		0,54	0,21

Skonsolidowany bilans na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku (w tysiącach złotych)

	Nota	31 grudnia 2008	31 grudnia 2007
AKTYWA			
Aktywa trwałe (długoterminowe)			
Rzeczowe aktywa trwałe	15	163 785	144 695
Nieruchomości inwestycyjne	17	–	–
Wartości niematerialne	18	7 279	4 695
Wartość firmy z konsolidacji	20	4 263	–
Aktywa finansowe	22,24	4 559	14 848
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	10	40 723	33 126
		220 609	197 364
Aktywa obrotowe (krótkoterminowe)			
Zapasy	26	61 355	29 746
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	27	200 349	217 327
Należności z tytułu podatku dochodowego		5 306	5 010
Rozliczenia międzyokresowe	28	61 739	94 694
Inwestycje krótkoterminowe przeznaczone do obrotu	29	31 896	57 690
Lokaty krótkoterminowe	30	163 747	170 182
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	31	72 851	13 977
		597 243	588 626
Aktywa długoterminowe sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	16	–	1 267
SUMA AKTYWÓW		817 852	787 257
PASYWA			
Kapitał własny (przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej)			
Kapitał podstawowy	32.1	139 200	139 200
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	32.5	36 778	36 778
Kapitał zapasowy	32.6	142 867	142 793
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	32.7	909	(10)
Zyski zatrzymane/ Niepokryte straty	32.8	15 845	28 350
		335 599	347 111
Kapitały akcjonariuszy mniejszościowych	33	12 601	2 432
Kapitał własny ogółem		348 200	349 543
Zobowiązania długoterminowe			
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	34	–	–
Rezerwy	35	22 341	32 886
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	10, 35.4	3 401	1 224
Zobowiązania długoterminowe z tytułu leasingu finansowego	37	374	–
		26 116	34 110
Zobowiązania krótkoterminowe			
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	38.1	168 868	219 709
Bieżąca część oprocentowanych kredytów bankowych i pożyczek	34	9 643	11 340
Pozostałe zobowiązania finansowe	38.1	18 408	229
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		32	–
Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów	38.3	246 585	172 326
		443 536	403 604
Zobowiązania razem		469 652	437 714
SUMA PASYWÓW		817 852	787 257

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego załączone na stronach od 6 do 83 stanowią jego integralną część

Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku oraz za rok zakończony dnia 31 grudnia 2007 (w tysiącach złotych)

	<i>Nota</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk/(strata) brutto		(2 542)	18 383
Korekty o pozycje:		111 447	(86 957)
Amortyzacja	9.2	15 355	13 061
(Zyski) straty z tytułu różnic kursowych		367	3 219
Odsetki i dywidendy, netto		4 142	(3 720)
(Zysk)/strata na działalności inwestycyjnej		14 660	(4 341)
Zwiększenie/ (zmniejszenie) stanu zobowiązań z tytułu kontraktów walutowych		38 980	–
(Zwiększenie)/ zmniejszenie stanu należności		(26 348)	(26 741)
(Zwiększenie)/ zmniejszenie stanu zapasów		(23 065)	(9 471)
Zwiększenie/ (zmniejszenie) stanu zobowiązań z wyjątkiem kredytów i pożyczek		(39 799)	49 555
Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych		116 255	(97 194)
Zmiana stanu rezerw		54 085	12 449
Podatek dochodowy zapłacony		(20 374)	(24 799)
Utrata kontroli nad aktywami netto jednostki zależnej		(46 591)	–
Korekta z tytułu pobrania środków pieniężnych przez banki z tytułu rozliczenia umów opcyjnych w jednostce zależnej		23 847	–
Pozostałe		(67)	1 025
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		108 905	(68 574)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych		1 033	493
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych		(34 720)	(32 072)
Sprzedaż aktywów finansowych		102 618	195 691
Nabycie aktywów finansowych		(60 813)	(242 837)
Nabycie jednostki zależnej, po potrąceniu przejętych środków pieniężnych		(28 587)	(2 217)
Utrata kontroli nad środkami pieniężnymi jednostki zależnej		(3 619)	–
Dywidendy i odsetki otrzymane		3 532	5 407
Splata udzielonych pożyczek		–	–
Udzielenie pożyczek		–	–
Środki pieniężne zapłacone z tytułu umów terminowych typu forward, umów dotyczących opcji		(3 594)	–
Pozostałe		–	–
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(24 150)	(75 535)

Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku oraz za rok zakończony dnia 31 grudnia 2007 (w tysiącach złotych) c.d.

	<i>Rok zakończony</i> <i>31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony</i> <i>31 grudnia 2007</i>
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy z tytułu emisji akcji	–	104 400
Splata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	(325)	(116)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia pożyczek/kredytów	9 255	17 403
Splata pożyczek/kredytów	(5 350)	(7 060)
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom jednostki dominującej	–	–
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom mniejszościowym	–	(550)
Odsetki zapłacone	(1 248)	(529)
Prowizje bankowe	(5 547)	(5 669)
Pobranie środków pieniężnych przez banki z tytułu rozliczenia umów opcyjnych w jednostce zależnej	(24 673)	–
Pozostałe	21	20
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(27 867)	107 899
Zmiana netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	56 888	(36 210)
Różnice kursowe netto	1 986	(48)
Środki pieniężne na początek okresu	31 13 977	31 50 235
Środki pieniężne na koniec okresu, w tym	31 72 851	31 13 977
O ograniczonej możliwości dysponowania	479	954

**Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitałach własnych
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku oraz za rok zakończony dnia 31 grudnia 2007 (w tysiącach złotych)**

Przypisane akcjonariuszom jednostki dominującej

	<i>Kapitał akcyjny</i>	<i>Nadwyżka ze sprzedaży akcji ponyżej ich wartości nominalnej</i>	<i>Kapitał zapasowy</i>	<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej</i>	<i>Zyski zatrzymane/ (straty) niepokryte</i>	<i>Razem</i>	<i>Udziały akcjonariuszy mniejszościowych</i>	<i>Kapitał własny ogółem</i>
Na 1 stycznia 2007 roku								
Emisja akcji	104 400	–	–	–	–	104 400	–	104 400
Podział wyniku z lat ubiegłych	–	–	10 666	–	(10 666)	–	–	–
Różnice kursowe z przeliczenia kapitałów	–	–	–	(10)	–	(10)	(4)	(14)
Sprzedaż akcji jednostki zależnej	–	–	–	–	–	–	(3 660)	(3 660)
Objęcie akcji w jednostce zależnej	–	–	–	–	–	–	48	48
Wynik okresu	–	–	–	–	12 191	12 191	361	12 552
Wyplata dywidendy	–	–	–	–	–	–	(550)	(550)
Na 31 grudnia 2007 roku	139 200	36 778	142 793	(10)	28 350	347 111	2 432	349 543
Na 31 grudnia 2008 roku								
Utrata kontroli nad jednostką zależną	–	–	(18 998)	–	18 998	–	–	–
Podział wyniku z lat ubiegłych	–	–	19 072	–	(19 072)	–	–	–
Różnice kursowe z przeliczenia kapitałów	–	–	–	919	–	919	(1)	918
Wynik okresu	–	–	–	–	(11 565)	(11 565)	(1 352)	(12 917)
Korekta błędu z lat ubiegłych	–	–	–	–	(866)	(866)	–	(866)
Objęcie akcji w jednostce zależnej	–	–	–	–	–	–	11 522	11 522
Na 31 grudnia 2008 roku	139 200	36 778	142 867	909	15 845	335 599	12 601	348 200

Dodatkowe informacje i objaśnienia

1. Informacje ogólne

Jednostką dominującą Grupy Kapitałowej RAFAKO ("Grupa") jest RAFAKO S.A. z siedzibą w Raciborzu.

Fabryka Kotłów RAFAKO S.A. ("Spółka", "jednostka dominująca") jest spółką akcyjną z siedzibą w Raciborzu, ul. Łąkowa 33. Spółka została utworzona aktem notarialnym z dnia 12 stycznia 1993 roku. W dniu 24 sierpnia 2001 roku została wpisana do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 34143 prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 270217865.

Czas trwania działalności jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy obejmuje rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku oraz zawiera skonsolidowane dane porównawcze za rok zakończony 31 grudnia 2007 roku dla skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych oraz skonsolidowane dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2007 roku dla skonsolidowanego bilansu oraz skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym.

Przedmiotem działania jednostki dominującej jest:

- produkcja wytwornic pary, a w szczególności wszelka działalność produkcyjna, kompletacyjna handlowa, na rachunek własny, w pośrednictwie i w kooperacji, z partnerami krajowymi i zagranicznymi dotycząca maszyn i urządzeń energetycznych oraz ochrony środowiska (PKD 28.30.A.)
- działalność usługowa, w tym świadczenie usług gwarancyjnych i pogwarancyjnych na produkowane przez wytwórców krajowych i zagranicznych, w wyżej wymienionym zakresie na rzecz podmiotów w obrocie krajowym i zagranicznym (PKD 28.30.B.)
- produkcja konstrukcji metalowych (PKD 28.11.B.)
- działalność usługowa w zakresie instalowania konstrukcji metalowych (PKD 28.11.C.)
- produkcja urządzeń chłodniczych i wentylacyjnych, z wyjątkiem urządzeń przeznaczonych dla gospodarstwa domowego (PKD 29.23.Z.)
- działalność usługowa w zakresie instalowania, naprawy i konserwacji urządzeń chłodniczych i wentylacyjnych, z wyjątkiem urządzeń przeznaczonych dla gospodarstwa domowego, gdzie indziej nie sklasyfikowana (PKD 29.24.B.)
- produkcja cystern, pojemników i zbiorników metalowych (PKD 28.21.Z.)
- obróbka mechaniczna elementów metalowych (PKD 28.52.Z.)
- obróbka metali i nakładanie powłok na metale (PKD 28.51.Z.)
- produkcja narzędzi mechanicznych (PKD 29.40.A.)
- działalność usługowa w zakresie instalowania, naprawy i konserwacji narzędzi mechanicznych (PKD 29.40.B.)
- działalność w zakresie projektowania technologicznego łącznie z doradztwem i sprawowaniem nadzoru dla budownictwa, przemysłu i ochrony środowiska (PKD 74.20.A.).

Grupa nie posiada wewnętrznych jednostek organizacyjnych sporządzających samodzielne sprawozdania finansowe.

Laris Investment Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (jednostka zależna od ELEKTRIM S.A.) posiada 37,45% akcji zwykłych jednostki dominującej (31 grudnia 2007 roku: 37,45%).

ELEKTRIM S.A. z siedzibą w Warszawie posiada 12,47% akcji zwykłych jednostki dominującej (31 grudnia 2007 roku: 12,47%).

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

2. Skład Grupy

Na dzień 31 grudnia 2008 roku w skład Grupy Kapitałowej RAFAKO wchodzi następujące spółki zależne objęte konsolidacją:

Jednostka	Siedziba	Zakres działalności	Procentowy udział Grupy w kapitale	
			31 grudnia 2008	31 grudnia 2007
PGL-DOM Sp. z o.o.	Racibórz	zarządzanie wspólnotami mieszkaniowymi	100,00%	100,00%
FPM S.A.	Mikołów	produkcja pieców, palenisk i palników piecowych	70,50 %	–
PALSERWIS Sp. z o.o.*	Mikołów	produkcja pieców, palenisk i palników piecowych	70,50 %	–
RAFAKO Engineering Sp. z o.o.	Racibórz	projektowanie budowlane, urbanistyczne, technologiczne	100,00%	–
RAFAKO Engineering Solution doo	Belgrad	projektowanie technologiczne łącznie z doradztwem i sprawowaniem nadzoru dla budownictwa, przemysłu i ochrony środowiska	75,00%	–

* -jednostka zależna w 100% od FPM S.A., zależna pośrednio od Fabryki Kotłów RAFAKO S.A.

Wykaz jednostek zależnych, których sprawozdania finansowe nie zostały objęte konsolidacją ze względu na obecny status prawny tych jednostek ograniczający w sposób istotny sprawowanie nad nimi kontroli:

Jednostka	Siedziba	Przedmiot działalności podstawowej (według PKD)	Przyczyna odstąpienia od konsolidacji	Suma bilansowa na 31 grudnia 2008	Przychody netto ze sprzedaży za 2008 rok
ELWO S.A.*	Pszczyna	produkcja pozostałych maszyn ogólnego przeznaczenia gdzie indziej nie sklasyfikowana, z wyjątkiem działalności usługowej (29.24.A)	Utrata kontroli operacyjnej	82 517	92 919
RAFAKO-HANDELS AG**	Zurich	handel urządzeniami energetycznymi	Nieistotne dane finansowe	16	7

*-spółka postanowieniem sądu z dnia 26 lutego 2009 roku w upadłości

** - spółka nie prowadzi działalności, dane na dzień 31 grudnia 1996 roku

Na dzień 31 grudnia 2008 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Grupę w podmiotach zależnych był równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Grupę w podmiotach zależnych był równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek.

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku miały miejsce następujące zmiany w składzie Grupy Kapitałowej RAFAKO:

- w dniu 26 lutego 2008 roku jednostka dominująca nabyła 692 236 akcji Spółki FPM S.A. z siedzibą w Mikołowie za łączną kwotę 28 871 432,97 złotych, które stanowią 66,32% udziału w kapitale zakładowym i tyle samo głosów na Walnym Zgromadzeniu tej spółki, w okresie od czerwca do października 2008 roku jednostka dominująca nabyła dodatkowo 43.671 akcji Spółki za łączną kwotę 1.078.937,88 złotych stanowiących 4,18% udziału w kapitale zakładowym i tyle samo głosów na Walnym Zgromadzeniu, powiększając swój udział w Spółce FPM S.A. do 70,5% akcji,
- w dniu 19 maja 2008 roku jednostka dominująca nabyła 1 udział spółki ENGOREM Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi, za kwotę 6 161 złotych,
- w dniu 30 grudnia 2008 roku Zarząd jednostki zależnej ELWO S.A. złożył w Sądzie Rejonowym w Katowicach wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki.

W roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku miały miejsce następujące zmiany w składzie Grupy Kapitałowej RAFAKO:

- w dniu 26 lutego 2007 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach X Wydział Gospodarczy KRS wydał postanowienie o wykreśleniu z Krajowego Rejestru Sądowego spółki „RBS-EKO” Sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w Nędzy k/Raciborza – spółki zależnej pośrednio w 100% od jednostki dominującej,
- w dniu 21 sierpnia 2007 roku Agencja ds. Rejestrów Gospodarczych Republiki Serbii dokonała rejestracji spółki zależnej RAFAKO Engineering Solution doo z siedzibą w Belgradzie,
- w dniu 27 sierpnia 2007 roku w Sądzie Rejonowym w Gliwicach została zarejestrowana spółka zależna RAFAKO Engineering Sp. z o.o. z siedzibą w Raciborzu,
- w dniu 21 grudnia 2007 roku jednostka dominująca nabyła od Skarbu Państwa 5 048 akcji jednostki zależnej ELWO S.A., stanowiących 5,05% akcji tej spółki za kwotę 2 191 548,44 złotych. W wyniku tej transakcji udział jednostki dominującej w ELWO S.A. zwiększył się z 86,90% do 91,95%,
- w dniu 27 grudnia 2007 roku Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach Wydział VIII Gospodarczy KRS podjął decyzję o rejestracji podwyższenia kapitału zakładowego jednostki zależnej ELWO S.A. Kapitał zakładowy jednostki został podwyższony o kwotę 4 200 000 złotych, poprzez emisję 70.000 akcji zwykłych imiennych serii B, o wartości nominalnej sześćdziesiąt złotych każda. Kapitał zakładowy ELWO S.A. po rejestracji jego podwyższenia wynosi obecnie 10 200 000 złotych i dzieli się na 170.000 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej sześćdziesiąt złotych każda. Wszystkie wyemitowane akcje objęła jednostka dominująca, powiększając swój udział w kapitale zakładowym ELWO S.A. do 95,26%.

3. Skład Zarządu jednostki dominującej

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku nie miały miejsca zmiany w składzie Zarządu Spółki, natomiast zmianie uległ skład Rady Nadzorczej Spółki. W dniu 18 czerwca 2008 roku Walne Zgromadzenie Spółki powołało Radę Nadzorczą na VI kadencję.

W związku z wygaśnięciem z dniem 31 grudnia 2008 roku Umowy o zarządzanie, Wiceprezes Zarządu Pan Jerzy Thamm złożył rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 1 stycznia 2009 roku.

W skład Zarządu jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2008 roku wchodził:

Wiesław Różacki	Prezes Zarządu
Roman Jarośniński	Wiceprezes Zarządu
Eugeniusz Myszk	Wiceprezes Zarządu
Jerzy Thamm	Wiceprezes Zarządu

W skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2008 wchodził:

Krzysztof Pawelec	Przewodniczący
Leszek Wysłocki	Wiceprzewodniczący
Grażyna Kuś	Członek
Witold Okarma	Członek
Sławomir Sykucki	Członek
Marek Wiak	Członek
Marian Woronin	Członek

W roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku miały miejsce zmiany w składzie Rady Nadzorczej Spółki. W dniu 19 czerwca 2007 roku Pan Marian Woronin złożył rezygnację z funkcji członka Rady Nadzorczej Spółki. Zwyczajne Walne Zgromadzenie RAFAKO S.A. uwzględniając złożoną rezygnację powołało w dniu 19 czerwca 2007 roku w skład Rady Nadzorczej Spółki Pana Andrzeja Banasiewicza.

Do dnia zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego do publikacji nie miały miejsca zmiany w składzie Zarządu Spółki.

W skład Zarządu jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2007 roku wchodził:

Wiesław Różacki	Prezes Zarządu
Roman Jarosiński	Wiceprezes Zarządu
Eugeniusz Myszk	Wiceprezes Zarządu
Jerzy Thamm	Wiceprezes Zarządu

W skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2007 roku wchodził:

Krzysztof Pawelec	Przewodniczący
Leszek Wysłocki	Wiceprzewodniczący
Piotr Fugiel	Członek
Witold Okarma	Członek
Sławomir Sykucki	Członek
Marek Wiak	Członek
Andrzej Banasiewicz	Członek

4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd jednostki dominującej w dniu 9 kwietnia 2009 roku.

5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

5.1. Profesjonalny osąd

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Klasyfikacja umów leasingu, w których Grupa występuje jako leasingobiorca

Jednostki wchodzące w skład Grupy występują jako strony umów leasingu. Każda z podpisanych umów leasingu analizowana jest pod kątem ryzyka i korzyści wynikających z tytułu korzystania z aktywów nabytych w ramach umowy i w zależności od jej oceny zgodnie z wymogami MSSF, zostaje sklasyfikowana jako umowa leasingu operacyjnego lub finansowego.

Klasyfikacja umów o usługę budowlaną

Z chwilą podpisania umowy o usługę budowlaną, kierownictwo dokonuje oceny dotyczącej sposobu ujmowania przychodów i kosztów z umów i decyduje, czy umowa powinna zostać rozliczana zgodnie z metodą stopnia zaawansowania czy metodą rozpoznania przychodów do wysokości poniesionych kosztów.

Identyfikacja wbudowanych instrumentów pochodnych

Na każdy dzień bilansowy kierownictwo jednostek wchodzących w skład spółek z Grupy dokonuje oceny, czy w ramach podpisanych umów występują cechy ekonomiczne i ryzyko właściwe dla wbudowanego instrumentu pochodnego w walucie obcej, które byłyby ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwym dla umowy zasadniczej (głównego kontraktu).

Klasyfikacja aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy posiadane aktywa finansowe są inwestycjami utrzymywanymi do terminu zapadalności.

5.2. Niepewność szacunków

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym roku finansowym.

Utrata wartości aktywów

Jednostki wchodzące w skład Grupy na koniec roku obrotowego przeprowadzają testy na utratę wartości aktywów. Wymaga to oszacowania wartości użytkowej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego należą te aktywa. Oszacowanie wartości użytkowej polega na ustaleniu przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez ośrodek wypracowujący środki pieniężne i ustalenia stopy dyskontowej do zastosowania w celu obliczenia bieżącej wartości tych przepływów. Szczegóły dotyczące wartości odpisów aktualizujących wartość aktywów na dzień bilansowy zostały przedstawione w notach 16, 18, 22, 26, 27 skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy.

Rezerwa na przewidywane straty na kontraktach

Na każdy dzień bilansowy jednostki wchodzące w skład Grupy dokonują aktualizacji szacunków całkowitych przychodów oraz kosztów z tytułu umów o usługę budowlaną rozliczanych metodą stopnia zaawansowania kontraktu. Przewidywaną stratę na kontrakcie Grupa ujmuje jako koszt zgodnie z MSSF. Szczegóły dotyczące rozliczenia przychodów i kosztów z umów o usługę budowlaną za rok obrotowy zostały przedstawione w notach 7, 8, 28, 35, 38.3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy.

Kurs walutowy przyjęty do wyceny umów o usługę budowlaną denominowanych w walutach obcych

Na każdy dzień bilansowy jednostki wchodzące w skład Grupy przeprowadzają analizę, dotyczącą struktury walutowej zawartych kontraktów w celu określenia, który kurs walutowy (kurs „forward” czy średni kurs NBP obowiązujący dla danej waluty na dzień bilansowy) w bardziej wiarygodny sposób przybliży całkowity wynik finansowy na kontraktach. Jak wspomniano powyżej, szczegóły dotyczące rozliczenia przychodów i kosztów z umów o usługę budowlaną za rok obrotowy zostały przedstawione w notach 7, 8, 28, 35, 38.3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy.

6. Istotne zasady rachunkowości

6.1. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, zmodyfikowaną dla instrumentów finansowych.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest przedstawione w złotych polskich („PLN”), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez spółki wchodzące w skład Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości, za wyjątkiem działalności jednostki zależnej ELWO S.A., działającej w segmencie urządzeń odpowiadających (elektrofiltrów), która w dniu 30 grudnia 2008 roku złożyła do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości (dodatkowe informacje dotyczące działalności zaniechanej znajdują się w notce 11 niniejszego sprawozdania). Na dzień zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia innych okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Grupę.

6.2. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) oraz MSSF zatwierdzonymi przez UE. Na dzień zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Grupę działalność, w zakresie stosowanych przez Grupę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską.

MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

Niektóre jednostki Grupy prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie z polityką (zasadami) rachunkowości określonymi przez Ustawę z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości („Ustawa”) z późniejszymi zmianami i wydanymi na jej podstawie przepisami („polskie standardy rachunkowości”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty nie zawarte w księgach rachunkowych jednostek Grupy wprowadzone w celu doprowadzenia sprawozdań finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF.

Grupa zastosowała MSSF według stanu obowiązującego na 31 grudnia 2008 roku.

6.3. Waluta pomiaru i waluta sprawozdań finansowych

Walutą pomiaru jednostki dominującej i innych spółek uwzględnionych w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz walutą sprawozdawczą niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski.

6.4. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz porównywalne skonsolidowane dane finansowe za 2008 i 2007 rok są sporządzone zgodnie ze standardami MSSF. W 2008 roku Grupa nie dokonała zmiany stosowanych zasad rachunkowości.

6.5. Nowe standardy, zmiany i interpretacje, które zostały już opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej wydała następujące standardy, zmiany oraz interpretacje, które na dzień 31 grudnia 2008 roku nie weszły jeszcze w życie:

6.5.1 Nowe standardy, zmiany i interpretacje, które na dzień 31 grudnia 2008 roku zostały zatwierdzone przez Unię Europejską

- MSSF 8 „Segmenty działalności”

Standard MSSF 8 został wydany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 30 listopada 2006 i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku. MSSF 8 zastępuje Międzynarodowy Standard Rachunkowości Finansowej 14 „Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności”. Standard ten określa wymogi dotyczące ujawniania informacji o segmentach działalności jednostki gospodarczej, a także informacji dotyczących produktów i usług, obszarów geograficznych, w których prowadzona jest działalność oraz głównych klientów. Grupa zastosuje MSSF 8 od 1 stycznia 2009 roku.

- Zaktualizowany MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”

Zaktualizowany MSR 1 został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 6 września 2007 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. Wprowadzone zmiany dotyczą przede wszystkim prezentacji sprawozdań finansowych oraz wprowadzono wymóg ujawniania dodatkowych informacji w określonych okolicznościach. Zaktualizowany MSR 1 wprowadza także zmiany w kilku innych standardach rachunkowości. Grupa zastosuje się do powyżej opisanej zmiany do standardu od 1 stycznia 2009 roku.

- Zaktualizowany MSR 23 „Koszty finansowania zewnętrznego”

Zaktualizowany MSR 23 został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 29 marca 2007 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. Zaktualizowany MSR 23 znosi dotychczas dopuszczaną możliwość bezpośredniego ujęcia w kosztach kosztów finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów. Wszystkie tego rodzaju koszty finansowania zewnętrznego muszą być aktywowane jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia danego składnika aktywów. Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są ujmowane jako koszt. Grupa zastosuje się do powyżej opisanej zmiany do standardu od 1 stycznia 2009 roku.

- Zmiany do MSSF 2 „Płatności w formie akcji”

Zmiany w MSSF 2 zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w dniu 17 stycznia 2008 roku i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. Zmiany do MSSF 2 precyzują, czym są warunki nabycia uprawnień, w jaki sposób uwzględniać warunki inne niż warunki nabycia uprawnień oraz w jaki sposób uwzględniać anulowanie umów dotyczących płatności w formie akcji przez jednostkę lub kontrahenta. Grupa zastosuje się do powyżej opisanej zmiany do standardu od 1 stycznia 2009 roku.

- KIMSF 13 „Programy lojalnościowe dla klientów”

Interpretacja KIMSF 13 została opublikowana przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej w dniu 5 lipca 2007 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. KIMSF 13 eliminuje występujące obecnie w praktyce niespójności w sposobie ujmowania w księgach dóbr lub usług przekazywanych nieodpłatnie lub sprzedawanych po obniżonej cenie w ramach programów lojalnościowych dla klientów, które przedsiębiorstwa prowadzą w celu nagradzania swoich klientów poprzez punkty, mile lotnicze lub inne formy dodatkowych uprawnień przy sprzedaży dóbr lub usług. Grupa zastosuje KIMSR 13 od 1 stycznia 2009 roku.

- KIMSF 14 „Pułap dla aktywów z tytułu programu określonych świadczeń, minimalne wymogi w zakresie finansowania i ich wzajemne oddziaływanie”

Interpretacja KIMSF 14 została opublikowana przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej w dniu 5 lipca 2007 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. KIMSF 14 wyjaśnia przepisy Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 19 dotyczące wyceny aktywów z tytułu określonych świadczeń po okresie zatrudnienia w sytuacji, gdy istnieją minimalne wymogi finansowania. Aktywa z tytułu określonych świadczeń to nadwyżka wartości godziwej aktywów programu ponad bieżącą wartość zobowiązania z tytułu określonych świadczeń. MSR 19 ogranicza wycena aktywów z tytułu określonych świadczeń do wartości bieżącej korzyści ekonomicznych dostępnych w formie zwrotu z programu lub obniżki przyszłych składek na rzecz programu, na które z kolei mogą mieć wpływ minimalne wymogi finansowania. Grupa zastosuje KIMSR 14 od 1 stycznia 2009 roku.

6.5.2 Nowe standardy, zmiany i interpretacje, które na dzień 31 grudnia 2008 roku nie zostały jeszcze zatwierdzone przez Unię Europejską

- Zaktualizowany MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdanie finansowe”

Zaktualizowany MSR 27 został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 10 stycznia 2008 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie. Zaktualizowany MSR 27 wymaga ujmowania zmian wielkości udziału w jednostce zależnej jako transakcji kapitałowej, dlatego też zmiana taka nie będzie miała wpływu na wartość firmy ani nie będzie prowadzić do rozpoznania zysku bądź straty. Znowelizowany standard zmienia także sposób ujmowania strat poniesionych przez jednostkę zależną, przekraczających wartość inwestycji jak również sposób ujmowania utraty kontroli nad jednostką zależną. Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zaktualizowany MSR 27 nie został jeszcze zatwierdzony przez UE.

- Zmiany do MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” oraz zmiany do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”

Zmiany do MSR 39 oraz MSSF 7 zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 października 2008 roku i obowiązują od następnego dnia po ich ogłoszeniu. Zmiany w MSR 39 i MSSF 7 umożliwiają w wyjątkowych sytuacjach przekwalifikowanie określonych instrumentów finansowych z kategorii „przeznaczone do obrotu”. Obecny kryzys finansowy jest uważany za tego rodzaju sytuację wyjątkową, która uzasadniałaby skorzystanie przez przedsiębiorstwa z tej możliwości. Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zmiany w MSR 39 i MSSF 7 nie zostały jeszcze zatwierdzone przez UE.

- Zaktualizowany MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”

Zaktualizowany MSSF 3 został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 10 stycznia 2008 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie i będzie miał zastosowanie w przypadku połączeń jednostek gospodarczych występujących po tej dacie. Niniejszy standard dostarcza szczegółowych informacji dotyczących przeprowadzenia i rozliczenia w księgach rachunkowych połączenia jednostek gospodarczych metodą nabycia. Grupa zastosuje się do powyżej opisanej zmiany do standardu od 1 lipca 2009 roku. Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zaktualizowany MSSF 3 nie został jeszcze zatwierdzony przez UE.

- Zmiana do MSSF 1 „Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy”

Zmiany do MSSF 1 zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 22 maja 2008 roku i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. Zmiany MSSF 1 pozwalają na zastosowanie jako „domniemany koszt” albo wartość godziwą albo wartość bilansową ustaloną według dotychczasowych zasad rachunkowości dla jednostek zależnych, stowarzyszonych oraz współzależnych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym. Ponadto zmiana wyeliminowała definicję metody kosztowej i zastąpiono ją zasadą rozpoznawania przychodu w związku z otrzymanymi dywidendami w jednostkowym sprawozdaniu finansowym. Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zmiana MSSF 1 nie została jeszcze zatwierdzona przez UE.

- KIMSF 15 „Umowy na budowę nieruchomości”

Interpretacja KIMSF 15 została opublikowana przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej w dniu 3 lipca 2007 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. Interpretacja dotyczy podmiotów prowadzących działalność deweloperską i standaryzuje zasady ujmowania przychodów ze sprzedaży jednostek nieruchomości przez przekazaniem ryzyk i korzyści związanych z budowa danej nieruchomości. Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 15 nie została jeszcze zatwierdzona przez UE.

- KIMSF 16 „Zabezpieczenie inwestycji netto w jednostkach zagranicznych”

Interpretacja KIMSF 16 została opublikowana przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej w dniu 3 lipca 2007 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 października 2008 roku lub po tej dacie. Interpretacja dotyczy podmiotów stosujących zabezpieczenie inwestycji w jednostki zagraniczne i dostarcza informacji oraz wyjaśnień kiedy i w jakich sposób zabezpieczenia te mogą być dokonywane. Najistotniejszym uregulowaniem jest wyeliminowanie możliwości stosowania rachunkowości zabezpieczenia różnic pomiędzy walutą funkcjonalną operacji zagranicznych, a walutą prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki dominującej. Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 15 nie została jeszcze zatwierdzona przez UE.

- KIMSF 17 „Przekazanie aktywów niegotówkowych właścicielom”

Interpretacja KIMSF 17 została opublikowana przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej w dniu 27 listopada 2008 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie. Interpretacja zawiera wytyczne w zakresie momentu rozpoznania dywidendy, wyceny dywidendy oraz ujęcia różnicy pomiędzy wartością dywidendy a wartością bilansową dystrybuowanych aktywów. Interpretacja wymaga także ujawnienia dodatkowych informacji w przypadku, gdy aktywa przeznaczone do dystrybucji spełniają kryteria uznania za działalność zaniechaną. Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 17 nie została jeszcze zatwierdzona przez UE.

- KIMSF 18 „Aktywa otrzymane od klientów”

Interpretacja KIMSF 18 została opublikowana przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej w dniu 29 stycznia 2009 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie. Interpretacja zawiera wytyczne w zakresie ujęcia przeniesienia aktywów od klientów, mianowicie obejmuje ona sytuacje, w których spełniona jest definicja aktywa, identyfikację oddzielnie identyfikowalnych usług, ujęcie przychodu oraz ujęcie środków pieniężnych uzyskanych od klientów. Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 17 nie została jeszcze zatwierdzona przez UE.

Na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego wejście w życie powyższych standardów, zmian oraz interpretacji nie powoduje zmian w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym będących skutkiem zastosowania powyższych standardów, zmian bądź interpretacji po raz pierwszy.

6.6. Korekta błędu

W skonsolidowanym sprawozdaniu za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku dokonano korekty błędu z lat ubiegłych. W skonsolidowanych porównywalnych danych finansowych za rok zakończony 31 grudnia 2007 roku nie dokonywano korekty błędu.

6.7. Zasady konsolidacji

Fabryka Kotłów RAFAKO S.A. jest jednostką dominującą Grupy RAFAKO i sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Fabryki Kotłów RAFAKO S.A. oraz sprawozdania finansowe jej spółek zależnych sporządzone każdorazowo za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku. Sprawozdania finansowe spółek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy co sprawozdanie jednostki dominującej, przy wykorzystaniu spójnych zasad rachunkowości, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze. W celu eliminacji jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości wprowadza się korekty.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy spółkami Grupy, w tym niezrealizowane zyski wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane chyba, że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Grupę, a przestają być konsolidowane od dnia ustania kontroli. Sprawowanie kontroli przez jednostkę dominującą ma miejsce wtedy, gdy posiada ona bezpośrednio lub pośrednio, poprzez swoje jednostki zależne, więcej niż połowę liczby głosów w danej spółce, chyba, że możliwe jest do udowodnienia, że taka własność nie stanowi o sprawowaniu kontroli. Sprawowanie kontroli ma miejsce również wtedy, gdy jednostka dominująca ma możliwość kontrolowania polityki finansowej i operacyjnej danej jednostki.

6.8. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych to inwestycje w jednostkach, na które jednostka dominująca bezpośrednio lub poprzez spółki zależne wywiera znaczący wpływ i które nie są ani jej jednostkami zależnymi, ani wspólnymi przedsięwzięciami. Rok obrotowy jednostek stowarzyszonych i jednostki dominującej jest jednakowy.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych są wykazywane w bilansie według ceny nabycia powiększonej o późniejsze zmiany udziału jednostki dominującej w aktywach netto tych jednostek, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość bilansową inwestycji w dniu, w którym Grupa przestaje wywierać znaczący wpływ na jednostkę i przestaje ona być jednostką stowarzyszoną, traktuje się jako cenę jej nabycia w momencie jej początkowej wyceny jako składnika aktywów.

6.9. Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji. Na dzień bilansowy skonsolidowane aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski. Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są odpowiednio w pozycji przychodów (kosztów) finansowych lub, w przypadkach określonych zasadami (polityką) rachunkowości, kapitalizowane w wartości skonsolidowanych aktywów. Skonsolidowane aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej są wykazywane po kursie historycznym z dnia transakcji. Skonsolidowane aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej są przeliczane po kursie z dnia dokonania wyceny do wartości godziwej.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
USD	2,9618	2,4350
EURO	4,1724	3,5820
GBP	4,2913	4,8688
CHF	2,8014	2,1614
SEK	0,3821	0,3805
TRY	1,9407	2,0964

Walutą funkcjonalną zagranicznej jednostki zależnej jest RSD (dinar serbski). Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania tych zagranicznych jednostek zależnych są przeliczane na walutę prezentacji Grupy po kursie obowiązującym na dzień bilansowy, a ich rachunki zysków i strat są przeliczane po średnim ważonym kursie wymiany za dany okres obrotowy. Różnice kursowe powstałe w wyniku takiego przeliczenia są ujmowane bezpośrednio w kapitale własnym jako jego odrębny składnik. W momencie zbycia podmiotu zagranicznego, zakumulowane odroczone różnice kursowe ujęte w kapitale własnym, dotyczące danego podmiotu zagranicznego, są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Średnie ważne kursy wymiany za poszczególne okresy obrotowe kształtowały się następująco:

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
RSD	0,0439	0,0462

6.10. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz wszelkie odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Grupa dokonała wyceny części środków trwałych według wartości godziwej i uznała tę wartość za zakładany koszt na dzień 1 stycznia 2004 roku, który jest dniem przejścia na stosowanie MSSF.

Środki trwałe w momencie ich nabycia zostają podzielone na części składowe będące pozycjami o istotnej wartości, do których można przyporządkować odrębny okres ekonomicznej użyteczności. Częścią składową są również koszty generalnych remontów.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów, wynoszący:

Typ	Stawka amortyzacyjna	Okres
Grunty (prawa wieczystego użytkowania)	–	–
Budynki i budowle	od 1,54 % do 50,00 %	od 2 do 65 lat
Maszyny i urządzenia techniczne	od 6,67 % do 50,00%	od 2 do 15 lat
Urządzenia biurowe	od 10,00 % do 100,00%	od 1 do 10 lat
Środki transportu	od 6,67 % do 50,00 %	od 2 do 15 lat
Komputery	od 20,00 % do 50,00 %	od 2 do 5 lat

Do rzeczowych aktywów trwałych Grupa zalicza prawo wieczystego użytkowania gruntów. Ze względu na brak przesłanek wskazujących na cofnięcie lub brak możliwości odnowienia prawa wieczystego użytkowania działek gruntów położonych głównie na terenie zakładów produkcyjnych jednostek, podjęto decyzję o zakwalifikowaniu ww. prawa jako składnika rzeczowych aktywów trwałych nie podlegających amortyzacji tak jak w przypadku gruntów.

Jeżeli przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego zaistniały okoliczności, które wskazują na to, że wartość bilansowa rzeczowych aktywów trwałych może nie być możliwa do odzyskania, dokonywany jest przegląd tych aktywów pod kątem ewentualnej utraty wartości. Jeżeli istnieją przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości, a wartość bilansowa przekracza szacowaną wartość odzyskiwalną, wówczas wartość tych aktywów bądź ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których te aktywa należą jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej. Wartość odzyskiwalna odpowiada wyższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej.

Przy ustalaniu wartości użytkowej, szacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka związanego z danym składnikiem aktywów. W przypadku składnika aktywów, który nie generuje wpływów pieniężnych w sposób znacząco samodzielny, wartość odzyskiwalna jest ustalana dla ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego ten składnik należy. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji koszt własny sprzedaży.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta z bilansu po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów z bilansu (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w rachunku zysków i strat w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Inwestycje rozpoczęte dotyczą środków trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

Na koniec każdego roku obrotowego Grupa przeprowadza weryfikację środków trwałych pod kątem utraty wartości, przyjętego okresu ekonomicznej użyteczności oraz zastosowanej metody amortyzacji i, w razie konieczności, dokonuje stosowych korekt księgowych, mającymi wpływ na okres bieżący lub lata przyszłe. Jeżeli Grupa dokonuje remontu środka trwałego, który spełnia kryteria jego ujmowania w wartości aktywów, wówczas koszt remontu jest ujmowany w wartości bilansowej rzeczowych aktywów trwałych.

6.11. Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego ujmowane są jako koszty w momencie ich poniesienia według wzorcowego podejścia przedstawionego w MSR 23.

6.12. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne są ujmowane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem kosztów transakcji. Po początkowym ujęciu wartość nieruchomości inwestycyjnych pomniejszana jest o umorzenie i odpisy z tytułu utraty wartości.

Nieruchomości inwestycyjne są usuwane z bilansu w przypadku ich zbycia lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości inwestycyjnej z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości inwestycyjnej z bilansu są ujmowane w rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Przeniesienia aktywów do nieruchomości inwestycyjnych dokonuje się tylko wówczas, gdy następuje zmiana sposobu ich użytkowania potwierdzona przez zakończenie użytkowania składnika aktywów przez właściciela, zawarcie umowy leasingu operacyjnego lub zakończenie budowy bądź wytworzenia nieruchomości inwestycyjnej.

6.13. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne nabyte w oddzielnej transakcji początkowo wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Cena nabycia wartości niematerialnych nabytych w transakcji połączenia jednostek gospodarczych jest równa ich wartości godziwej na dzień połączenia. Po ujęciu początkowym, wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Na dzień 1 stycznia 2004 roku Grupa dokonała wyceny części wartości niematerialnych według wartości godziwej i uznała tę wartość za zakładany koszt dla potrzeb MSSF 1.

Grupa ustala, czy okres użytkowania wartości niematerialnych jest ograniczony czy nieokreślony. Wartości niematerialne o ograniczonym okresie użytkowania są amortyzowane przez okres użytkowania oraz poddawane testom na utratę wartości każdorazowo, gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. Okres i metoda amortyzacji wartości niematerialnych o ograniczonym okresie użytkowania są weryfikowane przynajmniej na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji, i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o ograniczonym okresie użytkowania ujmuje się w rachunku zysków i strat w ciężar tej kategorii, która odpowiada funkcji danego składnika wartości niematerialnych.

Z wyjątkiem prac rozwojowych, wartości niematerialne wytworzone przez jednostkę we własnym zakresie nie są ujmowane w aktywach, a nakłady poniesione na ich wytworzenie są ujmowane w ciężar rachunku zysków i strat za ten rok, w którym zostały poniesione.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania oraz te, które nie są użytkowane są corocznie poddawane weryfikacji pod kątem ewentualnej utraty wartości, w odniesieniu do poszczególnych aktywów lub na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne. W przypadku pozostałych wartości niematerialnych ocenia się co roku, czy wystąpiły przesłanki, które mogą świadczyć o utracie ich wartości. Okresy użytkowania są także poddawane corocznej weryfikacji, a w razie potrzeby, korygowane z efektem od początku roku obrotowego.

Do wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania stosuje się metodę liniową amortyzacji.

Okres amortyzacji wartości niematerialnych wynosi od 2 do 10 lat.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych z bilansu są wyceniane według różnicy pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów i są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie jego wyksięgowania.

Koszty prac badawczych i rozwojowych

Koszty prac badawczych są odpisywane do rachunku zysków i strat w momencie poniesienia. Nakłady poniesione na prace rozwojowe wykonane w ramach danego przedsięwzięcia są przenoszone na kolejny okres, jeżeli można uznać, że zostaną one w przyszłości odzyskane. Po początkowym ujęciu nakładów na prace rozwojowe, stosuje się model kosztu historycznego wymagający, aby składniki aktywów były ujmowane według cen nabycia/kosztów wytworzenia pomniejszonych o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wszelkie nakłady przeniesione na kolejny okres są amortyzowane przez przewidywany okres uzyskiwania przychodów ze sprzedaży z danego przedsięwzięcia.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Koszty prac rozwojowych są poddawane ocenie pod kątem ewentualnej utraty wartości corocznie – jeśli składnik aktywów nie został jeszcze oddany do użytkowania, lub częściej – gdy w ciągu okresu sprawozdawczego pojawi się przesłanka utraty wartości wskazująca na to, że ich wartość bilansowa może nie być możliwa do odzyskania.

Podsumowanie zasad stosowanych w odniesieniu do wartości niematerialnych Spółki przedstawia się następująco:

	Patenty i licencje	Oprogramowanie komputerowe
Okresy użytkowania	Dla patentów i licencji użytkowanych na podstawie umowy zawartej na czas określony, przyjmuje się ten okres uwzględniając dodatkowy okres, na który użytkowanie może być przedłużone.	2 – 5 lat
Wykorzystana metoda	Amortyzowane przez okres umowy (5-10 lat) - metodą liniową	Amortyzowane metodą liniową.
Wewnętrznie wytworzone lub nabyte	Nabyte	Nabyte
Weryfikacja pod kątem utraty wartości / badanie wartości odzyskiwalnej	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.

Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki gospodarczej jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej nadwyżkę kosztów połączenia jednostek gospodarczych nad udziałem jednostki przejmującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok lub częściej, jeśli wystąpią ku temu przesłanki. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejęcia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego z ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które mogą skorzystać z synergii połączenia. Każdy ośrodek, lub zespół ośrodków, do którego została przypisana wartość firmy:

- odpowiada najniższemu poziomowi w Grupie, na którym wartość firmy jest monitorowana na wewnętrzne potrzeby zarządcze oraz
- jest nie większy niż jeden segment działalności zgodnie z definicją podstawowego lub uzupełniającego wzoru sprawozdawczości finansowej Grupy określonego na podstawie MSR 14 *Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności*.

Odpis z tytułu utraty wartości ustalany jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego została alokowana dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część ośrodka wypracowującego środki pieniężne i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości bilansowej. W takich okolicznościach sprzedana wartość firmy jest ustalana na podstawie względnej wartości sprzedanej działalności i wartości zachowanej części ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

6.14. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

W sytuacji, kiedy składnik rzeczowych aktywów trwałych jest dostępny do sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywa i jego sprzedaż, zgodnie z posiadanymi planami sprzedaży, jest wysoce prawdopodobna w okresie jednego roku, wówczas Grupa klasyfikuje dany składnik aktywów jako przeznaczony do sprzedaży. Wartość takiego składnika aktywów prezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy stanowi niższą z dwóch wartości: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

6.15. Odzyskiwalna wartość aktywów długoterminowych

Na każdy dzień bilansowy jednostki wchodzące w skład Grupy dokonują oceny aktywów pod kątem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, dokonuje się formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne przewyższa jego wartość odzyskiwaną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwalnej. Wartość odzyskiwalna jest jedną z dwóch wartości w zależności od tego, która z nich jest wyższa: wartością godziwą pomniejszoną o koszty zbycia lub wartością użytkową danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

6.16. Aktywa finansowe

Aktywa finansowe dzielone są na następujące kategorie:

- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności są to inwestycje o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Grupa zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do tego czasu. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Instrumenty finansowe nabyte w celu generowania zysku dzięki krótkoterminowym wahaniom ceny są klasyfikowane jako instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy. Zmiany wartości godziwej tych instrumentów finansowych uwzględniane są w przychodach lub kosztach finansowych.

Pożyczki i należności ujmowane są według zamortyzowanego kosztu.

Wszystkie pozostałe aktywa finansowe są aktywami finansowymi dostępnymi do sprzedaży. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, nie potrącając kosztów transakcji, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości.

Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą a ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczony, aktywów dostępnych do sprzedaży (jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku regulowanym albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób), odnosi się na kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości odnosi się do rachunku zysków i strat jako koszt finansowy.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zaliczane są do aktywów obrotowych, jeżeli Zarząd ma zamiar zrealizować je w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji. W momencie początkowego ujęcia są one wyceniane po cenie nabycia, czyli w wartości godziwej, obejmującej koszty transakcji.

Zobowiązania finansowe nie będące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Instrument finansowy zostaje usunięty z bilansu, gdy Grupa traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy; zazwyczaj ma to miejsce w przypadku sprzedaży instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią.

6.17. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

6.17.1 Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek udzielonych i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej (tj. ustalonej przy początkowym ujęciu) efektywnej stopy procentowej. Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez odpis aktualizujący. Kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Grupa ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Grupa włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia pod kątem utraty wartości. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w rachunku zysków i strat w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

6.17.2 Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

6.17.3 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży, to kwota stanowiąca różnicę pomiędzy ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i odsetki) i jego bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat, zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do rachunku zysków i strat. Nie można ujmować w rachunku zysków i strat odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

6.18. Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne, z których korzysta Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane do wartości godziwej. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna.

Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone na wynik finansowy netto roku obrotowego.

Wartość godziwa walutowych kontraktów forward jest ustalana poprzez odniesienie do bieżących kursów terminowych (*forward*) występujących przy kontraktach o podobnym terminie zapadalności.

6.19. Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/kosztu wytworzenia i możliwej do uzyskania ceny sprzedaży netto.

Koszty poniesione na doprowadzenie każdego składnika zapasów do jego aktualnego miejsca i stanu, zarówno w odniesieniu do bieżącego, jak i poprzedniego roku, są ujmowane w następujący sposób:

Materiały	– w cenie nabycia ustalonej metodą „średniej ważonej”;
Produkty gotowe i produkty w toku	– koszt bezpośrednich materiałów i robocizny oraz odpowiedni narzut pośrednich kosztów produkcji ustalony przy założeniu normalnego wykorzystania mocy produkcyjnych, z wyłączeniem kosztów finansowania zewnętrznego.

Kwotę odpisów wartości zapasów do poziomu wartości netto możliwej do uzyskania oraz wszelkie straty w zapasach ujmuje się jako koszt okresu, w którym odpis lub strata miały miejsce.

Ceną sprzedaży netto możliwą do uzyskania jest szacowana cena sprzedaży dokonywana w toku zwykłej działalności gospodarczej, pomniejszona o koszty wykończenia i szacowane koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

6.20. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności

Należności z tytułu dostaw i usług, których termin zapadalności wynosi zazwyczaj od 30 do 90 dni, są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu na nieściągalne należności. Termin zapadalności należności wynikających z zatrzymanych rat gwarancyjnych upływa po zakończeniu okresu gwarancji. Odpis aktualizujący na należności wątpliwe oszacowywany jest wtedy, gdy ściąganie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne. Należności nieściągalne są odpisywane do rachunku zysków i strat w momencie stwierdzenia ich nieściągalności.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

6.21. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i lokaty krótkoterminowe wykazane w bilansie obejmują środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe o pierwotnym okresie zapadalności nieprzekraczającym trzech miesięcy.

Saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazane w skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych składa się z określonych powyżej środków pieniężnych i ich ekwiwalentów, pomniejszonych o niespłacone kredyty w rachunkach bieżących.

Do środków pieniężnych o ograniczonej możliwości dysponowania Grupa zalicza środki zgromadzone na rachunku ZFŚS oraz środki na lokatach pieniężnych oddane jako zabezpieczenie gwarancji dobrego wykonania kontraktów jednostek wchodzących w skład Grupy.

Pozostałe należności obejmują w szczególności zaliczki przekazane z tytułu przyszłych zakupów rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz zapasów. Zaliczki prezentowane są zgodnie z charakterem aktywów. Jako aktywa niepieniężne zaliczki nie podlegają dyskontowaniu.

Należności budżetowe prezentowane są w ramach pozostałych aktywów niefinansowych, z wyjątkiem należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, które stanowią w bilansie odrębną pozycję.

6.22. Oprocentowane kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej otrzymanych środków pieniężnych, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty, pożyczki i papiery dłużne są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki oraz dyskonta lub premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania.

Przychody i koszty są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat z chwilą usunięcia zobowiązania z bilansu, a także w wyniku naliczania odpisu.

6.23. Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w rachunku zysków i strat po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe.

6.24. Odprawy emerytalne i nagrody jubileuszowe

Zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania, pracownicy jednostek wchodzących w skład Grupy mają prawo do nagród jubileuszowych po przepracowaniu określonej liczby lat oraz do odpraw emerytalnych/rentowych w momencie przechodzenia na emeryturę/rentę.

Zgodnie z wewnętrznymi regulacjami jednostki dokonują również odpisów na ZFŚS dla wywodzących się z nich emerytów.

Grupa uznaje koszty z tych tytułów na bazie memorialowej.

Wysokość nagrody uzależniona jest od stażu pracy i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Pracownicy otrzymują również jednorazowe wypłaty z tytułu przejścia na emeryturę. Odprawy rentowe przysługują pracownikom, którzy nabyli trwałą niezdolność do pracy. Wielkość wypłat zależy od stażu pracy oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Grupa tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych i nagród jubileuszowych w celu przyporządkowania kosztów do okresów, których dotyczą. Według MSR 19 nagrody jubileuszowe są innymi długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, natomiast odprawy emerytalne są programami określonych świadczeń po okresie zatrudnienia. Wartość bieżąca tych zobowiązań na każdy dzień bilansowy jest obliczona przez niezależnego aktuarium. Naliczone zobowiązania są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia bilansowego. Informacje demograficzne oraz informacje o rotacji zatrudnienia oparte są o dane historyczne. Zyski i straty z obliczeń aktuarialnych są rozpoznawane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Wycena aktuarialna świadczeń długo- i krótkoterminowych dokonywana jest na koniec każdego roku obrotowego.

6.25. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, których termin zapadalności wynosi zazwyczaj od 30 do 90 dni, są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych. Termin zapadalności zobowiązań wynikających z zatrzymanych rat gwarancyjnych upływa po zakończeniu okresu gwarancji. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość zobowiązań jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie zobowiązań w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku zobowiązania finansowe z tytułu kontraktów walutowych typu forward zostały zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (na dzień 31 grudnia 2007 roku: zero).

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany w wartości godziwej tych instrumentów są ujmowane w rachunku zysków i strat jako koszty lub przychody finansowe.

Inne zobowiązania finansowe, nie będące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Grupa wylacza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstające z tytułu zamiany różnice odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w rachunku zysków i strat.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

6.26. Leasing

Umowy leasingu finansowego, które przenoszą na jednostki wchodzące w skład Grupy zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, są ujmowane w bilansie na dzień rozpoczęcia leasingu według niższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego stanowiącego przedmiot leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są rozdzielane pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane bezpośrednio w ciężar rachunku zysków i strat.

Środki trwale użytkowane na mocy umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: szacowany okres użytkowania środka trwałego lub okres leasingu.

Umowy leasingowe, zgodnie, z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

6.27. Przychody

Przychody są ujmowane w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że spółki wchodzące w skład Grupy uzyskają korzyści ekonomiczne związane z daną transakcją oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób. Przychody są rozpoznawane w wartości godziwej zapłaty otrzymanej lub należnej, po pomniejszeniu o podatek od towarów i usług (VAT) oraz rabaty. Przy ujmowaniu przychodów obowiązują również kryteria przedstawione poniżej.

6.27.1 Sprzedaż towarów i produktów

Przychody są ujmowane, jeżeli znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności do towarów i produktów zostały przekazane nabywcy oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób.

6.27.2 Świadczenie usług

Procentowy stan zaawansowania realizacji usługi ustalany jest jako stosunek kosztów poniesionych do oszacowanych kosztów niezbędnych do zrealizowania zlecenia.

6.27.3 Umowy o usługi budowlane

Umowy o usługę budowlaną to kontrakty handlowe związane z podstawową działalnością operacyjną jednostek wchodzących w skład Grupy, których przedmiotem jest budowa składnika aktywów lub zespołu aktywów, które są ze sobą ściśle powiązane lub wzajemnie zależne pod względem projektowym, technologicznym lub ze względu na ich funkcję użytkową czy ostateczne przeznaczenie lub sposób użytkowania. Większość umów zawieranych jest w cenach stałych i jest rozliczanych zgodnie z metodą stopnia zaawansowania kontraktu.

Przychody całkowite z kontraktów zawierają początkową kwotę przychodów ustaloną w umowie, oraz zmiany w trakcie wykonywania umowy z tytułu indeksacji cen, roszczeń, premii.

Zmiany w przychodach z umowy są uwzględniane, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że odbiorca zaakceptuje zmiany i kwoty przychodów wynikające z tych zmian, oraz wartość tych przychodów może być wiarygodnie wyceniona.

Na całkowity koszt kontraktu składają się koszty bezpośrednie, uzasadnione koszty pośrednie oraz wszystkie pozostałe koszty, którymi zgodnie z warunkami umowy, można obciążyć zleceniodawcę.

Aktualizacji całkowitych kosztów i przychodów na kontrakcie dokonuje się zawsze w przypadku istotnych zmian w warunkach finansowych realizacji kontraktu, ale nie rzadziej niż raz na pół roku.

Korekty powstałe na skutek aktualizacji szacunków całkowitych kosztów i przychodów kontraktu wpływają na wynik finansowy Grupy tego okresu sprawozdawczego, w którym przeprowadzona została weryfikacja.

Przychód na koniec okresu sprawozdawczego ustala się proporcjonalnie do stopnia zaawansowania realizacji kontraktu, po odliczeniu przychodów, które wpłynęły na wynik finansowy w poprzednich okresach sprawozdawczych.

Zaliczki (przedpłaty) uzyskane na poczet umowy i zafakturowane w myśl przepisów o VAT są wykazywane jako międzyokresowe rozliczenia przychodów.

Do wyliczenia stopnia zaawansowania realizacji kontraktu przyjmuje się koszty faktycznie poniesione, udokumentowane właściwymi dokumentami księgowymi oraz koszty faktycznie poniesione do końca okresu sprawozdawczego i dotąd nie zafakturowane, o ile można je w sposób wiarygodny wycenić.

Różnicę między kosztami zarachowanymi na wynik finansowy, współmiernymi do przychodów, a kosztami rzeczywiście poniesionymi wykazuje się jako korektę zapasów (z analityką na odpowiednie pozycje zapasów) i (lub) „Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe” (dla kosztów niefakturowanych).

Koszty umowy dotyczące przyszłej działalności związanej z umową, np. koszty materiałów dostarczonych na miejsce budowy lub przygotowanych do wykorzystania, które nie zostały jeszcze zainstalowane, zużyte lub zastosowane podczas robót związanych z umową – za wyjątkiem materiałów wytworzonych specjalnie dla celów umowy, nie bierze się pod uwagę przy określaniu stanu zaawansowania usługi. W kosztach poniesionych nie uwzględnia się również zaliczek dla podwykonawców z tytułu prac świadczonych w ramach umowy.

Jeśli na podstawie analizy wynika, iż szacunkowe koszty całkowite kontraktu przewyższą wiarygodne przychody z kontraktu (tzn. całkowity wynik na kontrakcie będzie stratą), wtedy cała strata na kontrakcie rozpoznawana jest w danym okresie obrotowym. Rezerwy na szacowane straty wykazuje się jako „Pozostałe rezerwy” długo- lub krótkoterminowe.

Jeżeli nie można w wiarygodny sposób oszacować wyniku umowy to przychody ujmuje się wyłącznie do wysokości poniesionych kosztów umowy, dla których istnieje prawdopodobieństwo ich odzyskania oraz koszty umowy ujmuje się jako koszty tego okresu, w którym zostały poniesione.

Rozliczanie kontraktów denominowanych w walucie innej niż złoty polski

Przychody zrealizowane i poniesione koszty w walutach obcych ewidencjonowane są w polskich złotych przeliczonych w oparciu o średni kurs NBP z dnia wystawienia faktury lub inny przewidziany w umowie.

Na każdy dzień bilansowy spółki z Grupy przeprowadzają analizę, dotyczącą struktury walutowej zawartych kontraktów w celu określenia, który kurs walutowy (kurs „forward” czy średni kurs NBP obowiązujący dla danej waluty na dzień bilansowy) w bardziej wiarygodny sposób przybliży całkowity wynik finansowy na kontraktach.

Jeśli nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie wyniku kontraktu rozpoznaje się koszty poniesione w pełnej wysokości a przychody w wysokości nie przekraczającej wartości rozpoznanych kosztów, których odzyskanie jest prawdopodobne.

6.27.4 Odsetki

Przychody z tytułu odsetek są ujmowane sukcesywnie w miarę ich narastania (z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, stanowiącej stopę dyskontującą przyszłe wpływy gotówkowe przez szacowany okres użytkowania instrumentów finansowych) w stosunku do wartości bilansowej netto danego składnika aktywów finansowych.

6.27.5 Dywidendy

Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwe organy jednostek wchodzących w skład Grupy uchwały o podziale zysku, chyba że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy.

6.27.6 Przychody z tytułu wynajmu

Przychody z tytułu wynajmu nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są metodą liniową przez okres wynajmu w stosunku do otwartych umów.

6.27.7 Dotacje rządowe

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje rządowe są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana na koncie przychodów przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do rachunku zysków i strat przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

6.28. Podatki

6.28.1 Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwot przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które prawnie lub faktycznie już obowiązywały na dzień bilansowy.

6.28.2 Podatek odroczony

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, podatek odroczony obliczany jest metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i pasywów a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa na podatek odroczony powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu odroczonego podatku dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku jest ujmowany w bilansie jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w bilansie w wartościach skompensowanych, jeżeli istnieje tytuł uprawniający do takiej kompensaty.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień bilansowy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym, a nie w rachunku zysków i strat.

6.28.3 Podatek od towarów i usług

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych; wtedy jest on ujmowany odpowiednio jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług.

Kwota netto podatku od towarów i usług możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w bilansie jako część należności lub zobowiązań.

6.29. Zysk netto na akcję

Zysk netto na akcję dla każdego okresu jest obliczony poprzez podzielenie skonsolidowanego zysku netto za dany okres przez średnią ważoną liczbę akcji jednostki dominującej w danym okresie sprawozdawczym. Grupa nie prezentuje rozwodnionego zysku/straty na akcję, ponieważ nie występują rozwadniające potencjalne akcje zwykłe.

7. Informacje dotyczące segmentów działalności

Podstawowy wzór podziału sprawozdawczości Grupy oparty jest na segmentach branżowych, a uzupełniający na segmentach geograficznych. Organizacja i zarządzanie przedsiębiorstwem odbywają się w podziale na segmenty, odpowiednio do rodzaju oferowanych wyrobów i usług. Każdy z segmentów stanowi strategiczną jednostkę gospodarczą, oferującą inne wyroby i obsługującą inne rynki.

Grupa zazwyczaj rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych – przy zastosowaniu bieżących cen rynkowych.

Segmenty branżowe

W poniższych tabelach przedstawione zostały dane dotyczące przychodów i zysków oraz niektórych aktywów i zobowiązań poszczególnych segmentów branżowych Grupy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku lub odpowiednio na dzień 31 grudnia 2008 roku lub na dzień 31 grudnia 2007 roku.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Okres zakończony 31 grudnia 2008 roku lub na dzień 31 grudnia 2008 roku	Działalność kontynuowana				Razem	Działalność	Działalność
	Segment kotły	Segment IOS	Nieruchomości	Pozostała działalność		zaniechana Elektrofiltry	ogółem
Przychody							
Przychody segmentu ogółem	786 682	308 436	3 577	27 040	1 125 735	79 807	1 205 542
Koszt wytworzenia	(717 343)	(244 088)	(3 554)	(39 548)	(1 004 533)	(68 085)	(1 072 618)
Wynik							
Zysk (strata) segmentu	69 339	64 348	23	(12 508)	121 202	11 722	132 924
Pozostałe przychody (koszty) segmentu	(48 397)	(11 697)	31	–	(60 063)	(89 473)	(149 536)
Koszty nieprzypisane	–	–	–	72	72	–	72
Zysk (strata) z działalności kontynuowanej przed opodatkowaniem i kosztami finansowymi	20 942	52 651	54	(12 436)	61 211	(77 751)	(16 540)
Koszty finansowe netto	(21 933)	(37)	322	9 294	(12 354)	(20 239)	(32 593)
Przychód z tytułu utraty kontroli nad jednostką zależną	–	–	–	–	–	46 591	46 591
Zysk (strata) przed opodatkowaniem i udziałami mniejszości	(991)	52 614	376	(3 142)	48 857	(51 399)	(2 542)
Podatek dochodowy	(3 648)	(10 269)	(64)	2 551	(11 430)	1 055	(10 375)
Zysk (strata) netto za rok obrotowy, w tym:	(4 639)	42 345	312	(591)	37 427	(50 344)	(12 917)
Zysk/(strata) netto akcjonariuszy jednostki dominującej	(5 671)	42 345	312	(591)	36 395	(47 960)	(11 565)
Zysk/(strata) udziałowców mniejszościowych	1 032	–	–	–	1 032	(2 384)	(1 352)
Aktywa i zobowiązania							
Aktywa segmentu	278 033	13 080	15 369	–	306 482	82 517	388 999
Aktywa nieprzypisane	–	–	–	511 370	511 370	–	511 370
Aktywa ogółem	278 033	13 080	15 369	511 370	817 852	82 517	900 369
Zobowiązania segmentu	311 013	101 885	699	–	413 597	129 108	542 705
Zobowiązania nieprzypisane	–	–	–	56 055	56 055	–	56 055
Kapitały własne	42 766	–	14 670	290 764	348 200	(46 591)	301 609
Zobowiązania i kapitały ogółem	353 779	101 885	15 369	346 819	817 852	82 517	900 369
Pozostałe informacje dotyczące segmentu							
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	(1 302)	–	(387)	(12 000)	(13 689)	(1 981)	(15 670)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(89)	–	(4)	(1 573)	(1 666)	(636)	(2 302)
Koszty poniesione w celu nabycia aktywów segmentu							
Nakłady inwestycyjne, w tym:	(1 914)	–	(155)	(33 472)	(35 541)	–	(35 541)
Rzeczowe aktywa trwałe	(1 900)	–	(147)	(28 718)	(30 765)	–	(30 765)
Wartości niematerialne	(14)	–	(8)	(4 754)	(4 776)	–	(4 776)
Nakłady niepieniężne:							
Rezerwa na naprawy gwarancyjne	(3 251)	(2 435)	–	–	(5 686)	–	(5 686)
Rezerwa na straty na kontraktach	(2 042)	(480)	–	–	(2 522)	–	(2 522)
Rezerwa na przyszłe koszty	(1 619)	–	–	–	(1 619)	–	(1 619)

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Okres zakończony 31 grudnia 2007 roku lub na dzień 31 grudnia 2007 roku	Działalność kontynuowana				Razem	Działalność	Działalność
	Segment kotły	Segment IOS	Nieruchomości	Pozostała działalność		zaniechana Elektrofiltry	ogółem
Przychody							
Przychody segmentu ogółem	470 801	462 512	3 589	34 053	970 955	166 573	1 137 528
Koszt wytworzenia	(434 816)	(423 963)	(3 576)	(49 143)	(911 498)	(153 841)	(1 065 339)
Wynik							
Zysk (strata) segmentu	35 985	38 549	13	(15 090)	59 457	12 732	72 189
Pozostałe przychody (koszty) segmentu	(9 077)	(14 562)	(215)		(23 854)	(9 124)	(32 978)
Koszty nieprzypisane	–	–	–	(17 161)	(17 161)	–	(17 161)
Zysk (strata) z działalności kontynuowanej przed opodatkowaniem i kosztami finansowymi	26 908	23 987	(202)	(32 251)	18 442	3 608	22 050
Koszty finansowe netto	(4 788)	(2 265)	241	3 176	(3 636)	(31)	(3 667)
Zysk (strata) przed opodatkowaniem i udziałami mniejszości	22 120	21 722	39	(29 075)	14 806	3 577	18 383
Podatek dochodowy	–	–	(29)	(4 764)	(4 793)	(1 038)	(5 831)
Zysk (strata) netto za rok obrotowy, w tym:	22 120	21 722	10	(33 839)	10 013	2 539	12 552
Zysk/(strata) netto akcjonariuszy jednostki dominującej	22 116	21 722	10	(33 839)	10 009	2 182	12 191
Zysk/(strata) udziałowców mniejszościowych	4	–	–	–	4	357	361
Aktywa i zobowiązania							
Aktywa segmentu	119 900	92 677	15 057	–	227 634	103 581	331 215
Aktywa nieprzypisane	–	–	–	456 042	456 042	–	456 042
Aktywa ogółem	119 900	92 677	15 057	456 042	683 676	103 581	787 257
Zobowiązania segmentu	126 409	226 725	699	–	353 833	53 237	407 070
Zobowiązania nieprzypisane	–	–	–	30 644	30 644	–	30 644
Kapitały własne	–	–	14 358	284 841	299 199	50 344	349 543
Zobowiązania i kapitały ogółem	126 409	226 725	15 057	315 485	683 676	103 581	787 257
Pozostałe informacje dotyczące segmentu							
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	–	–	(454)	(9 154)	(9 608)	(1 930)	(11 538)
Amortyzacja wartości niematerialnych	–	–	(14)	(917)	(931)	(592)	(1 523)
Koszty poniesione w celu nabycia aktywów segmentu							
Nakłady inwestycyjne, w tym:	–	–	(152)	(26 919)	(27 071)	(3 299)	(30 370)
Rzeczowe aktywa trwałe	–	–	(146)	(25 043)	(25 189)	(2 776)	(27 965)
Wartości niematerialne	–	–	(6)	(1 876)	(1 882)	(523)	(2 405)
Nakłady niepieniężne:							
Rezerwa na naprawy gwarancyjne	(1 375)	(180)	–	–	(1 555)	(337)	(1 892)
Rezerwa na straty na kontraktach	(2 740)	(10 858)	–	–	(13 598)	(333)	(13 931)
Rezerwa na przyszłe koszty	(1 358)	–	–	–	(1 358)	–	(1 358)

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Segmenty geograficzne

W poniższych tabelach przedstawione zostały dane o przychodach ze sprzedaży Grupy, dotyczących poszczególnych segmentów geograficznych, w podziale na segmenty branżowe, za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku.

Rynek krajowy:

<i>Asortyment</i>	<i>Sprzedaż za rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Sprzedaż za rok zakończony 31 grudnia 2007</i>	<i>Dynamika w %</i>
Kotły	486 206	259 263	187,5%
Instalacje odsiarczania spalin	308 436	462 512	66,7%
Nieruchomości	3 577	3 589	99,7%
Pozostałe	29 456	33 687	87,4%
Razem	827 675	759 051	109,0%

Rynek zagraniczny:

<i>Asortyment</i>	<i>Sprzedaż za rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Sprzedaż za rok zakończony 31 grudnia 2007</i>	<i>Dynamika w %</i>
Kotły	297 556	211 538	140,7%
Pozostałe	504	366	137,7%
Razem	298 060	211 904	140,7%

8. Informacje dotyczące umów o usługę budowlaną

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Przychody ze sprzedaży produktów i usług, w tym:	1 116 512	967 959
a) przychody ze sprzedaży wyliczone metodą stopnia zaawansowania realizacji umowy na dzień bilansowy	1 044 224	949 483
b) pozostałe przychody ze sprzedaży produktów i usług dotyczące podstawowej działalności operacyjnej	66 247	18 476
Łączna kwota poniesionych kosztów i ujętych zysków (pomniejszone o ujęte straty) na dzień bilansowy	1 103 658	933 292
Otrzymane zaliczki	125 732	21 938
Kwoty zatrzymane	11 202	10 698
Kwota brutto należna od Zamawiających z tytułu prac wynikających z umowy (aktywo)	57 006	65 932
Kwota brutto należna Zamawiającym z tytułu prac wynikających z umowy (zobowiązanie)	113 514	73 537

W zakres podpisywanych umów o budowę mogą wchodzić zobowiązania i należności warunkowe związane z następującymi ryzykami/szansami:

1. ryzyko poniesienia kar kontraktowych z tytułu ewentualnego niedotrzymania umownych terminów realizacji umowy;
2. ryzyko poniesienia dodatkowych kosztów i kar kontraktowych z tytułu ewentualnego nienależytego wykonania przedmiotu umowy;
3. ryzyko poniesienia kar kontraktowych z tytułu ewentualnego niedotrzymania umownych parametrów technicznych przedmiotu umowy;
4. ryzyko poniesienia ewentualnych kosztów napraw, remontów, modernizacji w umownym okresie gwarancyjnym;
5. ryzyko realizowalności aktywów w przypadku ewentualnej niewypłacalności (upadłości, likwidacji itp.) Zamawiającego;
6. ryzyko roszczeń i kar powstałych w następstwie ewentualnych zawieszeń /odstąpiń od umowy przez jedną ze stron umowy;
7. ryzyko/szansa wystąpienia zobowiązań/należności powstałych w następstwie zmian w systemie podatkowym, celnym itp. dokonanych w trakcie realizacji umowy;
8. ryzyko wystąpienia kar i roszczeń w następstwie niedotrzymania warunków umowy w zakresie przekazania Zamawiającemu wymaganych gwarancji bankowych/ubezpieczeniowych zwrotu zaliczki oraz dobrego wykonania umowy;
9. ryzyko/szansa wystąpienia dodatkowych zobowiązań/należności w następstwie końcowego rozliczenia wagowego z Zamawiającym za zrealizowany przedmiot umowy.

9. Przychody i koszty

9.1. Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży produktów i usług

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
- przychody netto ze sprzedaży wyrobów	1 098 623	956 066
- w tym od jednostek powiązanych	151	30
- przychody netto ze sprzedaży usług	17 215	11 893
- w tym od jednostek powiązanych	-	-
- przychody netto ze sprzedaży pozostałych produktów	674	-
- w tym od jednostek powiązanych	-	-
Przychody netto ze sprzedaży produktów, razem	1 116 512	967 959
- w tym od jednostek powiązanych	151	30

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Struktura geograficzna przychodów ze sprzedaży produktów i usług

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
a) kraj	818 956	756 421
- w tym od jednostek powiązanych	151	30
- przychody ze sprzedaży wyrobów	804 715	745 485
- w tym od jednostek powiązanych	151	30
- przychody ze sprzedaży usług	13 567	10 936
- w tym od jednostek powiązanych	-	-
- pozostałe	674	-
b) eksport	297 556	211 538
- w tym do jednostek powiązanych	-	-
- przychody ze sprzedaży wyrobów	297 261	210 581
- w tym od jednostek powiązanych	-	-
- przychody ze sprzedaży usług	295	957
- w tym od jednostek powiązanych	-	-
Przychody netto ze sprzedaży produktów, razem	<u>1 116 512</u>	<u>967 959</u>
- w tym od jednostek powiązanych	151	30

Przychody ze sprzedaży materiałów

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
- przychody ze sprzedaży materiałów	9 223	2 996
- w tym od jednostek powiązanych	-	-
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	<u>9 223</u>	<u>2 996</u>
- w tym od jednostek powiązanych	-	-

Struktura geograficzna przychodów ze sprzedaży materiałów

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
a) kraj	8 719	2 630
- w tym od jednostek powiązanych	-	-
b) eksport	504	366
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	<u>9 223</u>	<u>2 996</u>
- w tym od jednostek powiązanych	-	-

Głównymi odbiorcami wyrobów i usług Grupy są przede wszystkim zagraniczni i krajowi dostawcy obiektów energetycznych oraz krajowa i zagraniczna energetyka zawodowa i przemysłowa.

Przychody ze sprzedaży od jednostek powiązanych szczegółowo przedstawia nota 40.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

9.2. Koszty sprzedanych produktów i materiałów

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
a) amortyzacja	12 738	10 539
b) zużycie materiałów i energii	491 261	425 466
c) usługi obce	429 684	364 196
d) podatki i opłaty	5 292	4 311
e) wynagrodzenia	90 044	68 259
f) ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	22 213	18 172
g) pozostałe koszty rodzajowe	8 606	9 911
Koszty według rodzaju, razem	1 059 838	900 854
Zmiana stanu zapasów, produktów i rozliczeń międzyokresowych	(16 815)	46 545
Koszty wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki (wielkość ujemna)	(4 313)	(7 628)
Koszty sprzedaży (wielkość ujemna)	(16 459)	(13 604)
Koszty ogólnego zarządu (wielkość ujemna)	(24 582)	(16 209)
Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	997 669	909 958
Wartość sprzedanych materiałów	6 864	1 540
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	1 004 533	911 498

9.3. Amortyzacja środków trwałych i wartości niematerialnych, odpisy aktualizujące ujęte w rachunku zysków i strat

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Pozycje ujęte w koszcie własnym sprzedaży (koszcie sprzedanych towarów i produktów):	11 932	9 780
Amortyzacja środków trwałych	11 049	9 041
Amortyzacja wartości niematerialnych	883	739
Trwała utrata wartości rzeczowych środków trwałych	-	-
Pozycje ujęte w kosztach sprzedaży	329	244
Amortyzacja środków trwałych	280	211
Amortyzacja wartości niematerialnych	49	33
Pozycje ujęte w kosztach ogólnego zarządu:	475	515
Amortyzacja środków trwałych	397	356
Amortyzacja wartości niematerialnych	80	159

9.4. Koszty świadczeń pracowniczych

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Wynagrodzenia	88 657	66 978
Koszty ubezpieczeń społecznych	22 077	18 132
Koszty świadczeń emerytalnych i nagród jubileuszowych	1 374	1 212
Pozostałe świadczenia	149	109
	112 257	86 431

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

9.5. Pozostałe przychody operacyjne

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Rozwiązanie rezerwy na naprawy gwarancyjne	–	3 046
Rozwiązanie rezerwy na kontrakty długoterminowe	11 109	–
Rozwiązanie rezerwy na niewykorzystane urlopy	–	116
Rozwiązanie rezerwy na przewidywane kary kontraktowe	187	8 349
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość zapasów	–	35
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość należności	–	365
Rozwiązanie pozostałych rezerw	270	–
Zysk na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	530	179
Otrzymane kary umowne i odszkodowania	3 549	102
Przychody z pozostałej sprzedaży	641	–
Dotacje	1 131	–
Inne	1 294	1 947
	18 711	14 139

9.6. Pozostałe koszty operacyjne

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Utworzenie rezerwy na naprawy gwarancyjne	4 131	–
Utworzenie rezerwy na kontrakty długoterminowe	–	13 108
Utworzenie rezerwy na niewykorzystane urlopy	380	–
Utworzenie rezerwy na nagrody jubileuszowe	1 622	908
Utworzenie pozostałych rezerw	168	–
Utworzenie odpisu aktualizującego wartość zapasów	561	–
Utworzenie odpisu aktualizującego wartość należności	15 928	4 376
Strata na sprzedaży/likwidacji rzeczowych aktywów trwałych	47	–
Wierzytelności nieściągalne	2	9
Koszty napraw gwarancyjnych	2 365	4 785
Koszty złomowania materiałów	16	–
Darowizny	310	232
Kary umowne	5 681	178
Koszty sądowe	1 092	142
Koszty postępu technicznego	3 296	675
Inne	2 062	928
	37 661	25 341

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

9.7. Przychody finansowe

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Odsetki z tytułu instrumentów finansowych (nota 43.2)	8 550	9 527
Pozostałe odsetki	5	–
Przychody z tytułu wyceny papierów wartościowych	–	696
Przychód z tytułu dywidend	–	240
Zysk na sprzedaży pozostałych aktywów finansowych	1 033	6 774
Nadwyżka dodatnich różnic kursowych (nota 43.2)	8 507	–
Dyskonto rozrachunków długoterminowych	820	273
Pozostałe przychody finansowe	149	36
Przychody finansowe ogółem	19 064	17 546

9.8. Koszty finansowe

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Odsetki z tytułu instrumentów finansowych (nota 43.2)	1 318	268
Pozostałe odsetki	860	16
Prowizje bankowe od udzielonych kredytów	200	227
Prowizje bankowe od udzielonych gwarancji bankowych	6 203	6 823
Nadwyżka ujemnych różnic kursowych (nota 43.2)	–	9 575
Koszty z tytułu wyceny papierów wartościowych	260	–
Koszty z tytułu wyceny instrumentów pochodnych	18 269	–
Strata z rozliczenia opcji walutowych	3 594	–
Koszty emisji akcji	–	1 904
Koszty akwizycji	457	602
Kary za odstąpienie od realizacji kontraktu	–	1 500
Pozostałe koszty finansowe	257	267
Koszty finansowe ogółem	31 418	21 182

10. Podatek dochodowy

10.1. Obciążenie podatkowe

Główne składniki obciążenia podatkowego za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku przedstawiają się następująco:

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Rachunek zysków i strat		
<i>Bieżący podatek dochodowy</i>		
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	(18 611)	(4 107)
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–
<i>Odroczony podatek dochodowy</i>		
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	7 192	(686)
Podatek zapłacony za granicą	(11)	–
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	(11 430)	(4 793)

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

10.2. Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej

Uzgodnienie podatku dochodowego od skonsolidowanego wyniku finansowego brutto przed opodatkowaniem według ustawowej stawki podatkowej, z podatkiem dochodowym liczonym według efektywnej stawki podatkowej Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku przedstawia się następująco:

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Zysk brutto przed opodatkowaniem z działalności kontynuowanej	48 857	14 806
Zysk przed opodatkowaniem z działalności zaniechanej	–	3 577
Zysk brutto przed opodatkowaniem	<u>48 857</u>	<u>18 383</u>
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce, wynoszącej 19% (2007: 19%) (stawka x zysk brutto księgowy)	9 334	3 523
Nieujęte straty podatkowe	1	–
Koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodów (trwale różnice x 19%)	2 905	3 902
Przychody nie będące podstawą do opodatkowania (trwale różnice x 19%)	(773)	(1 642)
Pozostałe (trwale różnice x 19%)	(37)	48
Podatek według efektywnej stawki podatkowej wynoszącej 23% (2007: 32%)	<u>11 430</u>	<u>4 793</u>
Podatek dochodowy (obciążenie) wykazany w rachunku zysków i strat	11 430	4 793
Podatek dochodowy przypisany działalności zaniechanej	–	1 038
	<u>11 430</u>	<u>5 831</u>

10.3. Odroczonego podatku dochodowego wyliczony na dzień 31 grudnia 2008 roku

Odroczonego podatku dochodowego wyliczony na dzień 31 grudnia 2008 roku wynika z następujących pozycji:

	<i>Skonsolidowany bilans</i>		<i>Skonsolidowany rachunek zysków i strat za rok zakończony</i>	
	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
<i>Rezerwa z tytułu podatku odroczonego</i>				
Korekta przychodów ze sprzedaży związana z wyceną kontraktów długoterminowych	9 076	(5 540)	14 616	(19 522)
Naliczone przychody ze sprzedaży oddziału w Turcji	(1 814)	–	(1 814)	–
Dyskonto zobowiązań długoterminowych	(393)	(313)	(80)	(55)
Wycena gruntów	(2 217)	(1 526)	(691)	(1)
Wycena środków trwałych	(9 711)	(10 167)	456	278
Wycena wartości niematerialnych i prawnych	(282)	(805)	523	(1)
Amortyzacja środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	(112)	(166)	54	83
wartość środków trwałych w leasingu	(89)	(49)	(40)	25
Nadwyżka niezrealizowanych dodatnich różnic kursowych	(1 553)	224	(1 777)	352
Przychody z ubezpieczenia PAK	(651)	–	(651)	–
Naliczone odsetki od udzielonych pożyczek	–	(61)	61	(61)
Naliczone odsetki od lokat	(34)	–	(34)	–
Rozliczane w czasie koszty gwarancji i ubezpieczeń	(395)	(181)	(214)	411
Wycena certyfikatów	(128)	–	(128)	–
Wycena papierów wartościowych	–	(191)	191	(114)
Wycena opcji CALL/PUT	–	(103)	103	(27)
Naliczone odsetki od przeterminowanych należności	–	–	–	19
Objęcie kontroli w jednostce zależnej	–	–	2 827	–
Utrata kontroli operacyjnej nad jednostką zależną	–	–	(1 055)	–
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	<u>(8 303)</u>	<u>(18 878)</u>	<u>12 347</u>	<u>(18 613)</u>

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

	<i>Skonsolidowany bilans</i>		<i>Skonsolidowany rachunek zysków i strat za rok zakończony</i>	
<i>Aktywa z tytułu podatku odroczonego</i>				
Odpisy aktualizujące należności	4 710	2 193	2 517	(971)
Odpisy aktualizujące zapasy	912	883	29	(89)
Rezerwa na premię roczną	1 262	1 960	(698)	29
Rezerwa na urlopy	191	166	25	(10)
Dyskonto należności długoterminowych	37	65	(28)	(8)
Odpisy aktualizujące długoterminowe aktywa finansowe	2 322	2 322	-	-
Odpis aktualizujący nieruchomości	-	45	(45)	(6)
Rezerwa na kontrakty długoterminowe	473	2 646	(2 173)	2 155
Korekta kosztów wytworzenia produktów związana z wyceną kontraktów długoterminowych	23 533	33 951	(10 418)	17 640
Naliczone koszty wytworzenia oddziału w Turcji	1 172	359	813	(877)
Rezerwa na naprawy gwarancyjne	1 080	3 601	(2 521)	209
Rezerwa na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne	3 765	1 914	1 851	280
Niewypłacone wynagrodzenia	1 952	43	1 909	(24)
zobowiązanie długoterminowych z tytułu leasingu	25	10	15	10
Naliczone koszty prowizji bankowych	1	199	(198)	21
Naliczone koszty sprzedanych środków trwałych	-	159	(159)	(1 490)
Naliczone odsetki od zobowiązań	202	-	202	-
Rezerwa na przewidywane kary	27	226	(199)	33
Wycena instrumentów pochodnych	3 427	-	3 427	-
Niezrealizowane zyski	241	38	203	38
Pozostałe	293	-	293	-
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	45 625	50 780	(5 155)	16 940
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego			7 192	(1 673)
Aktywa/Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	37 322	31 902		

Jednostka zależna w okresie sprawozdawczym zanotowała stratę podatkową, która zostanie rozliczona w przyszłych okresach sprawozdawczych. Grupa nie dokonywała rozliczenia straty podatkowej z lat ubiegłych.

Polityka tworzenia odroczonego podatku dochodowego została przedstawiona w nocie 6.28.2.

11. Działalność zaniechana

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku, na skutek utraty kontroli operacyjnej nad jednostką zależną, decyzją Zarządu jednostki dominującej, Grupa zaniechała działalności w segmencie elektrofiltrów w dotychczasowym zakresie. Jednostka zależna ELWO S.A. w dniu 30 grudnia 2008 roku złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości w związku z utratą płynności finansowej i osiągnięcia stanu niewypłacalności, polegającym na istotnym ograniczeniu możliwości regulowania wymagalnych zobowiązań. ELWO S.A. na przestrzeni 2008 roku zawarła szereg walutowych transakcji terminowych (opcje walutowe i kontrakty forward) z ING Bankiem Śląskim S.A., Bankiem Millennium S.A., Fortis Bankiem S.A. oraz z Bankiem PeKaO S.A. Niespodziewane i bardzo dynamiczne osłabienie się PLN wobec EUR w drugiej połowie 2008 roku doprowadziło do istotnych strat - w rozliczeniach z bankami - wynikających z negatywnej wyceny zawartych transakcji walutowych. Banki rozpoczęły procedurę zajmowania środków finansowych znajdujących się na rachunkach ELWO S.A. oraz do przejmowania środków wpływających na rachunki spółki w związku z realizowanymi kontraktami handlowymi, co w praktyce doprowadziło do stanu niewypłacalności spółki. W zaistniałej sytuacji oraz w związku z dyspozycją art. 10 w zw. z art. 21 prawa upadłościowego i naprawczego, zarząd jednostki zależnej był zobowiązany do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki. W dniu 26 lutego 2009 roku Sąd Rejonowy Katowice-Wschód Wydział X Gospodarczy ogłosił upadłość ELWO S.A. obejmującą likwidację majątku.

W roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku Grupa nie zaniechała żadnej działalności.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Wyniki finansowe ELWO S.A. przedstawiają się w sposób następujący:

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Przychody	98 777	191 473
Koszty	(176 528)	(187 865)
Zysk / (strata) brutto	(77 751)	3 608
Przychody/ koszty finansowe netto	(20 239)	(31)
Zysk / (strata) przed opodatkowaniem	(97 990)	3 577
Przychód Grupy związany z utratą kontroli operacyjnej nad jednostką zależną	46 591	–
Strata przed opodatkowaniem na działalności zaniechanej	(51 399)	3 577
Podatek dochodowy:	1 055	(1 038)
- wynikający z zysku / (straty) przed opodatkowaniem	1 055	(1 038)
- wynikający z przeszacowania do wartości godziwej minus koszty zbycia	–	–
Strata netto przypisana działalności zaniechanej	<u>(50 344)</u>	<u>2 539</u>

Główne klasy aktywów i zobowiązań ELWO S.A. wycenione według wartości niższej spośród: wartości bilansowej i wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2008 roku przedstawiają się następująco:

	<i>31 grudnia 2008</i>
Aktywa	82 517
Wartości niematerialne	71
Rzeczowe aktywa trwałe	17 190
Aktywo z tytułu podatku odroczonego	–
Należności z tytułu dostaw i usług	25 314
Środki pieniężne	<u>3 619</u>
Aktywa trwałe zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	–
Zobowiązania	129 108
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	19 166
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	–
Kredyty i pożyczki	<u>11 602</u>
Zobowiązania netto przypisane działalności zaniechanej	<u>(46 591)</u>

Przepływy środków pieniężnych netto segmentu elektrofiltry przedstawiają się następująco:

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Przepływy z działalności operacyjnej	22 152	(32 050)
Przepływy z działalności inwestycyjnej	2 465	(3 758)
Przepływy z działalności finansowej	(25 448)	12 705
Wpływy / (wypływy) środków pieniężnych netto	<u>(831)</u>	<u>(23 103)</u>
Zysk przypadający na jedną akcję:	–	–
Podstawowy z działalności zaniechanej	(0,72)	0,05

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

12. Majątek socjalny oraz zobowiązania ZFŚS

Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych z późniejszymi zmianami stanowi, że Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych tworzą pracodawcy zatrudniający powyżej 20 pracowników na pełne etaty. Spółki wchodzące w skład Grupy tworzą takie fundusze i dokonują okresowych odpisów w wysokości odpisu podstawowego oraz odpisu dla emerytów i rencistów. Celem Funduszu jest subsydiowanie działalności socjalnej Spółek, pożyczek udzielonych ich pracownikom oraz pozostałych kosztów socjalnych.

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Aktywa Funduszy Spółek wchodzących w skład Grupy	599	610
Środki pieniężne ZFŚS	264	171
Pożyczki udzielone pracownikom spółek z funduszy	335	439
Zobowiązania wobec ZFŚS	(312)	(262)
Saldo rozrachunków z funduszami	<u>287</u>	<u>348</u>

13. Zysk przypadający na jedną akcję

Zysk podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie skonsolidowanego zysku netto za okres przypadającego na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych jednostki dominującej występujących w ciągu okresu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące zysku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego i zysku na jedną akcję:

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Zysk netto z działalności kontynuowanej	37 427	10 013
Zysk z działalności zaniechanej	(50 344)	2 539
Zysk netto	(12 917)	12 552
Zysk netto przypadający na zwykłych akcjonariuszy, zastosowany do obliczenia zysku na jedną akcję	<u>(11 565)</u>	<u>12 191</u>
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku na jedną akcję	69 600 000	47 850 000
Wpływ rozwodnienia:		
Opcje na akcje	–	–
Umarzalne akcje uprzywilejowane	–	–
Skorygowana średnia ważona liczba akcji zwykłych zastosowana do obliczenia rozwodnionego zysku na jedną akcję	<u>69 600 000</u>	<u>47 850 000</u>
Zysk/(strata) na jedną akcję		
– podstawowy z zysku za rok	(0,17)	0,25
– podstawowy z zysku z działalności kontynuowanej	<u>0,54</u>	<u>0,21</u>

W okresie między dniem bilansowym a dniem sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie wystąpiły żadne transakcje dotyczące akcji zwykłych lub potencjalnych akcji zwykłych jednostki dominującej.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

14. Dywidendy wypłacone i zaproponowane do wypłaty

Jednostka dominująca oraz jednostki objęte konsolidacją w okresie sprawozdawczym nie wypłaciły oraz nie planują wypłaty dywidendy.

Zgodnie z przyjętymi politykami rachunkowości, dywidenda może być wypłacona jedynie z zysku pojedynczych jednostek wchodzących w skład Grupy, a nie w oparciu o skonsolidowany wynik Grupy Kapitałowej.

15. Rzeczowe aktywa trwałe

31 grudnia 2008 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2008 roku	12 219	81 364	38 764	2 603	–	9 745	144 695
Objęcie kontroli w jednostce zależnej	4 639	15 551	6 851	360	–	135	27 536
Zwiększenia stanu	–	5 864	19 929	490	603	29 033	55 919
Zmniejszenia stanu	(17)	(260)	(172)	(29)	–	(23 683)	(24 161)
Korekta wartości	47	1 492	60	–	–	–	1 599
Utworzenie odpisu aktualizującego	–	(7 530)	(3 394)	–	–	–	(10 924)
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(3 377)	(9 088)	(621)	(603)	–	(13 689)
Utrata kontroli nad jednostką zależną	(2 364)	(11 407)	(2 606)	(809)	–	(4)	(17 190)
Wartość netto na 31 grudnia 2008 roku	14 524	81 697	50 344	1 994	–	15 226	163 785
Na dzień 1 stycznia 2008 roku							
Wartość brutto	12 219	92 906	62 060	4 854	2 681	9 745	184 465
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(11 542)	(23 296)	(2 251)	(2 681)	–	(39 770)
Wartość netto	12 219	81 364	38 764	2 603	–	9 745	144 695
Na dzień 31 grudnia 2008 roku							
Wartość brutto	14 524	92 160	78 136	4 254	2 094	15 226	206 394
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(10 463)	(27 792)	(2 260)	(2 094)	–	(42 609)
Wartość netto	14 524	81 697	50 344	1 994	–	15 226	163 785

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

31 grudnia 2007 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2007 roku,	11 231	76 128	27 559	2 518	–	11 224	128 660
Zwiększenia stanu	988	8 662	17 934	835	1 044	16 495	45 958
Zmniejszenia stanu	–	(326)	(111)	(8)	–	(17 974)	(18 419)
Rozwiązanie odpisu aktualizującego	–	34	–	–	–	–	34
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(3 134)	(6 618)	(742)	(1 044)	–	(11 538)
Wartość netto na dzień 31 grudnia 2007 roku	12 219	81 364	38 764	2 603	–	9 745	144 695
Na dzień 1 stycznia 2007 roku							
Wartość brutto	11 231	84 647	44 490	4 054	1 637	11 224	157 283
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(8 519)	(16 931)	(1 536)	(1 637)	–	(28 623)
Wartość netto	11 231	76 128	27 559	2 518	–	11 224	128 660
Na dzień 31 grudnia 2007 roku							
Wartość brutto	12 219	92 919	62 285	4 874	2 681	9 745	184 723
Korekta wartości brutto	–	(13)	(225)	(20)	–	–	(258)
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(11 555)	(23 521)	(2 271)	(2 681)	–	(40 028)
Korekta umorzenia	–	13	225	20	–	–	258
Wartość netto	12 219	81 364	38 764	2 603	–	9 745	144 695

W roku 2008 roku Grupa nabyła niskocenne środki trwałe o łącznej wartości 804 tysiące złotych, które zostały całkowicie umorzone w roku 2008 (2007 rok: 1 044 tysiące złotych).

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku jednostka dominująca posiadała i użytkowała środki transportu na mocy umów leasingu finansowego w łącznej wysokości 525 tysięcy złotych brutto na dzień nabycia przedmiotu leasingu. Okres użytkowania tych środków jest zgodny z okresem trwania umowy leasingowej i wynosi od 47 do 48 miesięcy. Jednostka dominująca dokonuje odpisów amortyzacyjnych tych środków metodą liniową.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku jednostka zależna posiadała i użytkowała maszyny i urządzenia oraz środki transportu na mocy umów leasingu finansowego w łącznej wysokości 1 265 tysięcy złotych brutto na dzień nabycia przedmiotu leasingu. Okres użytkowania tych środków nie jest zgodny z okresem trwania umów leasingowych i wynosi od 35 do 60 miesięcy. Jednostka dokonuje odpisów amortyzacyjnych tych środków metodą liniową.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku żaden z gruntów lub budynków będących własnością Spółek wchodzących w skład Grupy i zakwalifikowanych do rzeczowych aktywów trwałych nie był objęty hipoteką ustanowioną w celu zabezpieczenia kredytów bankowych Grupy.

16. Rzeczowe aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa nie wyodrębniła rzeczowych aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku Grupa wyodrębniła rzeczowe aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży o wartości bilansowej 1 267 tysięcy złotych. W wartości tej zostały ujęte wszystkie środki trwałe, których wartość zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie i co do których Zarządy posiadały plany i zamierzenia ich zbycia w okresie 12 miesięcy od dnia bilansowego.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

17. Nieruchomości inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i na dzień 31 grudnia 2007 roku Grupa nie posiadała nieruchomości inwestycyjnych, które spełniałyby kryteria ich ujęcia jako aktywów.

18. Wartości niematerialne

	<i>Wartość firmy</i>	<i>Patenty i licencje</i>	<i>Inne wartości niematerialne</i>	<i>Ogółem</i>
31 grudnia 2008 roku				
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2008 roku	376	2 626	1 693	4 695
Objęcie kontroli w jednostce zależnej	–	–	421	421
Zwiększenia stanu	–	4 747	312	5 059
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	–	(1 159)	(1 159)
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(930)	(736)	(1 666)
Utrata kontroli nad jednostką zależną	–	–	(71)	(71)
Na dzień 31 grudnia 2008 roku	376	6 443	460	7 279
Na dzień 1 stycznia 2008 roku				
Wartość brutto	376	5 588	3 448	9 412
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(2 962)	(1 755)	(4 717)
Wartość netto	376	2 626	1 693	4 695
Na dzień 31 grudnia 2008 roku				
Wartość brutto	376	12 766	718	13 860
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(6 323)	(258)	(6 581)
Wartość netto	376	6 443	460	7 279
31 grudnia 2007 roku				
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2007 roku	–	2 057	1 755	3 812
Zwiększenia stanu	376	1 463	567	2 406
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(894)	(629)	(1 523)
Na dzień 31 grudnia 2007 roku	376	2 626	1 693	4 695
Na dzień 1 stycznia 2007 roku				
Wartość brutto	–	4 125	2 881	7 006
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(2 068)	(1 126)	(3 194)
Wartość netto	–	2 057	1 755	3 812
Na dzień 31 grudnia 2007 roku				
Wartość brutto	376	5 588	3 448	9 412
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(2 962)	(1 755)	(4 717)
Wartość netto	376	2 626	1 693	4 695

W skład wartości niematerialnych wchodzi patenty, licencje i oprogramowanie. Największe pozycje stanowią:

- licencja na kotły nadkrytyczne typu BENSON, której wartość bilansowa wynosi na dzień 31 grudnia 2008 roku 3 352 tysiące złotych; pozostały od dnia 31 grudnia 2008 roku okres amortyzacji licencji wynosi 10 lat;
- licencja na kotły odzysknicowe, której wartość bilansowa wynosi na dzień 31 grudnia 2008 roku 514 tysięcy złotych (31 grudnia 2007: 642 tysiące złotych); pozostały od dnia 31 grudnia 2008 roku okres amortyzacji licencji wynosi 4 lata.

Opis zabezpieczeń ustanowionych na wartościach niematerialnych:

Wartości niematerialne nie stanowiły zabezpieczenia zobowiązań Grupy Kapitałowej RAFAKO na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku.

Wartości niematerialne przeznaczone do sprzedaży:

W Grupie ani na dzień 31 grudnia 2008 roku ani na dzień 31 grudnia 2007 roku nie występują wartości niematerialne przeznaczone do sprzedaży.

Wartość firmy:

W okresie objętym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupa wykazała wartości firmy w kwocie 376 tysięcy złotych. W roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku jednostka dominująca, w ramach środków pozyskanych z emisji akcji serii I, dokonała zakupu przedsiębiorstwa spółki Wyrskich Zakładów Urządzeń Przemysłowych „NOMA INDUSTRY” Sp. z o.o. w upadłości, z siedzibą w Wyrach, za cenę 10,5 miliona złotych, w skład którego wchodzi w szczególności:

- prawo użytkowania wieczystego gruntu oraz prawo własności znajdujących się na gruncie budynków i urządzeń,
- ruchomości oraz składniki majątku obrotowego,
- wierzytelności z tytułu kaucji gwarancyjnych (zabezpieczających),
- prawa z papierów wartościowych.

Przejęte przedsiębiorstwo wraz z zatrudnionymi w nim pracownikami, zostało przekształcone w wydział produkcyjny Fabryki Kotłów RAFAKO S.A., który będzie realizował głównie zamówienia dotyczące kotłów przemysłowych oraz urządzeń do utylizacji odpadów komunalnych, przemysłowych oraz biomasy.

Szczegółowe rozliczenie transakcji nabycia przedstawia poniższe zestawienie:

	<i>Wartość godziwa (w tysiącach złotych)</i>
Rzeczowe aktywa trwałe	8 340
Długoterminowe aktywa finansowe	488
Należności z tytułu kaucji gwarancyjnych	611
Zapasy	646
Łączna wartość godziwa nabytych aktywów netto	10 085
Łączny koszt nabycia	10 461
Wartość firmy ujęta przy nabyciu	376

Amortyzacja patentów i licencji:

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku patenty i licencje amortyzowane były równomiernie przez okres ich ekonomicznego użytkowania wynoszący od 5 do 10 lat.

Prace badawczo-rozwojowe:

Grupa w roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku ani w roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku nie poniosła kosztów prac badawczo-rozwojowych.

19. Połączenia jednostek gospodarczych

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku, jednostka dominująca przejęła kontrolę nad Spółką FPM S.A., nabywając łącznie 70,5% jej kapitału zakładowego i ponosząc łączne koszty nabycia jednostki w kwocie 29 950 371,47 złotych. Poprzez połączenie z FPM S.A. jednostka dominująca objęła również kontrolę nad spółką PALSERWIS Sp. z o.o., która jest jednostką w 100% zależną od FPM S.A.

W związku ze spełnieniem warunku przejścia kontroli nad zakupionym podmiotem, do rozliczenia transakcji nabycia zastosowano wymogi MSSF 3 – Połączenie jednostek gospodarczych.

Grupa Kapitałowa RAFAKO na dzień 31 grudnia 2008 roku, w związku z powyższą transakcją, wykazuje wartość firmy z konsolidacji w kwocie 4 263 tysiące złotych.

W związku ze spełnieniem warunku przejścia kontroli nad zakupionym podmiotem, do rozliczenia transakcji nabycia zastosowano wymogi MSSF 3 – Połączenie jednostek gospodarczych.

20. Wartość firmy z konsolidacji

Na dzień 31 grudnia 2008 roku, w związku z przejściem kontroli nad Grupą Kapitałową FPM, Grupa Kapitałowa RAFAKO prezentuje wartość firmy z konsolidacji w kwocie 4 263 tysiące złotych.

	Wartość godziwa (w tysiącach złotych)
Koszty połączenia z FPM S.A.	28 872
Wartość przejętych 66,31% aktywów netto	26 067
Wartość firmy z konsolidacji FPM S.A.	2 805
Przejęta wartość firmy z konsolidacji Grupy FPM	1 458
Wartość firmy z konsolidacji Grupy RAFAKO	4 263

Na dzień 31 grudnia jednostka dominująca i jednostka zależna będąca jednocześnie jednostką dominującą niższego szczebla przeprowadziły test na utratę wartości powyższego aktywa. Test na utratę wartości firmy nie wykazał konieczności dokonania odpisu aktualizującego.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku Grupa nie wykazywała wartości firmy z konsolidacji.

21. Udział we wspólnym przedsięwzięciu

W latach zakończonych 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku, jednostki wchodzące w skład Grupy nie prowadziły wspólnych przedsięwzięć z innymi jednostkami gospodarczymi.

22. Akcje/udziały w spółkach nie notowanych na giełdzie

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem finansowym Grupa posiadała następujące aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

	31 grudnia 2008	31 grudnia 2007
Akcje/udziały w spółkach zależnych nie notowanych na giełdzie	242	242
Akcje/udziały w pozostałych spółkach nie notowanych na giełdzie	534	528
	<u>776</u>	<u>770</u>

Akcje/udziały w spółkach nie notowanych na giełdzie nie stanowiły zabezpieczenia zobowiązań Grupy Kapitałowej RAFAKO na dzień 31 grudnia 2008 roku, ani na dzień 31 grudnia 2007 roku.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Akcje/udziały w jednostkach zależnych nie objętych konsolidacją na dzień 31 grudnia 2008 roku:

Nazwa Spółki	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	data objęcia kontroli	wartość udziałów (akcji) wg ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość	wartość bilansowa udziałów (akcji)	% udział w kapitale	% udział w ogólnej liczbie głosów
RAFAKO-HANDELS AG	Zurich	handel urządzeniami wytwarzającymi energię	02.11.1993	551	(309)	242	99,50%	99,50%
ELWO S.A.*	Pszczyna	produkcja filtrów i urządzeń do odpopielania	25.04.1994	19 375	(19 375)	0	96,26%	96,26%
				19 926	(19 684)	242		

* - w dniu 26 lutego 2009 roku sąd podjął decyzję o ogłoszeniu upadłości spółki

Dane finansowe jednostek zależnych nie objętych konsolidacją na dzień 31 grudnia 2008 roku:

Nazwa Spółki	kapitał własny	kapitał zakładowy	zysk (strata) netto	zobowiązania	należności	aktywa jednostki, razem	przychody ze sprzedaży	nieopłacona wartość akcji / udziałów	otrzymane lub należne dywidendy
RAFAKO-HANDELS AG*	12	554	(47)	4	2	16	7	490	—
ELWO S.A.	(46 591)	10 200	(96 935)	129 108	50 883	82 517	92 919	—	—

* - dane finansowe spółki prezentowane wg PSR, spółka nie prowadzi działalności, dane na 31 grudnia 1996 roku.

Akcje/udziały w jednostkach zależnych nie objętych konsolidacją na dzień 31 grudnia 2007 roku

Nazwa Spółki	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	data objęcia kontroli	wartość udziałów (akcji) wg ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość	wartość bilansowa udziałów (akcji)	% udział w kapitale	% udział w ogólnej liczbie głosów
RAFAKO-HANDELS AG	Zurich	handel urządzeniami wytwarzającymi energię	02.11.1993	551	(309)	242	99,50%	99,50%
				551	(309)	242		

Dane finansowe jednostek zależnych nie objętych konsolidacją na dzień 31 grudnia 2007 roku:*

Nazwa Spółki	kapitał własny	kapitał zakładowy	zysk (strata) netto	zobowiązania	należności	aktywa jednostki, razem	przychody ze sprzedaży	nieopłacona wartość akcji / udziałów	otrzymane lub należne dywidendy
RAFAKO-HANDELS AG**	12	554	(47)	4	2	16	7	379	—

* - dane finansowe spółki prezentowane wg PSR, spółka nie prowadzi działalności, dane na 31 grudnia 1996 roku

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Udział Grupy w pozostałych jednostkach przedstawia się następująco:

31 grudnia 2008 roku*

Nazwa Spółki	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	wartość bilansowa akcji (udziałów)	kapitał własny	kapitał zakładowy	% udział w kapitale	% udział w ogólnej liczbie głosów
APC Metalchem S.A. w upadłości**	Opole	projektowanie i produkcja aparatury chemicznej	–	(35 973)	(17 563)	0,12%	0,12%
CBKK S.A.	Tarnowskie Góry	projektowanie kotłów energetycznych oddłużanie	21	3 266	501	2,55%	2,55%
Energo-Investment S.A. w likwidacji***	Racibórz	przedsiębiorstw i handel wierzycelnościami	–	831	831	12,82%	12,82%
ENGOREM Sp. z o.o.	Łódź	działalność remontowa w zakresie energetyki	6	7 609	1 165	0,04%	0,04%
FAMAK S.A.	Kluczbork	produkcja dźwignic i maszyn do transportu ciągłego	18	20 038	77 366	0,02%	0,02%
MORFEO S.A. w upadłości***	Ozorków	produkcja tkanin bawełnianych i bawełnopodobnych	–	(43 537)	2 311	0,03%	0,03%
PKE S.A.	Katowice	wytwarzanie energii elektrycznej	489	3 296 045	1 559 231	0,01%	0,01%
WISTOM S.A. w upadłości	Tomaszów Mazowiecki	produkcja włókien chemicznych	–	(109 904)	59 371	0,67%	0,67%
			534				

* - dane finansowe spółek prezentowane wg PSR

** - dane na 30 czerwca 2007 roku

*** - dane na 31 grudnia 2005 roku

31 grudnia 2007 roku*

Nazwa Spółki	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	wartość bilansowa akcji (udziałów)	kapitał własny	kapitał zakładowy	% udział w kapitale	% udział w ogólnej liczbie głosów
APC Metalchem S.A. w upadłości**	Opole	projektowanie i produkcja aparatury chemicznej	–	(35 973)	(17 563)	0,12%	0,12%
CBKK S.A.	Tarnowskie Góry	projektowanie kotłów energetycznych oddłużanie	21	2 875	501	2,55%	2,55%
Energo-Investment S.A. w likwidacji***	Racibórz	przedsiębiorstw i handel wierzycelnościami	–	831	831	12,82%	12,82%
FAMAK S.A.	Kluczbork	produkcja dźwignic i maszyn do transportu ciągłego	18	19 374	77 366	0,02%	0,02%
MORFEO S.A. w upadłości***	Ozorków	produkcja tkanin bawełnianych i bawełnopodobnych	–	(43 537)	2 311	0,03%	0,03%
PKE S.A.	Katowice	wytwarzanie energii elektrycznej	489	3 275 888	1 559 231	0,01%	0,01%
WISTOM S.A. w upadłości	Tomaszów Mazowiecki	produkcja włókien chemicznych	–	(109 329)	59 371	0,67%	0,67%
			528				

* - dane finansowe spółek prezentowane wg PSR

** - dane na 30 czerwca 2007 roku

*** - dane na 31 grudnia 2005 roku

23. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych Grupa wycenia zgodnie z polityką rachunkowości opisaną w notcie 23.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku jako inwestycje w jednostkach stowarzyszonych Grupa prezentuje wartość udziałów w spółce SANBEI-RAFAKO Sp. z o.o. z siedzibą w Zhangjiakou, Chiny, w której jednostka dominująca posiada udział w wysokości 26,23%. Podstawowym przedmiotem działalności SANBEI-RAFAKO jest produkcja i sprzedaż kotłów dla średnich i małych elektrowni. Spółka SANBEI-RAFAKO sporządza sprawozdania finansowe zgodnie z chińskimi standardami rachunkowości. Zdaniem Zarządu jednostki dominującej, Grupa nie wywiera znaczącego wpływu na jednostkę stowarzyszoną ze względu na ograniczoną w znacznym stopniu możliwość uczestniczenia w podejmowaniu decyzji na temat polityki operacyjnej i finansowej jednostki, wobec czego Grupa wykazuje daną inwestycję w cenie nabycia. Udziały w spółce o wartości wg ceny nabycia 4 644 tysiące złotych są w całości objęte odpisem aktualizującym z tytułu trwałej utraty wartości.

Tabela poniżej przedstawia skrócone informacje dotyczące inwestycji w spółkę SANBEI-RAFAKO Sp. z o.o.:

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Udział w bilansie jednostki stowarzyszonej:	7 113	5 313
Aktywa obrotowe (krótkoterminowe)	168 706	71 344
Aktywa trwale (długoterminowe)	9 513	6 490
Zobowiązania krótkoterminowe	151 102	57 580
Zobowiązania długoterminowe	–	–
Aktywa netto	27 117	20 254
	<i>Rok zakończony</i>	<i>Rok zakończony</i>
	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Udział w dochodach i zysku jednostki stowarzyszonej:	155	122
Dochody	–	–
Zyski	591	464

* dane finansowe zgodnie z chińskimi standardami rachunkowości stosowanymi przez spółkę SANBEI-RAFAKO

24. Pozostałe aktywa finansowe (długoterminowe)

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Pożyczki udzielone	–	–
Lokaty długoterminowe	3 772	14 078
- stanowiące zabezpieczenie udzielonych Grupie gwarancji bankowych	3 772	14 078
Pozostałe aktywa długoterminowe	11	–
Pożyczka Zarządu	–	–
Inne	–	–
	3 783	14 078

25. Świadczenia pracownicze

25.1. Świadczenia emerytalne oraz inne świadczenia po okresie zatrudnienia

Szczegółowe polityki rachunkowości w odniesieniu do świadczeń emerytalnych zostały opisane w notcie 6.24. Na podstawie wyceny dokonanej na koniec każdego roku obrachunkowego przez profesjonalną firmę aktuarialną Grupa tworzy rezerwę na wartość bieżącą zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych. Kwotę tej rezerwy oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu obrotowego przedstawiono w poniższej tabeli:

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Na dzień 1 stycznia	18 955	17 848
Objęcie kontroli w jednostce zależnej	392	–
Utworzenie rezerwy	2 971	2 480
Koszty wypłaconych świadczeń	(1 387)	(1 212)
Rozwiązanie rezerwy	(10)	(161)
Utrata kontroli w jednostce zależnej	(1 102)	–
Koniec okresu	<u><u>19 819</u></u>	<u><u>18 955</u></u>

Główne założenia przyjęte przez aktuarium na dzień i zakładane w roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku i w roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku do wyliczenia kwoty zobowiązania są następujące:

	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Stopa dyskontowa (%)	5,5	5,5
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)*	–	–
Wskaźnik rotacji pracowników*	5	5
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń (%)	4	4

* Brak danych w raporcie aktuarium

25.2. Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Jednostki wchodzące w skład Grupy nie tworzą rezerwy na świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

26. Zapasy

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Materiały (według ceny nabycia)	59 589	29 040
Produkcja w toku (według kosztu wytworzenia)	1 224	589
Produkty gotowe:	542	117
Według ceny nabycia/kosztu wytworzenia	542	117
Według wartości netto możliwej do uzyskania	–	–
Zapasy ogółem, według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia (kosztu wytworzenia) oraz wartości netto możliwej do uzyskania	<u><u>61 355</u></u>	<u><u>29 746</u></u>

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Odpisy aktualizujące wartość zapasów

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Stan na początek okresu	4 647	5 119
- objęcie kontroli w jednostce zależnej	373	-
- utworzenie odpisu aktualizującego	638	365
- rozwiązanie odpisu aktualizującego	(215)	(837)
Stan na koniec okresu	<u>5 443</u>	<u>4 647</u>

Zapasy materiałów o wartości księgowej 4 000 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie kredytu w rachunku bieżącym na dzień 31 grudnia 2008 roku. Zapasy materiałów o wartości księgowej 5 000 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie udzielonej gwarancji na dzień 31 grudnia 2007 roku.

27. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Należności z tytułu dostaw i usług	180 436	168 260
- do 12 miesięcy	179 634	166 488
- powyżej 12 miesięcy	802	1 772
Należności z tytułu dostaw i usług od jednostek powiązanych	6	14 101
- do 12 miesięcy	6	14 101
- powyżej 12 miesięcy	-	-
Należności budżetowe	588	21 891
Należności z tytułu podatku dochodowego	5 306	5 010
Pozostałe należności od osób trzecich, w tym:	19 319	13 075
- należności z tytułu udzielonych zaliczek	13 992	11 326
- udzielone pożyczki krótkoterminowe	232	423
- pozostałe	5 095	1 326
Pozostałe należności od podmiotów powiązanych	-	-
Należności ogółem (netto)	<u>205 655</u>	<u>222 337</u>
Odpis aktualizujący należności	29 022	12 912
Należności brutto	<u>234 677</u>	<u>235 249</u>

27.1. Należności z tytułu dostaw, robót i usług (brutto) – o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty:

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
a) do 1 miesiąca	142 648	104 424
b) powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	10 416	38 039
c) powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	542	759
d) powyżej 12 miesięcy do 1 roku	4 905	-
e) powyżej 1 roku	1 222	1 922
f) należności przeterminowane	49 731	50 058
Należności z tytułu dostaw, robót i usług, razem (brutto)	209 464	195 202
g) odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług	(29 022)	(12 841)
Należności z tytułu dostaw, robót i usług, razem (netto)	180 442	182 361

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Zarząd Fabryki Kotłów RAFAKO S.A., po dokonaniu oceny realizowalności aktywów jednostki dominującej, uwzględniając czynnik czasu oraz jego wpływ na wartość tych aktywów, podjął decyzję o objęciu odpisem aktualizującym wartości należności od ELEKTRIM-MEGADEX S.A., jednostki zależnej od spółki ELEKTRIM S.A. w pełnej wysokości, tj. w kwocie 14,1 miliona złotych.

Należności z tytułu dostaw, robót i usług o wartości bilansowej 156 553 złotych stanowiły zabezpieczenie udzielonych gwarancji oraz kredytów i pożyczek na dzień 31 grudnia 2008 roku (31 grudnia 2007 roku: 97 576 tysięcy złotych).

27.2. Należności z tytułu dostaw, robót i usług, przeterminowane (brutto) – z podziałem na należności nie spłacone w okresie:

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
a) do 1 miesiąca	9 422	5 140
b) powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	8 139	15 431
c) powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	1 476	1 317
d) powyżej 12 miesięcy do 1 roku	3 095	4 341
e) powyżej 1 roku	27 599	23 829
Należności z tytułu dostaw, robót i usług, przeterminowane, razem (brutto)	49 731	50 058
f) odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług, przeterminowane	(28 680)	(12 841)
Należności z tytułu dostaw, robót i usług, przeterminowane, razem (netto)	21 051	37 217

Na dzień 31 grudnia 2008 roku z kwoty należności przeterminowanych 21 639 tysięcy złotych stanowiły należności od podmiotów powiązanych Grupy (31 grudnia 2007 roku: 21 498 tysięcy złotych).

Warunki transakcji z podmiotami powiązаныmi przedstawione są w nocie 40.5. informacji dodatkowej.

27.3. Należności krótkoterminowe brutto (struktura walutowa)

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
a) w walucie polskiej	152 234	179 957
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	82 443	55 292
b1. jednostka/waluta tys./USD tys. zł	–	–
b2. jednostka/waluta tys./EUR tys. zł	18 100	15 176
b3. jednostka/waluta tys./BAM tys. zł	74 684	54 863
b4. jednostka/waluta tys./TRY tys. zł	273	–
b5. jednostka/waluta tys./RSD tys. zł	584	–
b6. pozostałe waluty w tys. zł	3 600	13
	6 913	63
	6 016	–
	261	–
	1	366
Należności krótkoterminowe, razem	234 677	235 249

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane i mają zazwyczaj 30-dniowy termin płatności. Jednakże, dla niektórych kontrahentów okres spłaty należności ustalany na podstawie indywidualnych umów zawiera się w przedziale od 1 do 3 miesięcy. Grupa posiada także należności o dłuższym okresie spłaty, dotyczące rat gwarancyjnych na kontraktach długoterminowych.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Grupa posiada politykę w zakresie dokonywania sprzedaży tylko zweryfikowanym klientom. Dzięki temu, zdaniem kierownictwa, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe, ponad poziom określony rezerwą na nieściągalne należności właściwą dla należności handlowych Grupy.

28. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów:		
- równowartość naliczonych przychodów ze sprzedaży związanych z wyceną kontraktów długoterminowych	58 143	92 590
- ubezpieczenia rzeczowe	2 105	955
- pozostałe	1 491	1 149
	61 739	94 694
	61 739	94 694

29. Inwestycje krótkoterminowe przeznaczone do obrotu

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Jednostki uczestnictwa funduszu inwestycyjnego Allianz Pieniężny		
Fundusz Inwestycyjny Otwarty	30 565	51 052
Obligacje Skarbu Państwa, w tym:	-	4 621
- stanowiące zabezpieczenie zobowiązań warunkowych	-	3 959
Opcje walutowe	-	541
Certyfikaty depozytowe	1 331	1 476
	31 896	57 690
	31 896	57 690

Na dzień 31 grudnia 2008 roku jednostka dominująca posiadała certyfikaty depozytowe funduszu Inwestor Fundusz Inwestycyjny Zamknięty o wartości 1 331 tysięcy złotych (31 grudnia 2007: 1 476 tysięcy złotych).

Na dzień 31 grudnia 2008 roku jednostka dominująca posiadała jednostki uczestnictwa funduszu Allianz Pieniężny Fundusz Inwestycyjny Otwarty o wartości 30 565 tysięcy złotych (31 grudnia 2007: 51 052 tysiące złotych).

W związku z planowanymi przepływami walutowymi z dwóch kontraktów eksportowych, w 2005 roku spółka zależna skorzystała z bankowej strategii Risk-Reversal (Korytarz) na sprzedaż waluty polegającej na zakupie przez firmę opcji PUT EUR/PLN i jednoczesnej sprzedaży przez firmę opcji CALL EUR/PLN, z różnymi kursami wykonania. Na dzień 31 grudnia 2007 roku wartość bilansowa opcji wyniosła 541 tysięcy złotych. Na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa nie posiadała instrumentów pochodnych o dodatniej wartości godziwej. Instrumenty finansowe o ujemnej wartości godziwej zostały zgodnie z metodologią opisaną w nocie 6.18 zaprezentowane w zobowiązaniach finansowych (patrz punkt 36).

30. Lokaty krótkoterminowe

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Lokaty krótkoterminowe, w tym:	163 747	170 182
- stanowiące zabezpieczenie zobowiązań warunkowych	12 172	5 082
	163 747	170 182
	163 747	170 182

Lokaty krótkoterminowe są środkami pieniężnymi Grupy zdeponowanymi w bankach na różne okresy, od trzech miesięcy do jednego roku.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

31. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Środki pieniężne w banku i w kasie	14 052	11 466
Lokaty krótkoterminowe, w tym:	58 799	2 511
- stanowiące zabezpieczenie zobowiązań warunkowych	191	783
	72 851	13 977
	72 851	13 977

Środki pieniężne w banku i w kasie są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania jednodniowych lokat bankowych. Lokaty krótkoterminowe, klasyfikowane jako środki pieniężne, są dokonywane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania spółek wchodzących w skład Grupy na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych z bankiem stóp procentowych. Wartość godziwa środków pieniężnych i ich ekwiwalentów na dzień 31 grudnia 2008 roku wynosi 72 851 tysięcy złotych (31 grudnia 2007 roku: 13 977 tysięcy złotych).

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa posiadała środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, dotyczące środków pieniężnych zdeponowanych na odrębnym rachunku bankowym Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w kwocie 264 tysiące złotych (31 grudnia 2007: 171 tysięcy złotych) oraz krótkoterminowych depozytów bankowych złożonych na okresy do 3 miesięcy i stanowiących zabezpieczenie gwarancji, o łącznej wartości 24 tysiące złotych (31 grudnia 2007 roku: 783 tysiące złotych).

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa dysponowała niewykorzystanymi przyznanymi środkami kredytowymi w wysokości 25 857 tysięcy złotych (31 grudnia 2007 roku: 95 636 tysięcy złotych).

32. Kapitał podstawowy i kapitały zapasowe/rezerwowe

32.1. Kapitał podstawowy

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku kapitał podstawowy jednostki dominującej nie uległ zmianie i wynosi 139 200 000 złotych.

W roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku jednostka dominująca podwyższyła kapitał poprzez emisję 52 200 000 akcji zwykłych serii I, w związku z czym na dzień 31 grudnia 2007 roku kapitał akcyjny wynosił 139 200 000 złotych i dzielił się na 69 600 000 akcji zwykłych o wartości nominalnej 2,00 złote każda następujących serii:

<i>Kapitał akcyjny</i>	<i>Akcje w szt.</i>	<i>Akcje w tys. zł</i>
Akcje serii A	900 000	1 800
Akcje serii B	2 100 000	4 200
Akcje serii C	300 000	600
Akcje serii D	1 200 000	2 400
Akcje serii E	1 500 000	3 000
Akcje serii F	3 000 000	6 000
Akcje serii G	330 000	660
Akcje serii H	8 070 000	16 140
Akcje serii I	52 200 000	104 400
	69 600 000	139 200
	69 600 000	139 200

32.2. Wartość nominalna akcji

Wszystkie wyemitowane akcje posiadają wartość nominalną wynoszącą 2,00 złote i zostały objęte w zamian za wkłady pieniężne.

32.3. Prawa akcjonariuszy

Akcje wszystkich serii są jednakowo uprzywilejowane co do dywidendy oraz zwrotu z kapitału.

32.4. Akcjonariusze jednostki dominującej o znaczącym udziale

Struktura akcjonariatu wg stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku jest zaprezentowana w załączniku nr 14 do sprawozdania Zarządu z działalności Grupy w 2008 roku dotyczącym stosowania zasad ładu korporacyjnego. Struktura akcjonariatu uległa zmianie w okresie od 31 grudnia 2008 roku do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania.

Lista akcjonariuszy posiadających powyżej 5% akcji wg stanu na dzień 31 marca 2009

Nazwa podmiotu	Liczba akcji (w sztukach)	Liczba głosów wynikających z posiadanych akcji	Akcje (w tysiącach złotych)	Udział w kapitale zakładowym (%)	Procentowy udział w ogólnej liczbie głosów na WZA (%)
Laris Investment Sp. z o.o. (spółka zależna Elektrim S.A.) ¹	26 064 251	26 064 251	52 128,50	37,45	37,45
ELEKTRIM S.A. ¹	8 682 189	8 682 189	17 364,38	12,47	12,47
BZ WBK AIB Asset Management S.A. (klienci) ² w tym:	19 117 974	19 117 974	38 235,95	27,47	27,47
Fundusze Inwestycyjne, których organem jest BZ WBK AIB Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., zarządzane przez BZ WBK AIB Asset Management S.A. (Arka BZ WBK Akcji FIO, Arka BZ WBK Rozwoju Nowej Europy FIO, Arka BZ WBK Energii FIO, Arka BZ WBK Akcji Środkowej i Wschodniej Europy FIZ, Arka BZ WBK Zrównoważony FIO, Arka BZ WBK Lukas FIO ³ w tym:	10 487 306	10 487 306	20 974,61	15,07	15,07
Arka BZ WBK Akcji FIO ⁴	3 495 732	3 495 732	6 991,46	5,02	5,02
Arka BZ WBK Zrównoważony FIO ⁵	3 492 997	3 492 997	6 985,99	5,02	5,02

1- stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 27 kwietnia 2007 roku

2- stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 6 marca 2009 roku

3 - stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 9 marca 2009 roku

4 - stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 24 sierpnia 2007 roku

5 - stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 2 stycznia 2009 roku

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

32.5. Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej został utworzony z nadwyżki wartości emisyjnej nad nominalną w kwocie 77 947 tysięcy złotych. W dniu 15 maja 2000 roku Walne Zgromadzenie jednostki dominującej podjęło uchwałę o przeznaczeniu kwoty 41 169 tysięcy złotych na pokrycie nierozliczonych strat z lat ubiegłych. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku nie wystąpiły zdarzenia powodujące zmianę w kapitale ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej.

32.6. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy powstał z ustawowych odpisów z zysków generowanych w poprzednich latach obrotowych, a także z nadwyżek z podziału zysku ponad wymagany odpis w jednostkach Grupy.

32.7. Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych

Saldo kapitału rezerwowego z tytułu różnic kursowych jest korygowane o różnice kursowe wynikające z przeliczenia sprawozdań finansowych zagranicznych jednostek powiązanych oraz zagranicznego oddziału jednostki dominującej.

32.8. Zyski zatrzymane

W skład zysków zatrzymanych, zgodnie z metodologią MSSF, w porównywalnym okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem zaliczono:

	<i>Niepodzielony wynik z lat ubiegłych</i>	<i>Wynik roku bieżącego</i>	<i>Razem</i>
Na dzień 1 stycznia 2008 roku	28 350	–	28 350
Utrata kontroli nad jednostką zależną	18 998	–	18 998
Podział wyniku z lat ubiegłych	(19 072)	–	(19 072)
Wynik okresu	–	(11 565)	(11 565)
Korekta błędu z lat ubiegłych	(866)	–	(866)
Na dzień 31 grudnia 2008 roku	27 410	(11 565)	15 845
Na dzień 1 stycznia 2007 roku	26 825	–	26 825
Wynik okresu	–	12 191	12 191
Podział wyniku z lat ubiegłych	(10 666)	–	(10 666)
Na dzień 31 grudnia 2007 roku	16 159	12 191	28 350

Na dzień 31 grudnia 2008 roku, w wyniku ujęcia straty netto za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku w wysokości minus 11 565 tysięcy złotych, przeniesienia zysków z lat ubiegłych na kapitał zapasowy w wysokości 19 072 tysiące złotych, korekty kapitału zapasowego Grupy o skutki utraty kontroli nad aktywami netto jednostki zależnej w kwocie 18 998 tysięcy złotych oraz korekty błędów z lat ubiegłych w wysokości minus 866 tysięcy złotych wartość zysków zatrzymanych Grupy wyniosła 15 845 tysięcy złotych.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku, w wyniku ujęcia zysku netto za rok zakończony dnia 31 grudnia 2007 roku w wysokości 12 191 tysięcy złotych oraz przeniesienia zysków z lat ubiegłych na kapitał zapasowy w wysokości 10 666 tysięcy złotych, wartość zysków zatrzymanych Grupy wyniosła 28 350 tysięcy złotych.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Korekty błędów podstawowych z lat ubiegłych

W skonsolidowanym sprawozdaniu za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku dokonano korekty błędu z lat ubiegłych polegającej na:

- uwzględnieniu decyzji określającej wysokość zobowiązania podatkowego w kwocie wyższej od zadeklarowanej przez jednostkę o kwotę 1 136 tysięcy złotych, będącej wynikiem kontroli podatkowej przeprowadzonej w 2008 roku przez Drugi Śląski Urząd Skarbowy w Bielsku-Białej, której przedmiotem była kontrola w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych za 2002 rok,
- dokonaniu korekty deklaracji podatkowej podatku dochodowego od osób prawnych polegającej na pomniejszeniu wykazanych kosztów uzyskania przychodu o błędnie naliczoną amortyzację środka trwałego w kwocie 270 tysięcy złotych.

W skonsolidowanych porównywalnych danych finansowych za rok zakończony 31 grudnia 2007 roku Grupa nie dokonała korekty błędów podstawowych.

33. Kapitał akcjonariuszy mniejszościowych

	<i>Rok zakończony</i> <i>31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony</i> <i>31 grudnia 2007</i>
Początek okresu	2 432	6 237
Dywidendy wypłacone przez jednostki zależne	–	(550)
Różnice kursowe z przeliczenia kapitałów jednostek zagranicznych	(1)	(4)
Objęcie udziałów w RAFAKO Engineering Solution doo	–	48
Nabycie akcji spółki FPM S.A.	11 522	–
Zmiany w strukturze udziałowców w jednostkach zależnych	–	(3 660)
Utrata kontroli operacyjnej nad jednostką zależną	2 206	–
Udział w wyniku jednostek zależnych	(3 558)	361
Koniec okresu	<u>12 601</u>	<u>2 432</u>

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

34. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki

	<i>Waluta</i>	<i>Efektywna stopa procentowa %</i>	<i>Termin spłaty*</i>	<i>31 grudnia 2007</i>	<i>31 grudnia 2008</i>
Krótkoterminowe					
Kredyty w rachunku bieżącym:					
Kredyt otrzymany 25.06.2008 roku z ING Bank Śląski S.A. w kwocie 5 milionów złotych zabezpieczony przelewem wierzytelności**	PLN	WIBOR 1M+1% EURIBOR/LIBOR	30.09.2009	777	–
	EUR	1M+1,1%	30.09.2009	–	–
Kredyt otrzymany 16.03.2004 roku z Banku PeKaO S.A. w kwocie 5 milionów złotych zabezpieczony przelewem wierzytelności	PLN	WIBOR 1M+1%	30.06.2009	–	–
Kredyt otrzymany 10.05.2006 roku z BOŚ S.A. w kwocie 3 milionów złotych zabezpieczony przelewem wierzytelności oraz wekslem in blanco	PLN	WIBOR 1M+0,7%	30.04.2009	–	–
Kredyt otrzymany 29.10.1999 roku z ING Bank Śląski S.A. w kwocie 500 tysięcy złotych zabezpieczony przelewem wierzytelności oraz wekslem in blanco	PLN	WIBOR 1M+1%	30.04.2008	–	–
Kredyt otrzymany 14.05.2004 roku z PeKaO S.A. w kwocie 5 milionów złotych zabezpieczony przelewem wierzytelności	PLN	WIBOR 1M+1%	14.12.2008	–	1 419
Kredyt otrzymany 16.11.2004 roku z Banku Millennium S.A. w kwocie 5 milionów złotych zabezpieczony przelewem wierzytelności	PLN	WIBOR 1M+1%	16.09.2008	–	9 921
Kredyt otrzymany 28.02.2006 roku z BRE BANK S.A. w kwocie 10 milionów złotych zabezpieczony wekslem in blanco oraz poręczeniem RAFAKO S.A.	PLN	WIBOR 1M+0,7%	04.09.2009	766	–
				1 543	11 340

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

	<i>Waluta</i>	<i>Efektywna stopa procentowa %</i>	<i>Termin spłaty*</i>	<i>31 grudnia 2007</i>	<i>31 grudnia 2008</i>
Krótkoterminowe					
Inne kredyty:					
Kredyt odnawialny otrzymany 19.04.2006 roku z DnB Nord S.A. w kwocie 1 miliona złotych zabezpieczony przelewem wierzytelności	PLN	WIBOR 1M+0,9%	28.02.2009	–	–
Kredyt odnawialny otrzymany 16.07.2008 roku z BRE Bank S.A. w kwocie 10 milionów złotych zabezpieczony przelewem wierzytelności i wekslem in blanco	PLN	WIBOR 1M+1%	29.05.2009	–	–
Kredyt obrotowy otrzymany 28.02.2006 roku z PeKaO S.A. w kwocie 13 milionów złotych zabezpieczony wekslem in blanco, przelewem wierzytelności z akredytywy oraz pełnomocnictwem do rachunku	PLN	WIBOR 1M+1,2%	28.02.2008	–	–
Kredyt obrotowy otrzymany 24.10.2008 roku z BRE Bank S.A. w kwocie 1 miliona złotych zabezpieczony wekslem własnym in blanco, przelewem wierzytelności oraz zastawem na zapasach	PLN	WIBOR 1M+1,2%	24.02.2009	1 000	–
Kredyt odnawialny otrzymany 10.06.2008 roku z BRE Bank S.A. w kwocie 9 milionów złotych zabezpieczony wekslem własnym in blanco oraz przelewem wierzytelności	PLN	WIBOR 1M+1,3%	30.01.2009	7 100	–
				8 100	–

* - termin spłaty zobowiązań jest podany dla ostatniego okresu, w którym wystąpiło zobowiązanie, umowy pożyczek otrzymanych nie zawierają prowizji ani dodatkowych opłat za udzielenie

** - umowa przyznaje limit dla spółek z grupy RAFAKO S.A., tj. RAFAKO S.A., ELWO S.A. oraz RAFAKO Engineering Sp. z o.o., z tego 10 milionów złotych stanowi kredyt gotówkowy na ww. spółki z grupy, z czego na jednostkę dominującą i jednostkę zależną przypada 5 milionów złotych

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku nastąpiło obniżenie zadłużenia z tytułu kredytów i pożyczek o 1 697 tysięcy złotych (w roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku nastąpił wzrost zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek o 10 340 tysięcy złotych). Zmiana stanu kredytów nastąpiła z powodu zmian składu Grupy Kapitałowej w 2008 roku.

Wskaźnik zadłużenia bankowego, będący relacją sumy kredytów i pożyczek do sumy kapitałów własnych, na dzień 31 grudnia 2008 roku wyniósł 2,87% i był nieznacznie niższy w porównaniu z rokiem ubiegłym.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

35. Rezerwy

35.1. Zmiany stanu rezerw

	<i>Rezerwa na przewidywane straty na kontraktach</i>	<i>Rezerwy na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne</i>	<i>Inne rezerwy</i>	<i>Ogółem</i>
Na dzień 1 stycznia 2008 roku	13 931	18 955	–	32 886
Objęcie kontroli w jednostce zależnej	–	392	–	392
Utworzone w ciągu roku obrotowego	6 673	2 971	–	9 644
Wykorzystane	–	(1 387)	–	(1 387)
Rozwiązane	(17 749)	(10)	–	(17 759)
Utrata kontroli nad jednostką zależną	(333)	(1 102)	–	(1 435)
Na dzień 31 grudnia 2008 roku	<u>2 522</u>	<u>19 819</u>	–	<u>22 341</u>
Krótkoterminowe 31 grudnia 2008 roku	1 897	1 852	–	3 749
Długoterminowe 31 grudnia 2008 roku	625	17 967	–	18 592
	<u>2 522</u>	<u>19 819</u>	–	<u>22 341</u>

	<i>Rezerwa na przewidywane straty na kontraktach</i>	<i>Rezerwy na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne</i>	<i>Inne rezerwy</i>	<i>Ogółem</i>
Na dzień 1 stycznia 2007 roku	2 589	17 848	–	20 437
Utworzone w ciągu roku obrotowego	18 538	2 480	–	21 018
Wykorzystane	–	(1 212)	–	(1 212)
Rozwiązane	(7 196)	(161)	–	(7 357)
Na dzień 31 grudnia 2007 roku	<u>13 931</u>	<u>18 955</u>	–	<u>32 886</u>
Krótkoterminowe 31 grudnia 2007 roku	13 795	1 243	–	15 038
Długoterminowe 31 grudnia 2007 roku	136	17 712	–	17 848
	<u>13 931</u>	<u>18 955</u>	–	<u>32 886</u>

35.2. Rezerwa na przewidywane straty na kontraktach

Jednostki wchodzące w skład Grupy tworzą rezerwy na przewidywane straty na kontraktach zgodnie z metodologią opisaną w nocie 6.27.3. Jeśli na podstawie analizy wynika, iż szacunkowe koszty całkowite kontraktu przewyższą wiarygodne przychody z kontraktu (tzn. całkowity wynik na kontrakcie będzie stratą), wtedy cała strata na kontrakcie rozpoznawana jest w danym okresie obrotowym.

35.3. Rezerwa na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne

Jednostki wchodzące w skład Grupy tworzą rezerwę na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne zgodnie z polityką opisaną w nocie 6.24.

35.4. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Na każdy dzień bilansowy jednostki wchodzące w skład Grupy dokonują wyliczenia rezerwy lub aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Szczegóły dotyczące zastosowanych polityk rachunkowości w zakresie rozpoznawania aktywów/rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego zostały przedstawione w nocie 6.28.2

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz w okresach porównawczych aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego jednostek wchodzących w skład Grupy nie zostały skompensowane z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego pozostałych jednostek z Grupy. Wysokość rezerw tytułu dorocznego podatku dochodowego kształtuje się następująco:

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	3 401	1 224
	3 401	1 224

36. Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa Kapitałowa posiada nierozliczone transakcje walutowe typu forward. Są to transakcje sprzedaży EUR w kwocie 38 126 758 EUR.

<i>Lp.</i>	<i>Data zamawiania</i>	<i>Data rozliczenia</i>	<i>Waluta</i>	<i>Kurs rozliczenia</i>	<i>Nominalna transakcja (EUR)</i>	<i>Wycena transakcji na 31.12.2008 (PLN)</i>	<i>Bank</i>
1.	2008-10-24	2010-03-22	EUR/PLN	3,9780	7 041 783	(1 939 815,18)	BGŻ S.A.
2.	2008-10-24	2010-08-20	EUR/PLN	3,9930	2 872 522	(791 818,01)	BGŻ S.A.
3.	2008-10-24	2010-10-20	EUR/PLN	3,9980	1 436 809	(397 574,61)	BGŻ S.A.
4.	2008-10-29	2010-06-21	EUR/PLN	3,5955	6 000 000	(3 859 024,42)	BGŻ S.A.
5.	2008-10-29	2010-12-20	EUR/PLN	3,6045	4 000 000	(2 576 485,79)	BGŻ S.A.
6.	2008-10-30	2010-01-20	EUR/PLN	3,6560	1 436 261	(755 729,23)	BRE Bank S.A.
7.	2008-10-30	2010-01-20	EUR/PLN	3,6560	2 880 000	(1 515 393,23)	BRE Bank S.A.
8.	2008-10-30	2010-03-22	EUR/PLN	3,6660	861 756	(445 092,35)	BRE Bank S.A.
9.	2008-11-04	2009-09-21	EUR/PLN	3,5440	1 838 627	(1 164 697,90)	BRE Bank S.A.
10.	2008-11-04	2009-10-20	EUR/PLN	3,5445	2 020 000	(1 281 494,47)	BRE Bank S.A.
11.	2008-11-04	2009-11-20	EUR/PLN	3,5450	1 839 000	(1 167 713,17)	BRE Bank S.A.
12.	2008-11-12	2009-07-20	EUR/PLN	3,7820	1 600 000	(716 959,42)	Kredyt Bank S.A.
13.	2008-11-12	2009-07-20	EUR/PLN	3,7790	3 400 000	(1 371 837,75)	BRE Bank S.A.
14.	2008-12-23	2009-01-15	EUR/PLN	4,1035	200 000	(9 285,45)	BRE Bank S.A.
15.	2008-12-23	2009-01-30	EUR/PLN	4,1065	200 000	(9 652,00)	BRE Bank S.A.
16.	2008-12-23	2009-04-30	EUR/PLN	4,1200	200 000	(11 157,67)	BRE Bank S.A.
17.	2008-12-23	2009-09-21	EUR/PLN	4,1260	300 000	(18 598,07)	BRE Bank S.A.
					38 126 758	(18 032 328,72)	

Powyższe transakcje walutowe zostały zawarte w związku z realizowanymi kontraktami handlowymi denominowanymi w EUR, w oparciu o warunki rynkowe nie odbiegające od warunków powszechnie stosowanych dla tego typu transakcji finansowych.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Wzrost kursu EUR powyżej kursu spot, będącego istotnym składnikiem formuły wyceny przedmiotowych transakcji na koniec grudnia 2008 roku (tj. powyżej kursu 4,1724 PLN/EUR), będzie skutkował zwiększeniem ujemnej wyceny wykazanych transakcji. „Ujemny” wpływ ewentualnego wzrostu kursu EUR powyżej poziomu 4,1724 PLN/EUR na wycenę i wynik finansowy jednostki dominującej i Grupy Kapitałowej w części będzie rekompensowany wzrostem wartości kontraktów handlowych (a tym samym rentowności tych kontraktów) denominowanych w EUR i powiązanych z zawartymi transakcjami walutowymi.

Ponadto Grupa posiada nierozliczone opcje walutowe typu put, dające jednostce zależnej prawo do sprzedania waluty EUR:

<i>Lp.</i>	<i>Data zawarcia</i>	<i>Data rozliczenia</i>	<i>Waluta</i>	<i>Kurs rozliczenia</i>	<i>Nominalna transakcja (EUR)</i>	<i>Wycena transakcji na 31.12.2008 (PLN)</i>	<i>Bank</i>
1.	2008-08-12	2010-04-29	EUR	3,3650	100 000	278,88	BRE Bank S.A.
2.	2008-08-12	2009-01-29	EUR	3,3650	100 000	24,10	BRE Bank S.A.
3.	2008-08-12	2009-03-03	EUR	3,3650	100 000	134,64	BRE Bank S.A.
4.	2008-08-12	2009-03-31	EUR	3,3650	100 000	171,04	BRE Bank S.A.
5.	2008-08-12	2009-05-29	EUR	3,3650	100 000	249,08	BRE Bank S.A.
6.	2008-08-12	2009-04-29	EUR	3,3650	100 000	211,97	BRE Bank S.A.
7.	2008-05-12	2009-06-30	EUR	3,3650	100 000	274,34	BRE Bank S.A.
8.	2008-08-12	2009-07-29	EUR	3,3650	100 000	286,21	BRE Bank S.A.
9.	2008-08-12	2009-08-31	EUR	3,3650	100 000	294,85	BRE Bank S.A.
10.	2008-08-12	2009-09-29	EUR	3,3650	100 000	300,88	BRE Bank S.A.
11.	2008-08-12	2009-10-29	EUR	3,3650	100 000	304,12	BRE Bank S.A.
12.	2008-08-12	2009-12-01	EUR	3,3650	100 000	305,41	BRE Bank S.A.
13.	2008-08-12	2009-12-29	EUR	3,3650	100 000	304,55	BRE Bank S.A.
14.	2008-08-12	2010-01-29	EUR	3,3650	100 000	299,67	BRE Bank S.A.
15.	2008-08-12	2010-03-02	EUR	3,3650	100 000	293,62	BRE Bank S.A.
16.	2008-08-12	2010-03-30	EUR	3,3650	100 000	287,04	BRE Bank S.A.
17.	2008-08-12	2010-06-01	EUR	3,3650	100 000	270,06	BRE Bank S.A.
18.	2008-08-12	2010-06-29	EUR	3,3650	100 000	260,94	BRE Bank S.A.
19.	2008-08-12	2010-07-29	EUR	3,3650	100 000	250,40	BRE Bank S.A.
20.	2008-08-12	2010-08-31	EUR	3,3650	100 000	247,40	BRE Bank S.A.
					2 000 000	5 049,20	

Zarząd jednostki zależnej nie jest zobowiązany do realizacji opcji, w związku z czym opcje te nie generują ryzyka finansowego oraz nie wpływają negatywnie na wyniki finansowe Grupy.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

37. Zobowiązania z tytułu umów leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu

Na dzień bilansowy jednostka dominująca i jednostka zależna posiadają osiemnaście podpisanych umów leasingu finansowego. W latach 2005-2006 jednostka dominująca zawarła osiem umów leasingu finansowego samochodów osobowych, w latach 2005-2008 jednostka zależna zawarła dwanaście umów leasingu finansowego. Warunki tych umów przedstawia poniższe zestawienie:

	<i>Data zawarcia umowy</i>	<i>Wartość początkowa środka trwałego w tys. zł</i>	<i>Okres, na który zawarto umowę</i>	<i>Waluta umowy</i>	<i>Zobowiązanie z tytułu leasingu w tys. zł na dzień</i>	
					<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Umowa leasingu samochodu osobowego	26 września 2005 roku	103	48 miesięcy	EUR	21	41
Umowy leasingu pięciu samochodów osobowych	7 grudnia 2005 roku	247	47 miesięcy	EUR	62	106
Umowa leasingu samochodu osobowego	9 grudnia 2005 roku	68	48 miesięcy	EUR	17	30
Umowa leasingu samochodu osobowego	8 lutego 2006 roku	107	48 miesięcy	EUR	32	52
Umowa leasingu śrutownicy	17 maja 2005 roku	485	37 miesięcy	PLN	–	–
Umowa leasingu samochodu osobowego	21 sierpnia 2006 roku	51	35 miesięcy	PLN	10	–
Umowa leasingu pięciu komputerów	25 sierpnia 2006 roku	60	36 miesięcy	PLN	14	–
Umowa leasingu automatu do cięcia tlenem	5 października 2006 roku	314	36 miesięcy	EUR	150	–
Umowa leasingu półautomatu spawalniczego	25 października 2006 roku	45	36 miesięcy	PLN	18	–
Umowa leasingu wózka widłowego	14 grudnia 2006 roku	74	36 miesięcy	EUR	32	–
Umowa leasingu samochodu osobowego	12 października 2007 roku	44	35 miesięcy	PLN	21	–
Umowa leasingu kopiarko-plotera	23 listopada 2007 roku	41	35 miesięcy	PLN	23	–
Umowa leasingu prasy krawędziowej	29 listopada 2007 roku	355	59 miesięcy	PLN	188	–
Umowa leasingu półautomatu spawalniczego	22 stycznia 2008 roku	59	35 miesięcy	PLN	35	–
Umowa leasingu półautomatu spawalniczego	23 czerwca 2008 roku	59	35 miesięcy	PLN	38	–
Umowa leasingu suwnicy dwudźwigarowej	29 października 2008 roku	163	60 miesięcy	PLN	88	–
Razem		2 275			749	229

38. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

38.1. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	–	–
Wobec jednostek powiązanych	1 067	178
- do 12 miesięcy	1 067	178
- powyżej 12 miesięcy	–	–
Wobec jednostek pozostałych	150 615	205 859
- do 12 miesięcy	141 850	199 086
- powyżej 12 miesięcy	8 765	6 773
	<u>151 682</u>	<u>206 037</u>
Zobowiązania finansowe		
Zobowiązania z tytułu odsetek	–	–
Odroczone zyski z tytułu kontraktów walutowych	18 033	–
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	375	229
Kredyty bankowe	9 643	–
	<u>28 051</u>	<u>229</u>
Pozostałe zobowiązania		
Zobowiązania wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń	5 112	4 660
Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych	490	379
Zobowiązania wobec wspólnego przedsięwzięcia	–	–
Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	312	262
Inne zobowiązania	1 662	1 324
	<u>7 576</u>	<u>6 625</u>
Razem	<u>187 309</u>	<u>212 891</u>

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku nastąpił spadek zobowiązań Grupy wobec dostawców o 54 355 tysięcy złotych (w roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku nastąpił wzrost zobowiązań Grupy wobec dostawców o 49 558 tysięcy złotych).

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach 30-dniowych. Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 30-dniowym terminem płatności.

Kwota wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniami a należnościami z tytułu podatku od towarów i usług jest płacona właściwym władzom podatkowym w okresach miesięcznych.

Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresach miesięcznych w ciągu całego roku obrotowego.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku z kwoty zobowiązań Grupy z tytułu dostaw i usług 8 026 tysięcy złotych stanowią zobowiązania przeterminowane (31 grudnia 2007: 29 942 tysiące złotych).

Na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku Spółka nie posiadała przeterminowanych zobowiązań z tytułu podatków, cel, ubezpieczeń społecznych i innych.

Warunki transakcji z podmiotami powiązanymi przedstawione są w nocie 40.5. informacji dodatkowej.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

38.2. Pozostałe zobowiązania niefinansowe

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Zobowiązania z tytułu podatków, cel, ubezpieczeń społecznych i innych		
Podatek VAT	1 828	–
Podatek dochodowy od osób prawnych	32	–
Podatek dochodowy od osób fizycznych	1 614	1 392
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	5 757	5 415
Pozostałe	411	240
	9 642	7 047

38.3. Rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychody przyszłych okresów

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Rozliczenia międzyokresowe kosztów z tytułu:		
Premii	6 706	10 312
Przyszłych kosztów	1 619	7 839
Napraw gwarancyjnych	5 686	1 892
Niewykorzystanych urlopów	1 003	876
Koszty audytu	114	114
Inne	1 293	729
	16 421	21 762
Przychody przyszłych okresów z tytułu:		
Wycena kontraktów długoterminowych	125 402	144 419
Otrzymane zaliczki na poczet przyszłych dostaw	103 652	3 988
Kary umowne	229	1 241
Inne	881	916
	230 164	150 564

38.4. Rezerwa na koszty niewykorzystanych urlopów

Rezerwa na koszty niewykorzystanych urlopów wyliczana jest miesięcznie w oparciu o faktyczną ilość dni niewykorzystanych urlopów na koniec każdego miesiąca. W ciągu roku obrotowego na każdy miesiąc przypada jedna dwunasta należnego urlopu za cały rok, powiększona o wszystkie niewykorzystane dni z okresów poprzednich. Ustalona w ten sposób ilość dni mnożona jest przez średnią stawkę dzienną dla danego pracownika, ustaloną w oparciu o wynagrodzenie z miesiąca, na który rezerwa jest wyliczana powiększone o obciążenia z tytułu ZUS.

38.5. Rezerwa z tytułu premii

Jednostka dominująca wypłaca pracownikom premię roczną, której wysokość jest uzależniona od stopnia realizacji zysku operacyjnego firmy. Zgodnie z postanowieniami Układu Zbiorowego Pracy (UZP), po zatwierdzeniu rocznych sprawozdań finansowych Spółki, w terminie do 30 dni, Zarząd – po zasięgnięciu opinii Związków Zawodowych – podejmuje decyzję o wypłacie premii uznaniowej dla pracowników Spółki. W ciągu roku obrotowego Spółka tworzy rezerwę z tytułu premii rocznej w wysokości określonej w UZP, o ile Zarząd Spółki nie podejmie decyzji o jej nie tworzeniu.

38.6. Rezerwa na koszty napraw gwarancyjnych

Rezerwy na naprawy gwarancyjne są tworzone w następstwie oszacowania spodziewanych i możliwych do oszacowania kosztów nadzoru, napraw, prac i robót gwarancyjnych związanych z zobowiązaniami kontraktowymi jednostek wchodzących w skład Grupy, wynikającymi z zakończenia realizacji umowy o usługę budowlaną. Wysokość tworzonej rezerwy jest sumą oszacowanych kosztów (własnych i kosztów „zewnątrznych” dostaw i usług) pomniejszoną o spodziewane, prawdopodobne przychody z tytułu refundacji tych kosztów (np. od dostawców i podwykonawców).

39. Należności i zobowiązania warunkowe

39.1. Należności warunkowe

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Należności z tytułu gwarancji bankowych i poręczeń otrzymanych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych	130 146	479 907
Otrzymane poręczenia spłaty kredytów i gwarancji bankowych, w tym:	16 362	–
- od podmiotów powiązanych	–	–
Należności dotyczące nierozstrzygniętych sporów w władzami podatkowymi	–	–
Weksle otrzymane pod zabezpieczenie	48 374	38 610
Akredytywy	122 803	5 368
	317 685	523 885

39.2. Zobowiązania warunkowe

	<i>31 grudnia 2008</i>	<i>31 grudnia 2007</i>
Zobowiązania z tytułu gwarancji bankowych udzielonych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	572 563	564 726
Poręczenia kredytu bankowego, w tym:	12 450	30 000
- na rzecz jednostki powiązanej	12 450	–
Poręczenie spłaty gwarancji bankowych	–	–
Zobowiązania dotyczące nierozstrzygniętych sporów w władzami podatkowymi	–	–
Weksle wydane pod zabezpieczenie	10 929	145 371
Akredytywy	11 265	10 944
	607 207	751 041

39.3. Zobowiązania inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2008 roku jednostka dominująca posiadała podpisane umowy dotyczące planowanych w 2009 roku nakładów inwestycyjnych na łączną kwotę 2 604 tysiące złotych. Umowy te dotyczą głównie inwestycji w budynki i budowlę jednostki dominującej.

Ponadto, w 2009 roku Grupa planuje ponieść nakłady inwestycyjne w kwocie 43 889 tysięcy złotych, w tym:

- rzeczowe aktywa trwale 24 488 tysięcy złotych;
- wartości niematerialne 6 887 tysięcy złotych;
- długoterminowe inwestycje finansowe 12 514 tysięcy złotych.

W 2008 roku Grupa planowała ponieść nakłady inwestycyjne w kwocie 95 685 tysięcy złotych, w tym:

- rzeczowe aktywa trwale 45 453 tysiące złotych;
- wartości niematerialne 7 762 tysiące złotych;
- długoterminowe inwestycje finansowe 42 470 tysięcy złotych.

Poniesione przez Grupę w 2008 roku nakłady na niefinansowy majątek trwały wyniosły 35 541 tysięcy złotych, w tym: maszyny, urządzenia, komputery i środki transportu 16 157 tysięcy złotych, budynki i budowlę 14 005 tysięcy złotych, wartości niematerialne 4 776 tysięcy złotych, pozostałe 603 tysiące złotych. W ramach inwestycji kapitałowych, Grupa objęła kontrolę nad jednostką zależną za łączną kwotę 29 950 tysięcy złotych.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku jednostki wchodzące w skład Grupy nie posiadały podpisanych umów dotyczących planowanych nakładów inwestycyjnych.

39.4. Sprawy sądowe

Na dzień 31 grudnia 2008 roku łączna wartość zgłoszonych przez jednostkę dominującą i jednostki zależne wierzytelności wynosi 67 903 tysiące złotych, w tym:

- 7 671 tysięcy EUR (32 006 tysięcy złotych) w ramach postępowań upadłościowych firm zagranicznych,
- 11 500 tys. USD (34 061 tysięcy złotych) z tytułu roszczenia o zapłatę.

Wierzytelność o największej wartości, tj. 11 500 tysięcy USD (34 061 tysięcy złotych) dotyczy roszczenia o zapłatę odszkodowania przez Spółkę Akcyjną Donieckoblenergo z siedzibą na Ukrainie, z powodu ostatecznego zaniechania realizacji budowy kotła przez klienta.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku łączna wartość zgłoszonych przez jednostkę dominującą i jednostki zależne wierzytelności wynosi 30 432 tysiące złotych, w tym:

- 8 061 tysięcy EUR (28 874 tysiące złotych) w ramach postępowań upadłościowych firm zagranicznych. Wierzytelność o największej wartości, tj. 4 469 tysięcy EUR (16 009 tysięcy złotych) dotyczy postępowania upadłościowego firmy SEGHERS BETTER TECHNOLOGY FOR SOLIDS+AIR N.V. z siedzibą w Willebroek w Belgii, o którym jednostka dominująca informowała w dotychczasowych raportach.

39.5. Gwarancje

Grupa na dzień 31 grudnia 2008 roku posiadała zobowiązania warunkowe wynikające z gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych o łącznej wartości 572 563 tysiące złotych, w tym:

1. gwarancje dobrego wykonania umowy o łącznej wartości 161 007 tysięcy złotych udzielone przez BGŻ S.A. zabezpieczone przelewem wierzytelności,
2. gwarancje dobrego wykonania oraz zwrotu zaliczki o wartości 121 756 tysięcy złotych udzielona przez Calyon Bank Polska S.A. zabezpieczone przelewem wierzytelności z kontraktu,
3. gwarancje dobrego wykonania umowy, zwrotu zaliczki, właściwego usunięcia wad lub usterek, zapłaty należności oraz należytego wykonania kontraktu w okresie gwarancyjnym o łącznej wartości 77 100 tysięcy złotych udzielone przez BRE BANK S.A. zabezpieczone umowami współpracy,
4. gwarancje zwrotu zaliczki, dobrego wykonania umowy oraz należytego usunięcia wad i usterek o łącznej wartości 44 642 tysiące złotych udzielone przez Bank PeKaO S.A. zabezpieczone przelewem wierzytelności z kontraktu, zastawem na wierzytelnościach oraz umową na linię na gwarancje bankowe,
5. gwarancje zwrotu zaliczki, wykonania kontraktowych zobowiązań gwarancyjnych, dobrego wykonania umowy oraz z tytułu udziału w przetargu o łącznej wartości 37 482 tysiące złotych udzielone przez Kredyt Bank S.A. zabezpieczone wekslem własnym in blanco,
6. gwarancje dobrego wykonania umowy udzielone przez ING Bank Śląski S.A. o łącznej wartości 32 017 tysięcy złotych zabezpieczone umową kredytową,
7. gwarancje należytego wykonania kontraktu o łącznej wartości 27 311 tysięcy złotych udzielone przez PZU S.A. zabezpieczone weksłami in blanco oraz notarialnym oświadczeniem o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 Kpc,
8. gwarancje zwrotu zaliczki, dobrego wykonania umowy oraz terminowego usunięcia wad i usterek o wartości 16 767 tysięcy złotych udzielone przez Towarzystwo Ubezpieczeń EULER HERMES S.A. zabezpieczone umowami o udzielenie gwarancji kontraktowych oraz umowami należytego limit odnawialny,
9. gwarancje należytego wykonania umowy oraz zwrotu zaliczki o łącznej wartości 12 649 tysięcy złotych udzielone przez Bank Millennium S.A. zabezpieczone linią gwarancyjną oraz przelewem wierzytelności,
10. gwarancje dobrego wykonania o wartości 10 537 tysięcy złotych udzielone przez Deutsche Bank Polska S.A. zabezpieczone przelewem wierzytelności z kontraktu,
11. gwarancje dobrego wykonania umowy o łącznej wartości 6 971 tysięcy złotych udzielone przez BOŚ S.A. zabezpieczone przelewem wierzytelności, weksłami in blanco, oświadczeniem o poddaniu się egzekucji,
12. gwarancje dobrego wykonania umowy oraz udziału w przetargu o łącznej wartości 5 241 tysięcy złotych udzielone przez Raiffeisen Bank Polska S.A. zabezpieczone umową o limit wierzytelności,
13. gwarancje dobrego wykonania umowy oraz terminowego usunięcia wad i usterek o łącznej wartości 4 548 tysięcy złotych udzielone przez T.U. Allianz Polska S.A. zabezpieczone umową o limit odnawialny oraz wekslem in blanco,
14. gwarancje należytego wykonania umowy o wartości 4 454 tysiące złotych udzielona przez STU ERGO HESTIA S.A. zabezpieczone wekslem in blanco,

15. gwarancje zwrotu zaliczki, należytego usunięcia wad i usterek oraz dobrego wykonania umowy w okresie technicznym o łącznej wartości 4 247 tysięcy złotych udzielone przez DnB Nord S.A. zabezpieczone umową o limit kredytowy,
16. gwarancje dobrego wykonania umowy o łącznej wartości 3 366 tysięcy złotych udzielone przez PTU S.A. zabezpieczone weksłami własnymi in blanco,
17. gwarancje właściwego usunięcia wad i usterek oraz z tytułu udziału w przetargu o łącznej wartości 2 468 tysięcy złotych udzielone przez TUIR WARTA S.A. zabezpieczone umową o udzielenie gwarancji kontraktowych.

39.6. Rozliczenia podatkowe

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności podlegające regulacjom (na przykład sprawy celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów administracyjnych, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i sankcji. Brak odniesienia do utrwalonych regulacji prawnych w Polsce powoduje występowanie w obowiązujących przepisach niejasności i niespójności. Często występujące różnice w opiniach co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno wewnątrz organów państwowych, jak i pomiędzy organami państwowymi i przedsiębiorstwami, powodują powstawanie obszarów niepewności i konfliktów. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest znacząco wyższe niż istniejące zwykle w krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym.

Rozliczenia podatkowe mogą być przedmiotem kontroli przez okres pięciu lat, począwszy od końca roku w którym nastąpiła zapłata podatku. W wyniku przeprowadzanych kontroli dotychczasowe rozliczenia podatkowe Grupy mogą zostać powiększone o dodatkowe zobowiązania podatkowe.

W roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku w jednostce dominującej miała miejsce kontrola podatkowa w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych przeprowadzona przez Drugi Śląski Urząd Skarbowy w Bielsku Białej. Kontrolą objęto okres 12 miesięcy 2002 roku. Kontrola została zakończona decyzją określającą wysokość zobowiązania podatkowego wyższą od zadeklarowanej przez jednostkę dominującą o kwotę 1 135 588 złotych. Kwota powyższa została ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2008 jako korekta błędu z lat ubiegłych w kapitale własnym Grupy.

W roku zakończonym 31 grudnia 2007 roku w jednostce dominującej i jednostkach zależnych nie miały miejsca kontrole podatkowe.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

40. Informacje o podmiotach powiązanych

Następująca tabela przedstawia łączne kwoty transakcji z podmiotami powiązanymi za dany okres obrotowy (informacje dotyczące należności przeterminowanych na koniec okresu obrotowego przedstawione są w nocie 27.2 informacji dodatkowej):

<i>Podmiot powiązany</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia:</i>	<i>Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych</i>	<i>Zakupy od podmiotów powiązanych</i>	<i>Należności od podmiotów powiązanych</i>	<i>Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych</i>
Podmioty o znaczącym wpływie na Spółkę:					
ELEKTRIM S.A.	2008	–	42	–	–
	2007	–	54	–	6
Jednostki z Grupy Kapitałowej ELEKTRIM S.A.:					
ELEKTRIM-MEGADEX S.A.	2008	–	–	–	15
	2007	30	2	14 101	16
PAK S.A.	2008	151	723	6	2
	2007	–	–	–	–
Polska Telefonia Cyfrowa Sp. z o.o.	2008	–	753	–	139
	2007	–	948	–	156
Jednostki zależne:					
„ELWO” S.A.	2008	–	13 168	–	911
	2007	1 924	19 640	–	1 491
RAFAKO-HANDELS AG	2008	–	–	–	490
	2007	–	–	–	379
Jednostka stowarzyszona:					
SANBEI-RAFAKO Sp. z o.o.	2008	–	–	–	–
	2007	–	–	–	–

W 2008 roku jednostka dominująca i jednostki zależne nie zawierały istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe.

40.1. Jednostka dominująca Grupy

Jednostką dominującą Grupy Kapitałowej RAFAKO jest Fabryka Kotłów RAFAKO S.A.

40.2. Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę

Laris Investment Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (jednostka zależna od ELEKTRIM S.A.) posiada 37,45% akcji zwykłych jednostki dominującej (31 grudnia 2007: 37,45%). ELEKTRIM S.A. z siedzibą w Warszawie posiada 12,47% akcji zwykłych jednostki dominującej (31 grudnia 2007 roku: 12,47%).

40.3. Jednostka stowarzyszona

SANBEI-RAFAKO Sp. z o.o. z siedzibą w Zhangjiakou, Chiny

Jednostka dominująca posiada 26,23 %-owy udział w spółce SANBEI-RAFAKO Sp. z o.o. (31 grudnia 2007 roku: 26,23 %).

40.4. Wspólne przedsięwzięcia, w których jednostki wchodzące w skład Grupy są współnikami

Jednostki wchodzące w skład Grupy nie prowadzą wspólnych przedsięwzięć.

40.5. Warunki transakcji z podmiotami powiązanymi

Wszelkie transakcje z podmiotami powiązanymi są przeprowadzane na warunkach stosowanych przez Grupę w relacjach gospodarczych z podmiotami niepowiązanymi. Wynagrodzenie ustalane jest w drodze przetargu, ustalane są standardowe warunki płatności. Podmiot powiązany musi zapewnić wykonanie usługi zgodnie z dokumentacją, udzielić gwarancji na określony czas oraz przedstawić zabezpieczenie w postaci bankowej gwarancji dobrego wykonania. Wobec podmiotów powiązanych obowiązują również standardowe kary umowne, zapisy zabezpieczające zachowanie tajemnicy, własności przemysłowej, ubezpieczenia kontraktu, działania siły wyższej i rozstrzygania ewentualnych sporów.

40.6. Transakcje z udziałem innych członków Zarządu

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym nie udzielono pożyczek członkom Zarządów i Rad Nadzorczych jednostek wchodzących w skład Grupy.

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym jednostki wchodzące w skład Grupy nie prowadziły żadnych transakcji z członkami Zarządów i Rad Nadzorczych.

40.7. Akcje w posiadaniu członków organów zarządzających i nadzorujących

Ilość akcji jednostki dominującej będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących, a także ilość akcji i udziałów w jednostkach powiązanych z jednostką dominującą, będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących, według stanu na koniec grudnia 2008 roku, przedstawia poniższa tabela:

	Nazwa spółki	Łączna liczba akcji (udziałów)	Wartość nominalna akcji (udziałów) w złotych
<i>Osoba zarządzająca</i>			
Wiesław Różacki	RAFAKO S.A.	10 000	20 000,00
Eugeniusz Myszkowski	RAFAKO S.A.	4 450	8 900,00
Jerzy Thamm	RAFAKO S.A.	8 433	16 866,00
Roman Jarosiński	ELEKTRIM S.A.	5	5,00

Osoba nadzorująca

Sławomir Sykucki	ELEKTRIM S.A.	5	5,00
------------------	---------------	---	------

* Jerzy Thamm - Wiceprezes Zarządu z dniem 1 stycznia 2009 roku złożył rezygnację z pełnionej funkcji

40.8. Wynagrodzenie wyższej kadry kierowniczej Grupy

	Rok zakończony 31 grudnia 2008	Rok zakończony 31 grudnia 2007
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia i narzuty)	6 032	6 066
Świadczenia po okresie zatrudnienia	–	–
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	–	–
Świadczenia pracownicze w formie akcji własnych	–	–
Łączna kwota wynagrodzenia wypłaconego głównej kadrze kierowniczej	<u>6 032</u>	<u>6 066</u>

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki dominującej za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	1 780	607,2	17,3
Wiesław Różacki	520	204,0	11,1
Roman Jarosiński	420	134,4	–
Eugeniusz Myszk	420	134,4	5,8
Jerzy Thamm	420	134,4	0,4
Rada Nadzorcza	566,9	–	1,4
Andrzej Banasiewicz	35,6	–	0,1
Piotr Fugiel	35,6	–	0,1
Grażyna Kuś	41,0	–	0,1
Witold Okarma	76,6	–	0,2
Krzysztof Pawelec	95,8	–	0,2
Sławomir Sykucki	76,6	–	0,2
Marek Wiak	76,6	–	0,2
Marian Woronin	41,0	–	0,1
Leszek Wysłocki	88,1	–	0,2
Rada Nadzorcza – jednostki zależne lub stowarzyszone	187,6	–	–
Eugeniusz Myszk	118,7	–	–
Jerzy Thamm	68,9	–	–
Razem	2 534,5	607,2	18,7

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki dominującej za rok zakończony 31 grudnia 2007 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	1 416	475,2	24,2
Wiesław Różacki	408	122,4	8,4
Roman Jarosiński	336	117,6	–
Eugeniusz Myszk	336	117,6	6,6
Jerzy Thamm	336	117,6	9,2
Rada Nadzorcza	515,1	–	4,2
Andrzej Banasiewicz	36,6	–	0,4
Piotr Fugiel	69,6	–	0,6
Witold Okarma	69,6	–	0,6
Krzysztof Pawelec	87,0	–	0,6
Sławomir Sykucki	69,6	–	0,6
Marek Wiak	69,6	–	0,6
Marian Woronin	33,0	–	0,2
Leszek Wysłocki	80,1	–	0,6
Rada Nadzorcza – jednostki zależne lub stowarzyszone	111,2	–	–
Eugeniusz Myszk	48,7	–	–
Jerzy Thamm	62,5	–	–
Razem	2 042,3	475,2	28,4

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki zależnej ELWO S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	799	–	166
Andrzej Paszek	288	–	72
Paweł Pańkowski	240	–	60
Justyna Ryczko	211	–	34
Andrzej Banasiewicz	60	–	–
Rada Nadzorcza	236	–	–
Jerzy Thamm	69	–	–
Krzysztof Burek	50	–	–
Roman Karbasz	56	–	–
Waldemar Skrzynecki	61	–	–
Razem	1 035	–	166

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki zależnej ELWO S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2007 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	664	–	148
Andrzej Paszek	288	–	81
Paweł Pańkowski	240	–	67
Justyna Ryczko	136	–	–
Rada Nadzorcza	220	–	–
Krzysztof Burek	45	–	–
Roman Karbasz	56	–	–
Waldemar Skrzynecki	56	–	–
Jerzy Thamm	63	–	–
Razem	884	–	148

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki zależnej DOM Sp. z o.o. za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	147	–	36
Mirosław Dziedzic	76	–	19
Marian Balicz	71	–	17
Rada Nadzorcza	191	–	–
Eugeniusz Myszk	54	–	–
Jolanta Markowicz	48	–	–
Adam Górnicki	48	–	–
Wiesława Skrzynecka	41	–	–
Razem	338	–	36

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki zależnej DOM Sp. z o.o. za rok zakończony 31 grudnia 2007 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	131	–	36
Mirosław Dziedzic	69	–	19
Marian Balicz	62	–	17
Rada Nadzorcza	179	–	–
Eugeniusz Myszk	49	–	–
Jolanta Markowicz	44	–	–
Adam Górnicki	44	–	–
Wiesława Skrzynecka	42	–	–
Razem	310	–	36

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki zależnej RAFAKO Engineering Sp. z o.o. za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	38	–	–
Eugeniusz Myszk	38	–	–
Rada Nadzorcza	85	–	–
Jolanta Markowicz	31	–	–
Jolanta Górczna	27	–	–
Roman Karbasz	27	–	–
Razem	123	–	–

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki zależnej FPM S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	468	90	16
Piotr Dzierżęga	318	–	–
Marian Januszkiewicz	150	90	16
Rada Nadzorcza	153	–	–
Eugeniusz Myszk	30	–	–
Danuta Golych	17	–	–
Maciej Kaczorowski	26	–	–
Michał Kajzerek	20	–	–
Jan Kurpanik	17	–	–
Jerzy Thamm	26	–	–
Robert Więclawski	17	–	–
Razem	621	90	16

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej jednostki zależnej pośrednio PALSERWIS Sp. z o.o. za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	68	11	–
Andrzej Bies	68	11	–
Rada Nadzorcza	69	–	–
Piotr Dzierżęga	23	–	–
Marian Januszkiewicz	21	–	–
Józef Wojtuszek	25	–	–
Razem	137	11	–

40.9. Udziały wyższej kadry kierowniczej w programie akcji pracowniczych

Jednostki wchodzące w skład Grupy nie prowadzą programu akcji pracowniczych.

41. Informacja o umowie z biegłym rewidentem lub podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych

W dniu 9 lipca 2008 roku, Rada Nadzorcza jednostki dominującej działając na podstawie uprawnienia wynikającego ze Statutu Spółki, dokonała wyboru firmy DORADCA Zespół Doradców Finansowo-Księgowych Sp. z o.o. z siedzibą w Lublinie, Al. J. Piłsudskiego 1A, 20-011 Lublin, wpisaną do rejestru KIBR pod numerem 232, jako podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych. Wybór audytora nastąpił zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi. W przeszłości jednostka dominująca korzystała z usług ww. firmy w zakresie przeglądu i badania sprawozdań finansowych jednostkowych i Grupy Kapitałowej RAFAKO za 2006 i 2007 rok.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

W dniu 28 lipca 2008 roku jednostka dominująca zawarła umowę z firmą DORADCA Zespół Doradców Finansowo-Księgowych Spółka z o.o. z siedzibą w Lublinie na dokonanie przeglądu i badania sprawozdań jednostkowych i skonsolidowanych za półrocze i rok 2008. Łączna wysokość wynagrodzenia za przegląd i badanie sprawozdań finansowych została ustalona na poziomie 133 tysięcy złotych (w tym: sprawozdanie jednostkowe 92 tysiące złotych, skonsolidowane 41 tysięcy złotych). Za rok 2007 łączna wysokość wynagrodzenia za przegląd i badanie sprawozdań finansowych została ustalona na poziomie 139 tysięcy złotych. Jednostka dominująca nie zawierała w 2008 roku innych umów z ww. podmiotem.

W dniu 12 sierpnia 2008 roku jednostka zależna FPM S.A. zawarła umowę z firmą DORADCA Zespół Doradców Finansowo-Księgowych Spółka z o.o. z siedzibą w Lublinie na wykonanie badania rocznego sprawozdania finansowego Spółki sporządzonego na dzień 31 grudnia 2008 roku. Łączna wysokość wynagrodzenia za badanie i przegląd sprawozdań została ustalona na poziomie 33 tysiące złotych.

W dniu 9 października 2008 roku jednostka zależna PGL „DOM” Sp. z o.o. zawarła umowę z firmą DORADCA Zespół Doradców Finansowo-Księgowych Spółka z o.o. z siedzibą w Lublinie na wykonanie badania rocznego sprawozdania finansowego Spółki sporządzonego na dzień 31 grudnia 2008 roku. Łączna wysokość wynagrodzenia za badanie i przegląd sprawozdań została ustalona na poziomie 7 tysięcy złotych. Za rok 2007 łączna wysokość wynagrodzenia za badanie została ustalona na poziomie 7 tysięcy złotych.

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych wypłacone lub należne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku w podziale na rodzaje usług:

Rodzaj usługi	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2008</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2007</i>
Obowiązkowe badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego*	133	139
- w tym badanie sprawozdania jednostkowego	92	94
Inne usługi poświadczające	-	-
Usługi doradztwa podatkowego	-	-
Pozostałe usługi	-	-
Razem	133	139

* odnosi się do firmy DORADCA Zespół Doradców Finansowo – Księgowych Sp. z o.o.

Wynagrodzenie nie obejmuje usług świadczonych na rzecz innych spółek Grupy.

42. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Celem zarządzania ryzykiem finansowym w Grupie Kapitałowej RAFAKO S.A. jest ograniczenie zmienności generowanych przepływów pieniężnych oraz osiąganych wyników finansowych na podstawowej działalności biznesowej do akceptowalnego poziomu. Do głównych instrumentów finansowych z których korzysta Grupa należą: kredyty bankowe, środki pieniężne, lokaty krótkoterminowe, walutowe transakcje terminowe i umowy leasingu. Głównym zadaniem wspomnianych instrumentów jest wspomaganie i zabezpieczenie finansowe bieżącej działalności operacyjnej Grupy poprzez stabilizowanie i neutralizowanie ryzyk płynności finansowej, zmienności kursów walutowych i stóp procentowych, a także bezpieczne i efektywne lokowanie nadwyżek finansowych. Pozostałe instrumenty finansowe – takie jak należności i zobowiązania z tytułu dostaw i usług - powstają w związku z prowadzeniem przez spółki Grupy bieżącej działalności biznesowej i są nieodłącznym jej elementem.

Grupa nie prowadzi obrotu instrumentami finansowymi. Wszystkie opisane w niniejszym rozdziale instrumenty mają charakter wspomagający bezpośrednie procesy biznesowe, wynikające z prowadzonej przez spółki Grupy działalności podstawowej. Grupa nie dopuszcza do wykorzystania instrumentów finansowych w celach spekulacyjnych czy innych, niepowiązanych ściśle z podstawową działalnością operacyjną spółek Grupy.

Najistotniejszym rodzajem ryzyka finansowego w analizowanym okresie było i jest obecnie ryzyko walutowe Grupy. Wielkość tego ryzyka została przedstawiona w nocie 42.2.

Zasady rachunkowości Grupy dotyczące instrumentów pochodnych zostały omówione w punkcie 6.18.

42.1. Ryzyko stopy procentowej

Grupa Kapitałowa RAFAKO S.A. jest narażona na ryzyko stopy procentowej z tytułu finansowania podstawowej działalności poprzez krótkoterminowe kredyty bankowe o zmiennej stopie procentowej. Na dzień 31 grudnia 2008 roku wartość nominalna portfela kredytów dostępnych Grupie wynosiła 35 500 tysięcy złotych. Dostępne kredyty były wykorzystane w stopniu, przy którym ryzyko kredytowe i ewentualne zmiany stóp procentowych nie stanowiły istotnego zagrożenia dla działalności Grupy. Kredyty dostępne Grupie to kredyty zaciągnięte głównie w PLN, dlatego też Spółki na bieżąco monitorują sytuację związaną z decyzjami Rady Polityki Pieniężnej mającymi bezpośredni wpływ na poziom oprocentowania kredytów. Z uwagi na stosunkowo niewielkie zaangażowanie kredytowe i związane z tym nieznaczne ryzyko stopy procentowej oraz obserwowane od pewnego czasu działania RPP polegające na obniżaniu poziomu referencyjnych stóp procentowych NBP, Grupa nie rozważa zawierania kontraktów terminowych na stopę procentową (swapy procentowe).

Ryzyko stopy procentowej – wrażliwość na zmiany

Poniższa tabela przedstawia wrażliwość wyniku finansowego brutto na racjonalnie możliwe zmiany stóp procentowych przy założeniu niezmienności innych czynników (w związku z zobowiązaniami o zmiennej stopie procentowej). Nie przedstawiono wpływu na kapitał własny Grupy.

	<i>Zwiększenie/ zmniejszenie o punkty procentowe</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>
Rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku		
PLN	+ 1%	407
EUR	+ 1%	352
PLN	- 1%	(326)
EUR	- 1%	(282)
Rok zakończony dnia 31 grudnia 2007 roku		
PLN	+ 1%	1 982
EUR	+ 1%	634
USD	+ 1%	102
GBP	+ 1%	22
PLN	- 1%	(1 586)
EUR	- 1%	(507)
USD	- 1%	(82)
GBP	- 1%	(18)

42.2. Ryzyko walutowe

Najistotniejszym rodzajem ryzyka finansowego, na które narażona jest Grupa jest ryzyko walutowe, które wynika ze zmian kursu walutowego, powodujących niepewność, co do przyszłego poziomu przepływów pieniężnych denominowanych w walutach obcych. Ekspozycja na ryzyko walutowe Grupy wynika z faktu, że znaczna część jej przepływów pieniężnych jest wyrażona w walutach obcych. W minionym okresie 26,48% przychodów Spółek wyrażonych było w walutach obcych, przede wszystkim w EUR.

Ryzyko walutowe nie dotyczy udzielonych Grupie kredytów bankowych. Około 95% nominalnej wartości portfela kredytów dostępne jest w polskiej walucie.

Obserwowany do połowy 2008 roku, trend umacniania się PLN wpływał w znacznym stopniu na realizowane przez firmę kontrakty eksportowe. Działania podejmowane przez jednostkę dominującą do tego momentu, zmierzały do ograniczenia ryzyka zmiany kursów walut poprzez zmniejszenie ekspozycji walutowej na najistotniejszej z punktu widzenia Grupy parze walut, tj. EUR i PLN, poprzez stosowanie zabezpieczenia naturalnego (dopasowanie walutowe przychodów i kosztów). Efektem takiego działania było nieobciążenie ekspozycji walutowej Spółek dostępnymi instrumentami finansowymi, co okazało się bardzo istotne w momencie dynamicznego odwrócenia trendu i systematycznego, trwającego do dzisiaj procesu osłabiania PLN. Niemniej jednak, jednostka dominująca wykorzystwała wzrost kursu EUR/PLN do zawarcie transakcji zabezpieczających w formie kontraktów FORWARD, o czym informowała w bieżących komunikatach.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Należy podkreślić, że zawarte kontrakty terminowe mają wyłącznie charakter zabezpieczający, a ich wartości i daty zapadalności są ściśle skorelowane z przepływami handlowymi, wynikającymi z podpisanych już kontraktów handlowych.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa zabezpieczyła 74,4% ekspozycji walutowej rozumianej jako różnica pomiędzy przyszłymi przychodami i kosztami w Grupy wyrażonymi w walucie EUR.

Poniższa tabela przedstawia wrażliwość wyniku finansowego brutto (w związku ze zmianą wartości godziwej aktywów i zobowiązań pieniężnych) na racjonalnie możliwe wahania kursu EUR, USD, GBP, TRY przy założeniu niezmienności innych czynników.

	<i>Wzrost/ spadek kursu waluty</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>
31 grudnia 2008 – EUR	+10%	6 474
	-10%	(6 474)
31 grudnia 2008 – TRY	+10%	691
	-10%	(691)
31 grudnia 2007 - EUR	+10%	6 645
	-10%	(6 645)
31 grudnia 2007 - USD	+10%	1 015
	-10%	(1 015)
31 grudnia 2007 - GBP	+10%	210
	-10%	(210)

42.3. Ryzyko cen towarów

Grupa jest narażona na ryzyko wzrostu cen, szczególnie materiałów strategicznych dla jej działalności. Na poziom tego ryzyka znacząco wpływa sytuacja na światowych rynkach cen surowców – stali, metali szlachetnych, paliw i energii powodowana zarówno wahaniami kursów walut jak i koncentracją producentów zmierzającą do prowadzenia wspólnej kontroli cen. Strategia zarządzania ryzykiem cen towarów zakłada dążenie do zawierania kontraktów z poddostawcami materiałów i usług w walucie kontraktu głównego, lokowanie dostaw materiałów po stronie klienta, jak również zawieranie umów zakupowych w cenach stałych. Spółki Grupy nie zawierają wieloletnich umów z poddostawcami, zakres dostaw i dostawcy ustalani są indywidualnie w zależności od potrzeb.

42.4. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe Grupy Kapitałowej RAFAKO S.A. jest ściśle związane z prowadzeniem podstawowej działalności Spółek. Wynika ono z zawartych kontraktów handlowych i związane jest z potencjalnym wystąpieniem zdarzeń, które mogą przybrać postać niewypłacalności kontrahenta, częściowej spłaty należności lub istotnego opóźnienia w spłacie należności. Udzielanie klientom, tzw. kredytu kupieckiego jest aktualnie nieodłącznym elementem prowadzenia działalności gospodarczej, jednakże Spółki podejmują szereg działań mających na celu zminimalizowanie ryzyk związanych z podjęciem współpracy z potencjalnie nierzetelnym klientem. Wszyscy klienci, którzy pragną korzystać z kredytów kupieckich, poddawani są procedurom wstępnej weryfikacji. Klienci, którzy w opinii Spółek, na podstawie przeprowadzonej weryfikacji, nie są wiarygodni finansowo, są zobowiązani do przedstawienia odpowiednich zabezpieczeń finansowych, które minimalizują ryzyko niewypłacalności tych firm wobec Grupy. Ponadto, dzięki bieżącemu monitorowaniu stanów należności i niezwłocznie podejmowanym działaniom windykacyjnym wobec należności przeterminowanych, narażenie Spółek z Grupy na ryzyko kredytowe jest nieznaczne.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

42.5. Ryzyko związane z płynnością

Grupa jest narażona na ryzyko płynności w przypadku niedopasowania struktury terminowej przepływów pieniężnych na realizowanych przez Spółki kontraktach. Grupa dąży do zapewnienia tzw. pozytywnych przepływów pieniężnych, co przy założeniu terminowego regulowania należności eliminuje ryzyko płynności. Nominalna wartość linii kredytowych, do których ma dostęp Grupa skutecznie zapobiega ewentualnym negatywnym zdarzeniom związanym z opóźnieniami w terminowym regulowaniu należności. Ponadto, w związku z bardzo dobrą sytuacją finansową Spółek i wysokim wskaźnikiem płynności, Grupa w znacznym stopniu uniezależniła się od zewnętrznych źródeł finansowania działalności. Dostępne kredyty bankowe były wykorzystane w stopniu minimalnym. W nadchodzącym okresie Spółki nie zamierzają zwiększać swojej ekspozycji kredytowej.

W związku z powyższym ryzyko niedoboru środków pieniężnych i utraty płynności finansowej przez Grupę w chwili obecnej nie występuje.

Tabela poniżej przedstawia zobowiązania finansowe Grupy na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz na dzień 31 grudnia 2007 roku wg daty zapadalności na podstawie umownych niezdykontowanych płatności.

<i>31 grudnia 2008</i>	<i>Na żądanie</i>	<i>Poniżej 3 miesięcy</i>	<i>Od 3 do 12 miesięcy</i>	<i>Od 1 roku do 5 lat</i>	<i>Powyżej 5 lat</i>	<i>Razem</i>
Oprocentowane kredyty i pożyczki	766	8 100	777	–	–	9 643
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	–	97	278	620	–	995
Instrumenty pochodne	–	22	5 730	12 281	–	18 033
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	8 026	148 007	4 070	10 649	–	170 752
	8 792	156 226	10 855	23 550	–	199 423
<i>31 grudnia 2007</i>	<i>Na żądanie</i>	<i>Poniżej 3 miesięcy</i>	<i>Od 3 do 12 miesięcy</i>	<i>Od 1 roku do 5 lat</i>	<i>Powyżej 5 lat</i>	<i>Razem</i>
Oprocentowane kredyty i pożyczki	–	–	11 340	–	–	11 340
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	29 942	181 493	3 427	6 033	–	220 895
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	–	36	61	132	–	229
	29 942	181 529	14 828	6 165	–	232 464

43. Instrumenty finansowe

43.1. Wartości godziwe poszczególnych klas instrumentów finansowych

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i w okresach porównawczych Grupa posiadała pochodne instrumenty zabezpieczające. Wszystkie instrumenty finansowe Grupy zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym według wartości godziwej.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Wartość godziwa instrumentów finansowych została ustalona poprzez zdyskontowanie prognozowanych przepływów pieniężnych przy użyciu aktualnie obowiązujących stóp procentowych.

	Kategoria zgodnie z MSR 39	Wartość bilansowa		Wartość godziwa	
		31 grudnia 2008	31 grudnia 2007	31 grudnia 2008	31 grudnia 2007
<i>Aktywa finansowe</i>					
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (długoterminowe), w tym:	DDS	776	770	776	770
- akcje i udziały	DDS	776	770	776	770
Pozostałe aktywa finansowe (długoterminowe)	UdtW	3 783	14 078	3 783	14 078
- lokaty długoterminowe	UdtW	3 783	14 078	3 783	14 078
Pozostałe aktywa finansowe (krótkoterminowe)		195 643	227 331	195 643	227 331
- lokaty krótkoterminowe	UdtW	163 747	170 182	163 747	170 182
- certyfikaty depozytowe	DDS	1 331	1 476	1 331	1 476
- jednostki uczestnictwa TFI Allianz	DDS	30 565	51 052	30 565	51 052
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	PiN	205 655	222 337	205 655	222 337
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	WwWGpWF	-	541	-	541
- opcje walutowe	WwWGpWF	-	541	-	541
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	WwWGpWF	72 851	13 977	72 851	13 977

Zobowiązania finansowe

Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki, w tym:	PZFwgZK	9 643	11 340	9 643	11 340
- Kredyty w rachunku bieżącym oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej	PZFwgZK	1 543	11 340	1 543	11 340
- Pozostałe kredyty krótkoterminowe wg zmiennej stopy procentowej	PZFwgZK	8 100	-	8 100	-
Pozostałe zobowiązania (długoterminowe), w tym:	PZFwgZK	749	229	749	229
- Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	PZFwgZK	749	229	749	229
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	PZFwgZK	168 868	219 709	168 868	219 709
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	WwWGpWF	18 033	-	18 033	-
- Walutowe kontrakty terminowe typu <i>forward</i>	WwWGpWF	18 033	-	18 033	-

Użyte skróty:

- UdtW – Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- WwWGpWF – Aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- PiN – Pożyczki i należności,
- DDS – Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- PZFwgZK – Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

43.2. Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w rachunku zysków i strat w podziale na kategorie instrumentów finansowych

Rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody / (koszty) z tytułu odsetek	Zyski / (straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie / (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski / (straty) z tytułu wyceny	Zyski / (straty) ze sprzedaży instrumentów finansowych	Pozostałe	Razem
<i>Aktywa finansowe</i>								
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (długoterminowe), w tym:	DDS	-	-	-	-	-	-	-
- akcje i udziały	DDS	-	-	-	-	-	-	-
Pozostałe aktywa finansowe (długoterminowe), w tym:	UdtW	538	(64)	-	-	-	-	474
- lokaty długoterminowe	UdtW	538	(64)	-	-	-	-	474
Pozostałe aktywa finansowe (krótkoterminowe), w tym:		2 527	(1 000)	-	(260)	1 033	30	2 330
- lokaty krótkoterminowe	UdtW	2 527	(1 000)	-	-	-	-	1 527
- certyfikaty depozytowe	DDS	-	-	-	(144)	-	-	(144)
- jednostki uczestnictwa TFI Allianz	DDS	-	-	-	(116)	1 033	30	947
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	PiN	136	7 823	(15 928)	127	-	-	(7 842)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	WwWGpWF	5 349	6 361					11 710
Razem		8 550	13 120	(15 928)	(133)	1 033	30	6 672

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody / (koszty) z tytułu odsetek	Zyski / (straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie / (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski / (straty) z tytułu wyceny	Zyski / (straty) ze sprzedaży instrumentów finansowych	Pozostałe	Razem
<i>Zobowiązania finansowe</i>								
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki, w tym:	PZFWgZK	(189)	(11)	-	-	-	(200)	(792)
- kredyty w rachunku bieżącym oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej	PZFWgZK	(189)	(11)	-	-	-	(120)	(320)
- pozostałe kredyty krótkoterminowe wg zmiennej stopy procentowej	PZFWgZK	(472)	-	-	-	-	(80)	(472)
Pozostałe zobowiązania finansowe, w tym:	PZFWgZK	(57)	(16)	-	-	-	-	(73)
- zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	PZFWgZK	(57)	(16)	-	-	-	-	(73)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	PZFWgZK	(600)	(4 586)	-	693	-	-	(4 493)
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	WwWGpWF	-	-	-	(18 269)	(3 594)	-	(21 863)
- walutowe kontrakty terminowe typu <i>forward</i>	WwWGpWF	-	-	-	(18 269)	(3 594)	-	(21 863)
Razem		(1 318)	(4 613)	-	(17 576)	(3 594)	(200)	(27 221)

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Rok zakończony dnia 31 grudnia 2007 roku	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody / (koszty) z tytułu odsetek	Zyski / (straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie / (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski / (straty) z tytułu wyceny	Zyski / (straty) ze sprzedaży instrumentów finansowych	Pozostałe	Razem
<i>Aktywa finansowe</i>								
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (długoterminowe), w tym:								
- akcje i udziały	DDS	-	-	-	-	6 176	240	6 416
Pozostałe aktywa finansowe (długoterminowe), w tym:								
- lokaty długoterminowe	UdtW	751	(1 226)	-	-	-	-	(475)
Pozostałe aktywa finansowe (krótkoterminowe), w tym:								
- lokaty krótkoterminowe	UdtW	3 797	(2 157)	-	696	598	-	2 934
- certyfikaty depozytowe	DDS	3 797	(2 157)	-	-	-	-	1 640
- jednostki uczestnictwa TFI Allianz	DDS	-	-	-	182	-	-	182
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	PiN	-	-	-	514	598	-	1 112
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	WwWGpWF	916	(4 904)	(4 011)	(46)	-	-	(8 045)
		4 063	(3 655)	-	-	-	-	408
Razem		9 527	(11 942)	(4 011)	650	6 774	240	1 238

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

Rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody / (koszty) z tytułu odsetek	Zyski / (straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie / (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski / (straty) z tytułu wyceny	Zyski / (straty) ze sprzedaży instrumentów finansowych	Pozostałe	Razem
<i>Zobowiązania finansowe</i>								
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki, w tym:	PZFWgZK	(81)	2	-	-	-	(227)	(306)
- kredyty w rachunku bieżącym oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej	PZFWgZK	(81)	2	-	-	-	(227)	(306)
Pozostałe zobowiązania finansowe, w tym:	PZFWgZK	(14)	3	-	-	-	-	(11)
- zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	PZFWgZK	(14)	3	-	-	-	-	(11)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	PZFWgZK	(173)	2 362	-	319	-	-	2 508
Razem		(268)	2 367	-	319	-	(227)	2 191

43.3. Ryzyko stopy procentowej

W poniższych tabelach przedstawiona została wartość bilansowa instrumentów finansowych Grupy narażonych na ryzyko stopy procentowej, w podziale na poszczególne kategorie wiekowe.

31 grudnia 2008 roku

<i>Oprocentowanie stałe</i>	<i><1rok</i>	<i>1-2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Lokaty krótkoterminowe	163 747	-	-	-	-	-	163 747

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAKO
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku
Dodatkowe informacje i objaśnienia
(w tysiącach złotych)

31 grudnia 2008 roku

<i>Oprocentowanie zmienne</i>	<i><1rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	72 851	–	–	–	–	–	72 851
Lokaty długoterminowe	–	3 772	–	–	–	–	3 772
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	375	620	–	–	–	–	995
Kredyty w rachunku bieżącym	1 543	–	–	–	–	–	1 543
Pozostałe kredyty krótkoterminowe	8 100	–	–	–	–	–	8 100

31 grudnia 2007 roku

<i>Oprocentowanie stałe</i>	<i><1rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	10 603	–	–	–	–	–	10 603
Obligacje	1 950	1 305	–	–	–	1 366	4 621
Lokaty krótkoterminowe	170 182	–	–	–	–	–	170 182

<i>Oprocentowanie zmienne</i>	<i><1rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	3 374	–	–	–	–	–	3 374
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	122	105	2	–	–	–	229
Kredyty w rachunku bieżącym	11 340	–	–	–	–	–	11 340
Lokaty długoterminowe	13 511	567	–	–	–	–	14 078

Oprocentowanie instrumentów finansowych o zmiennym oprocentowaniu jest aktualizowane w okresach poniżej jednego roku. Odsetki od instrumentów finansowych o stałym oprocentowaniu są stale przez cały okres do upływu terminu zapadalności/wymagalności tych instrumentów. Pozostałe instrumenty finansowe Grupy, które nie zostały ujęte w powyższych tabelach, nie są oprocentowane i w związku z tym nie podlegają ryzyku stopy procentowej.

44. Struktura zatrudnienia

Przeciętne zatrudnienie w Grupie w okresie styczeń – grudzień kształtowało się następująco:

	2008	2007
Zarząd jednostki dominującej	4	4
Zarządy jednostek wchodzących w skład Grupy	7	6
Biura zarządów	261	253
Biuro handlowe	209	214
Pion produkcji	1 594	1 622
Pozostali	63	79
Razem	2 138	2 178

W 2008 roku przeciętne zatrudnienie w Grupie wynosiło 2 138 pracowników i w porównaniu z rokiem 2007 zmniejszyło się o 40 pracowników. Zmiana została spowodowana głównie zmianami składu Grupy Kapitałowej w 2008 roku.

Według stanu na koniec 2008 roku wśród pracowników Grupy zwiększył się udział pracowników posiadających wykształcenie wyższe i średnie - stanowili oni 61,62% zatrudnionych (31 grudnia 2007: 60,61%). Udział absolwentów wyższych uczelni nieznacznie zmalał z 28,94% w 2007 roku do 28,80% ogółu zatrudnionych w 2008.

W niewielkim stopniu uległa zmianie struktura wiekowa zatrudnionych: udział pracowników w wieku do 40 lat zmalał z 42,44% w 2007 roku do 41,12% w 2008, zmalał również w wieku od 41 do 50 lat (z 29,8% w 2007 roku do 28,94% w 2008), natomiast nieznacznie wzrósł w wieku powyżej 50 lat – 29,94% (31 grudnia 2007: 27,73%).

W 2008 roku znacząco wzrósł udział w Grupie pracowników ze stażem pracy do 10 lat - stanowili oni 24,24% ogółu zatrudnionych w porównaniu do 19,7% w 2007, zmalał udział pracowników o stażu od 11 do 20 lat – 17,43% (31 grudnia 2007: 20,32%) oraz ze stażem pracy powyżej 20 lat – 58,33% (31 grudnia 2007: 59,94%).

45. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

W dniu 26 lutego 2009 roku jednostka dominująca otrzymała od spółki zależnej ELWO S.A. informacje o otrzymaniu postanowienia Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach Wydział X Gospodarczy z dnia 26 lutego 2009 roku, o ogłoszeniu upadłości spółki ELWO S.A. obejmującej likwidację jej majątku. Zarząd jednostki dominującej stoi na stanowisku, że upadłość jednostki zależnej w świetle następujących po sobie faktów, o których spółka informowała w okresie od 28 listopada 2008 roku w raportach bieżących jest rozwiązaniem, które w zaistniałej sytuacji w sposób optymalny chroni interesy akcjonariuszy Fabryki Kotłów RAFAKO S.A.

Podpisy członków Zarządu

31 marca 2009 roku	Wiesław Różacki	Prezes Zarządu
31 marca 2009 roku	Roman Jarosiński	Wiceprezes Zarządu
31 marca 2009 roku	Eugeniusz Myszk	Wiceprezes Zarządu

Podpis osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych

31 marca 2009 roku	Wiesława Skrzynecka	Główny Księgowy
--------------------	---------------------	-----------------	-------